

מערכות



מערכות

תוכן העניינים:

2	מ. ברקאי	מסע ה"סנטוריונים" של נתק'ה
8	סא"ל מ. שריג	כיבוש מוצב אל-קובה
14	רס"ג ל. מרחב	הגנת מכשולי מים
19	עובד סא"ל י. תדמור	לקחים מנהיגותיים ממלחמת ששת הימים
23		דיאן-ביאן-פו
29	בריג' וורד-האריסון ולויט-קול' סימפסון	זרוע לוחמת אחת
		הטנק הגרמני החדש "ליאופרד"
33	סא"ל עוזי	מגמות במיתוח השריון לשנות ה-70
34	זאב שיף	השריון בצבא גרמניה המערבית (רשמני סיור)
		<u>כלי קרב</u>
36		משחית-טנקים חמוש טילים בצבא גרמניה המערבית
		<u>במת מערכות</u>
37	אל"מ מ. אפרח	בעקבות מאמר ✓
50	אל"מ מ. פעיל	על שתי תשובות למאמר אחד
38	סגן ד. ספוז'ניקוב	העיר והכפר ביהודה ובשומרון
		<u>סקירות</u>
47	ד. קמחי	פניה החדשות של המלחמה
48	סא"ל אבידן	הרהורים על המזה"ת

בית ההוצאה של
צבא הגנה לישראל

מערכות

העורך הראשי: סא"ל גרשון ריבלין
 "מערכות-פלס": קצין-עריכה סגן-אלוף שלמה לב
 "מערכות-חימוש": קצין-עריכה רב-סרן יעקב להט
 "מערכות-ים": קצין-עריכה סרן אלי שחף
 "קשר ואלקטרוניקה": קצין-עריכה רס"ג מהנדס י. בעל-שם

המערכת והמנהלה: הקריה — ת"א, רח' ג' מס' 1 טל' 692237

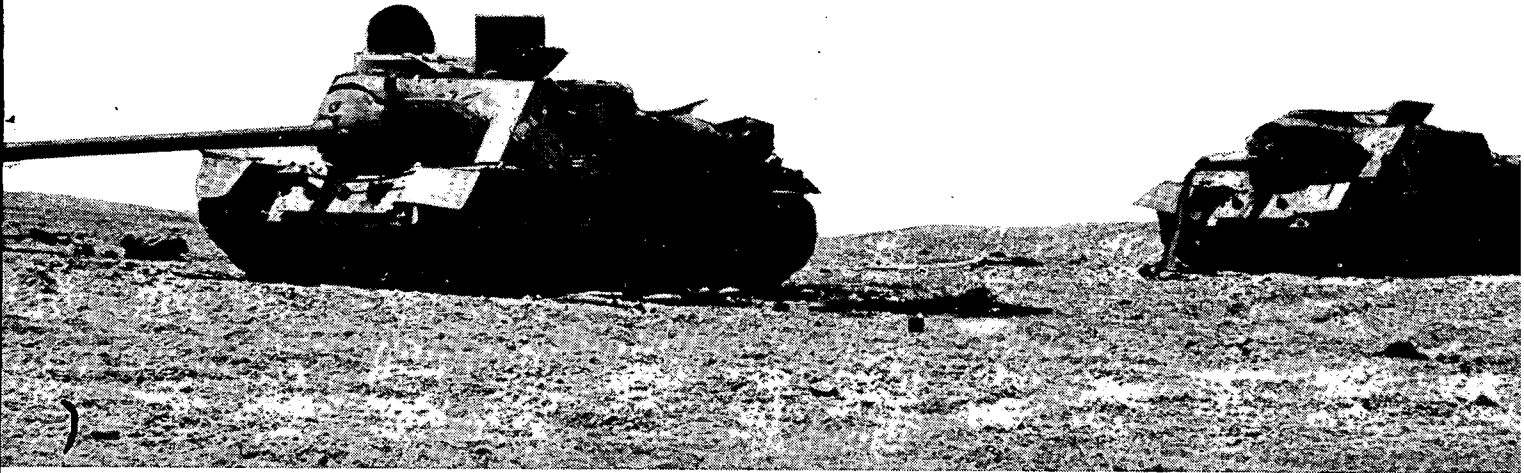


העורך: סגן-אלוף צבי סיני
 עורך-משנה: רב-סרן ל. מרחב
 190 (ב' כרך נ"ב) ניסן תשכ"ח

קרב השריון באבו-עגילה

מסע ה"סנטוריונים" של נתק'ה

כתב נ. ברקאי



במסגרת פעולתה של אוגדת האלוף שרון לכיבוש מתחמי האויב באום-כתף — אבו-עגילה, הוטל על אחת מיחידותיה של העוצבה המשורינת שבפיקודו של מוטק'ה תפקיד עצמאי.

הכוח, שהיה בפיקודו של נתק'ה, פעל ביום הראשון למערכה כשהוא נע באגפה הצפוני של האוגדה. בהתגברו על קשיים רבים כבש הכוח מתחם מבוצר, עמד בהצלחה בקרבות עם טנקי-אויב והשמיד רבים מהם, חסם צירי-תגבורת של האויב, ובסופו-של-דבר הגיע אל מתחמי אבו-עגילה — אום-כתף מן העורף, ויחד עם כוחותיו האחרים של מוטק'ה השלים בקרב-שריון עז את כיבוש המתחמים.

לפעולת הכוח, שהיתה מן המרתקות והנועזות במלחמת ששת הימים, נודעה השפעה מכרעת על מילוי משימות האוגדה בפריצה לסיני.

פעולה מעניינת זו מתוארת במאמר דלהלן, בהמשך לתיאורי הכוחות האחרים של האוגדה שכבר נתפרסמו מעל דפי „מערכות“.

אורו הראשון של יום-המלחמה הפציע על כוחי-ה"סנטוריונים" בשטחי-ההמתנה של פלוגותיו. הכוח מוסוה היה בקפדנות תחת רשתות, במרחב שלמרגלות גבעה 250, צפונה מעט מן המקום בו חצה הקטע ההרוס של כביש ניצנה את קו-הגבול אל יתוך סיני. דממה גדולה עמדה מסביב, אבל גרגרי-שעון-החול אפסו והלכו במהירות.

ב-0430, כשעה לאחר שהאיר השחר, הגיע יוסי, מפקד מחלקה מצוות-הסיור החטיבתי, ניגש אל זאבי'ק, מפקדה של פלוגה א', ולחץ את ידו בפגישת-היכרות ראשונה על סף יום הרה-גורל.

ב-0500 נמצאה כל חבורת-הפיקוד של הכוח בתצפית, כשהיא בולשת במש-קפות את האיזור המשתרע מערבה.

ב-0600 פקד נתק'ה, מפקד הכוח, על כוננות-של-שחר. הטיפולים בטנקים נסתיימו, הרשתות הוסרו, הצוותים תפסו את מקומותיהם.

ב-0800 נצטוה זאבי'ק להזיז את פלוגתו קדימה, עד לפני קו-הגבול ממש. ב-0815, על-פי פקודה, הופעלו המנועים.

ב-0820 בקעו מדרום רעמי-מטחים של ארטילריית-שדה; התותחים עצמם לא נראו, ואף לא רשפיהם, אך הקולות נמשכו. הפור הוטל.

ב-0825 השמיע מפקד-הכוח את פקודת-התזוזה המיוחדת, שכללה את המשימה, סדר-הכוחות ואיחולי-הצלחה. הפקודה אותה שמעו צוותי-הטנקים של פלוגה א' המובילה היתה פשוטה יותר — ועסיסית יותר: „הגיעה השעה לדפוק את המצרים. אנחנו עוברים את הגבול — נוע! נוע!“

ה"סנטוריונים" יצאו למלחמה.

כתף ובמישור אום-שיחאן, תיכנן-מפקד האוגדה שני מהלכים: האחד — קידום הארטילריה אשר תחת פיקודו מייד בעקבות הטנקים של ששון, כדי שתוכל לירות על מטרותיה מטוח יעיל; והאחרת — פשיטת צנחניו של דני ממסוקים על הסוללות המצריות — בשיטת-צנחנים קלאסית*.

נותר עוד להשלים את הטבעת המוחצת על-ידי חסימת דרכי התגבור של המצרים בעומק מערכת, והנחתת התקפת-שריון מן העורף המערבי — שתיערך במתואם עם פריצת השריון של ששון אל תוך המערך מצד מזרח, שני כוחות אלה בפיקוד המח"ט מוטקה צריכים היו להשמיד את טנקי האויב שהיו בתוך המתחם עם אור ראשון.

את ביצועו של מהלך אוגדתי זה הטיל האלוף שרון על כוח ה"סנטוריונים" של נתקה. היתה זו פעולה עצמאית במסגרת התכנון האוגדתי, והכוח הופרד מעוצבתו, היא עוצבת מוטקה, ותוגבר בפלוגת חיל-רגלים-משוריין, בסוללת מרגמות כבדות, במחלקה מיחידת-הסיור החטיבתית (שהיא עצמה תוגברה בארבעה גיפים נושאי תותחים לא-רתע, לאבטחה אגפית מפני שריון האויב), וכן במחלקת-חבלה ובחל"מים להובלת הדלק והתחמושת בעקבות הטנקים המסתערים — ובקצבם.

פקודת האלוף שרון הורתה לנתקה לחצות את הגבול צפון-גבולית לכביש המרכז, לערוך חדירה עמוקה מזרחה דרך החולות, לעבור על-פני מוצבי-החוץ המצרי (ראה מפה), לשתקו ובלי להתעכב לידו, להגיע עד המתחם המצרי שבגבעה 181, להי-ערך נכחו, לתקפו ולכבוש. כיוון שעוצמת הכוח המצרי המח-זיק בגבעה 181 היתה ידועה, היתה ברשותו של האלוף שרון

* לפרטי הקרב של צנחני דני, ראה "פרשי הרפאים", "מערכות" קפ"ה-קפ"ו — המערך.

עתודה של כוח צנחנים, שאמור היה לצנוח בחולות ולהצטרף להתקפתו של נתקה, במקרה שתהיה זו התקפת לילה ואם ייתקלו ה"סנטוריונים" בהתנגדות שלא יהא בכוחם להת-גבר עליה.

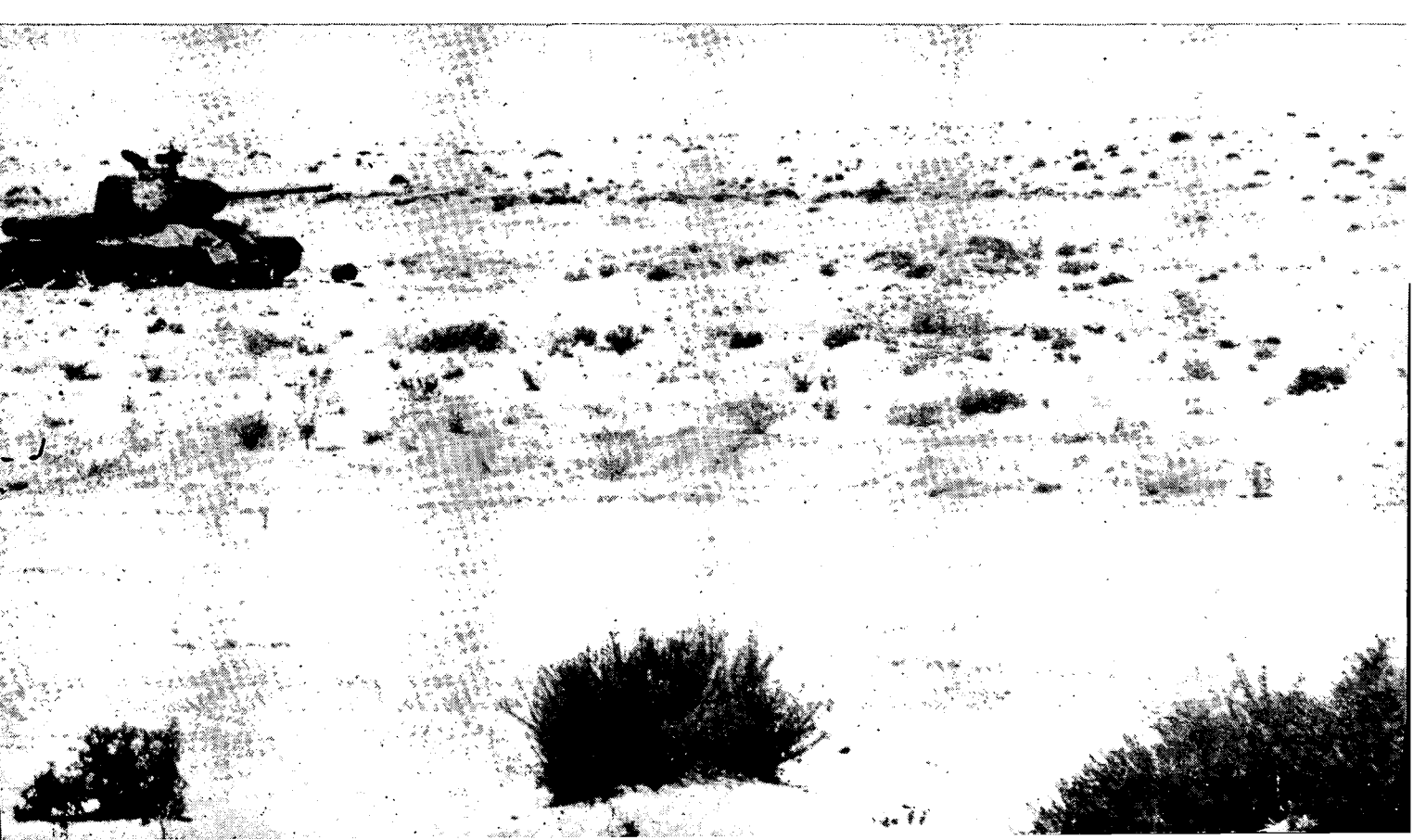
לאחר פיצוחה של הגבעה נצטוו נתקה להמשיך בהתקדמותו עד כביש אל-עריש ולאחר מכן להדרים, לכבוש את מחנה אל-חיצמה, לטהר את האיזור עד צומת אבו-עגילה, לכבוש את הצומת עצמו, להציב חסימות צפונה (לכיוון אל-עריש) ומערבה (לכיוון ג'בל-ליבני), ומכאן ואילך להתקדם בכביש המרכז (הפעם בכיוון הפוך, מזרחה), לכבוש בדרך את מוצבי הסכר, ולאחר-מכן — להבקיע את מתחם אום-כתף מעורפו עד להתחברות עם שריוני ששון, הבאים ממזרח.

חדירה ענוקה

ה"סנטוריונים" חצו את הגבול בשדרה: לפנים נעו סיירי יוסי, אחריהם פלוגה א' של זאביק ועמה מפקד-הכוח, אחריהם פלוגה ב' של ישראל, פלוגה ג' של רונן, פלוגת ה"חרמ"ש בחל"מים, אחריהן — הדלק והתחמושת, ולבסוף — סוללת-המרגמות ומחלקת-החבלה.

הבוקר היה בהיר וצלול, הראות — מצויינת, והשטח — מטיל-אימים. מלכתחילה ברור היה, כי המעבר באיזור החולות לא יאפשר קצב-תנועה אחיד של השדרה כולה. הטנקים התקדמו ללא תקלות, הזחל"מים כבר צריכים היו להסתייע זה בזה לגרירה, ואילו כלי-הרכב ה"רכים" נתקעו תחתיהם ונוקקו לחילוץ; עדימהרה נוצר פער גדל-והולך ביניהם לבין כלי-הרכב הזחליים.

הפגזה — שהיתה מפוררת ובלתי-יעילה בתחילתה — ליוותה



מצפון ומדרום נשען המתחם על דיונות גבהות, ובחזיתו — על שדה־מוקשים צפוף. האויב שהחזיק בגבעה מנה לפחות שתי פלוגות־רגלים, בחפ־רות־בטון עמוקות, וכן כוח־שריון ניכר — תותחים נגד־טנקים ומרגמות — חלקם בעמדות מחופרות. מלבד שדה־המוקשים, שזרוע היה בבקעה המישורית המוליכה אל המתחם, פוזרו מוקשי־פרא לרוב בכל מעבר אפשרי בין הדיונות.

בשדה־המוקשים לנורגלות ההר

תכנית־ההתקפה של נתקיה קבעה: פלוגת־הטנקים א' של זאביק תוקפת באיגוף ימיני — מצפון, פלוגה ג' של רונן משמאל — מדרום, ופלוגה ב' של ישראל — משמשת בסיס־אש במרכז. הכוחות נעו.

פלוגה א' של זאביק פנתה ימינה מן הדרך הממוקשת, והחלה מטפסת, תוך הפגזות מרגמות גוברת־והולכת, על צמת־דיונה נישאת — לעבר האוהל שנראה בקצה היעד. ההסתערות התנהלה אמנם בכבודות, אך בינתיים לא נפגע אפילו טנק אחד — עד שהבחין זאביק כי שלושה טנקים סטו שמאלה, נמשכו אל השטח הפתוח, ושם החלו מפתחים מהירות — ונכנסים לדהרה. המ"פ חזה את הצפוי, שאג להם במיקרופון־הקשר להימין, אך כנראה שאיבד את הקשר עמהם. תוך דקות ספורות עלו שלושת הטנקים על שדה־מוקשים, נתקעו תחתיהם — ונלכדו באש. זאביק עצמו הגיע בינתיים עד האוהל, עבר אותו — ואז החל גם הוא גולש לעבר השטח הפתוח, ולבסוף עלה על איזור ממוקש מיקוש־פרא. בשלב זה ניסה למצוא את נתקיה, אך אש־המרגמות הצפויה מנעה קשר־עין.

את המסע מראשיתו, וזאת — נוסף על קשיי העבירות וה־ניווט; כשעה־רוחצי לאחר מעבר־הגבול חשו נהגי הטנקים בפלוגה המובילה כי הקרקע מתחת לזחל־הטנקים קשה. הם הגבירו את המהירות, ובשעה 1000 לערך זיהה זאביק המ"פ את מוצב־החוף. הוא פקד על הטנקים שבחוד־פלוגתו ועל מחלקת־הסיוור להסתער. הקרב לא ארך אלא דקות ספורות, שכן ההתנגדות פסקה עם המגע הראשון. כוח־ההשהיה המצרי שבמוצב הוכרע, ושני שריוניו — נושאות־גייסות צהובות — רוסקו באש־טנקים.

התנועה נמשכה. שוב היתה הקרקע חולית ושוקענית. ב־1130 בקירוב החלו נופלים הפגזים הראשונים, אשר העידו על קרבתו של היעד — יעדו העיקרי של הכוח בשלב זה — גבעה 181.

תכיפות הפגזים גברה; הסיירים שנעו עד כה בראש, בזחל־מים פתוחים, לפני הפלוגה המובילה — נשלחו אל מאחוריה. זאביק פקד לנסוע במדפים סגורים, אם־כי הוא עצמו המשיך בהתקדמות במדף פתוח, כשמחצית גופו חשופה בצריח, כדי שיוכל לצפות על השטח ולהוביל את הפלוגה אחריו. תוך־כדיכך הודיע מפקד מחלקת־החוד כי גילה מולו שדה־מוקש־שים, ואילו באגף הבחין זאביק באוהל הפרוס מעל עמדת קצין־התצפית הארטילרי של המוצב המצרי.

תחת ברד הפגזים הנופלים קרבה פלוגה א' אל המתחם, תפסה עמדות בטווח 1,500 מטרים ממנו — והחלה מפצחת מטרות בתוכו. לא עברה רבע שעה והצטרף אליה מפקד הכוח, ואחריו — יתר הכוחות.

מתחם האויב היה ברוחב 2.5 קילומטרים ובעומק 3.5 קילור־מטרים, על גבעה נישאה בשטח, המתפרסת לשלוחות באגפים;



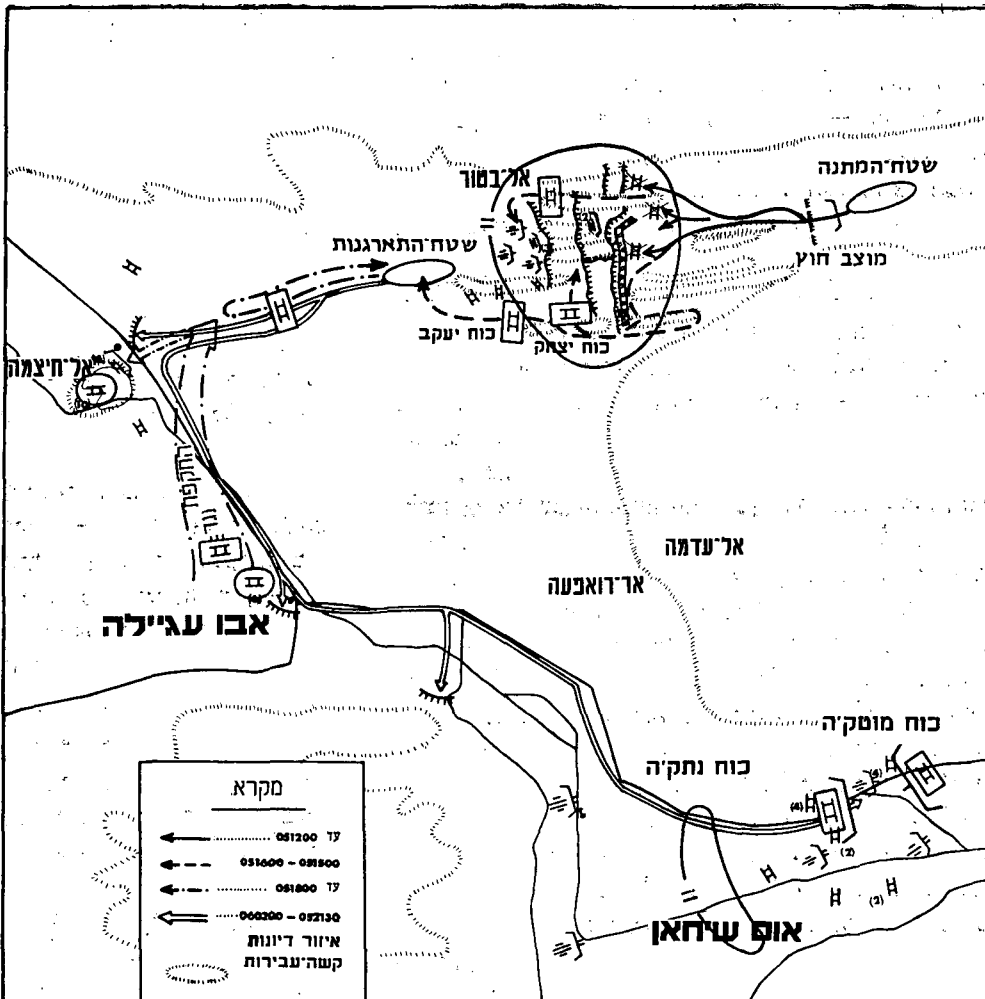
אולם פגיעת פגז בצריח ה־טנק שלו העיפה את בסיס־האנטנה וניתקה את הקשר שלו עם יחידות־המשנה — ומעתה הגיעו הדיווחים רק באמצעות הוחל"מ של קצין המבצעים דרוו.

מפקד־הכוח עשה הערכת־מצב מהירה; שלוש אפשרויות היו לפניו:

האחת — להסתלק בשלב זה מכיבוש גבעה 181, ל־השאיר פלוגה לשמירת מגע־אש אתה, ולהוביל את יתרת הכוח להמשך המשימה. השנייה — להמתין עד החשיכה, ואז — יחד עם כוח־הצנחנים שנשמר בידי מפקד־האוגדה כעתודה למקרה של התקלות בהתנגדות חזקה — להסתער שנית, במאמץ משותף.

והשלישית — לעזור את ההסתערות, לצאת מתוך האיזור הממוקש ומטווח־הנשק הבינוני של האויב, להתארגן — ולתקוף שנית. נתקיה משוכנע היה, כי חרף אבידותיו יוכל לכבוש את המוצב העיקש; ולפיכך בחר באפשרות השלישית. הוא

פקד על יחידות המשנה לסגת מאות מטרים, לפנות את הנפגעים ולהתארגן להתקפה נוספת.



מטעו של נתקיה

זאביק פקד על הטנקים השלמים שבעקבותיו להעמיק את האיגוף ימינה, מסר את הפיקוד על הטנק שלו לידי התותחן, קפץ מטה ואץ לעבר טנק אחר — לנהל ממנו את ההתקפה. הוא טיפס תחילה על טנק סמוך — אבל גם זה היה תקוע בשדה־מוקשים. זאביק ניסה לחלצו בהילוך אחורי, אך היה זה מאמץ־שווא — המתלה והשרשראות היו מרוסקים. שוב קפץ מן הטנק ורץ לעבר טנק אחר, מבלי לבדוק אם רץ הוא בין מוקשים או בשטח נקי. לבסוף, ליד האוהל, השיג טנק שלם, טיפס עליו — וחזר והשתלט על יתרת הפלוגה.

פלוגה ג' של רונן, שתקפה משמאל, לא העמיקה את איגופה ד־הצורך; היא נתקלה בשדה־מוקשים — והסתערותה נבלמה. לאחר מכן נלכדה באש, וכבר עם תחילתה של זו נהרג המ"פ, וכן נפגעו טנקים נוספים במוקשים ובהפגזה.

פלוגה ב' של ישראל, שאמורה היתה לשמש בסיס־אש במר"כ, התפרסה ונכנסה כולה אל בין מוקשי־פרא מפוזרים. שישה מן הטנקים שלה נתקעו תחתיהם וספגו פגיעות; בחי' לופי־האש נהרג אחד ממפקדי־המחלקות, ונפגעו מפקד־הפלוגה ואנשי־צוותים.

נתקיה נמצא אותה עת בנקודה הגבוהה ביותר של הדיונה הצפונית. משם ראה את השמות שעשו המוקשים בכוחותיה,

ההסתערות השניה

הכוחות התקפלו לאחור כדי 1,500 מטרים מן היעד, תוך שמירת מגע־אש עמו. השעה היתה 1400.

מאחור הגיח מסוק ונחת בתוך שטח ההתארגנות. היה זה יצחק ממפקד־האוגדה, שהכיר את השטח לכל פרטיו. הוא אמר לנתקיה, כי למרות המוקשים והדיונות ניתן לתקוף גם מדרום, אם אך ייעשה איגוף עמוק. נתקיה עלה למסוק, הקיף את היעד בטיסה נמוכה — והגיע אף הוא לאותה מסקנה. בטרם נחת טס לאחור — כדי לזרז את התקדמותן של היחידות הרכובות על רכב "רד", שפיגרו מחמת התמודדותן עם קשיי המעבר בחולות.

אותה שעה אירגן יצחק, סגן־מפקד הכוח, את פינוי הנפגעים. עוד בטרם הגיעה יחידתו של הרופא נטל עמו חובשים אחדים והחל בחילוף הנפגעים מתוך הטנקים. לראשונה ראו עתה אנשי הגדוד בעליל את כובד אבידותיהם, את מפקדיהם וחברייהם ההרוגים והפצועים. הגיע גם הרופא; הוא מייך את הנפגעים, ביצע טיפולים ראשונים והעלה את הנפגעים על וחל"מ־פינוי. כן הוזעק מסוק, לפינוי הפצועים קשה.

משהושלם פינוי הנפגעים, קיבץ נתק'ה את מפקדי הכוחות (על פלוגה ב' פיקד מעתה יעקב, ועל פלוגה ג' — יונה) למתן פקודת-ההתקפה השנית. התכנית לא היתה שונה במהותה מקודמתה: תשעת הטנקים שנתרו לזאביק, יחד עם הוחל"מים של צוות-הסיוור ועמם נתק'ה — יסתערו מצפון; ואילו הטנקים שנתרו כשירים בפלוגות ב' וג' — יחד כתריסר — יתקפו, בפיקודו של יצחק, מדרום. פלוגת החרמ"ש בוחל"מים לא תוכל להתמודד עם הדיונות, ועל כן לא תשותף בהתקפה, אלא תיכנס לתוך היעד בפתחו, לאחר שהכניסה אליו תטוהר על-ידי מחלקת החבלה.

לפני הנחתת ההתקפה עצמה קידם נתק'ה את יחידת-המרג'מות שלו עד לטווח יעיל מן הגבעה, והנחית על היעד אשר ריכוך חזקה. נוסף לכך ביקש — וקיבל — סיוע אווירי: ארבעה מטוסים חלפו על מתחם האויב, והטילו עליו פצצות נפאלם.

בשעה 1500 החלה ההתקפה.

יצחק, סגן-מפקד-הכוח, החל מוביל את פלוגה ב' של יעקב באיגוף שמאלי עמוק, כשהוא צופה בלי הרף אל השטח כדי להבחין במוקשים, עד אשר קרב אל נקודה, בה לא יכול היה להשמאל עוד, ואילו מלפנים, נכחו, הבחין עדיין במוקשים. לא הרחק ממנו נמצאו טנקים אחדים מפלוגה ג' של יונה, ויצחק סימן להם להצטרף אליו. עתה נמצא תחת ידו כוח של עשרה טנקים. שדה-ההסתערות שלפניו היה חסום — מלפנים מוקשים ומשמאל צמת-דיונה — והאפשרות להסתער היתה מותנית בהצלחתם של הטנקים לטפס על הצמה השמאלית. הטנק הקרוב ביותר לצמה היה זה של המ"מ שמואל אורן. יצחק פקד עליו לנסות את כוחו, להתקדם ממש לעבר שדה-המוקשים שבקצה הצמה, ובהגיעו לנקודת-הסיום — לבצע תפנית של תשעים מעלות ימינה ולהיכנס אל תוך המתחם. אם יצליח, ינעו יתר הטנקים בעקבות שרשראותיו.

שמואל אורן זינק קדימה. הטנק טיפס בכבדות אל הצמה — החליק. שוב טיפס — וגלש לאחור. רק במאמץ השלישי הצליח לגבור על השיפוע והחול השוקעני, התקדם לאורך הצמה, קרב אל שדה-המוקשים והגיע עד שוליו ממש — ושם, בתפנית חדה ימינה, פרץ לבדו לתוך המתחם.

צמודים לעקבות שרשראותיו הבקיעו טנקים נוספים מפלוגות ב' וג' את דרכם אל תוך היעד. טנק ועוד טנק ועוד אחד — שישה בסך-הכל. השביעי סטה מעקבות קודמיו, עלה על מוקש, ונתקע תחתיו כאשר שרשרתו קרועה.

ביעד עצמו החל הקרב, בטווח-ימגע קצרים. שלושה טנקי "טי" 34 מצריים צידדו את לועי-תותחיהם לעבר הכוח שפרץ פנימה, אך בטרם הספיקו להתגונן, רוסקו בזה אחר זה והועלו באש. ה"סנטוריונים" הגיעו לאיזור חפרות-הבטון; מכאן ואילך לא ניתנו עוד פקודות. כל טנק הפך ליחידה לוחמת עצמאית. תותחיהם שילחו פגזים. המקלעים ירו בשצף-קצף וקטלו את הרגלים המתרוצצים בין החפרות, ושרשראות-הטנקים דרסו כל אשר נקלע תחתיהן. טנק מצרי נוסף ושתי נוסאות-גייסות משוריניות ניסו להימלט לאחור, אך ה"סנטוריונים" שנמצאו בקצה השמאלי הדביקום בפגזיהם והשמידום. אותו זמן עצמו — באגפו הצפוני של המתחם — גילה זאביק, בראש פלוגה א', פרצה בתוך שדה-המוקשים, אף היא —

לאורך צמתה של דיונה גבוהה. הוא התקדם לאורך הצמה, הגיע עד שולי השטח הממוקש, פנה בתפנית חדה שמאלה — וחדר אל תוך המתחם. בעקבותיו נכנסה מחלקה שלמה — היתר הושהו לפי שעה — והחלה מפצחת את עמדות האויב. לאחר המחלקה הראשונה הוכנסה עוד אחת, ואחר כך — יתר הכוח.

הפלוגה התפרסה ופתחה בקרב אש עם העמדות שביעד. עמידתם של המצרים כאן היתה עקשנית יותר, וה"סנטוריונים" ניסו כוסו באש צפופה. דליקות פרצו פה-ושם, באחוז ברשי-תותח-הסוואה — אך כובו במהירות. לאחר דו-קרב קצר פקד נתק'ה על הפלוגה להסתער. היתה זו הסתערות חזיתית רחבה, שלא הותירה אחריה דבר; התנגדות האויב התמוטטה במהירות.

כמחצית-השעה לאחר תחילת התקפה זו דיווחו לנתק'ה, כמעט בעת-זבעונה-אחת, שני מפקדי כוחות-המשנה, זאביק מצפון ויצחק מדרום — כי היעד בידיהם.

קרב שריון-בשריון בצונות

גבעה 181 נכבשה. עוד בטרם טוהרה, קידם קצין-המבצעים דרור את פלוגת החרמ"ש ואת מחלקת-החבלה. החבלנים החלו בפינוי מעבר בשדה-המוקשים בעבור הוחל"מים, מהם נבצר להיכנס דרך-הדיונות. משנפרץ הנתבי, עברה בו פלוגת החרמ"ש ובעקבותיה — וחל"מי הדלק והתחמושת, יחידת-המרגמות וכל הרכב ה"רך", וחדרו למתחם; אולם באותה שעה כבר לא היו ה"סנטוריונים" בתוכו. בלי להשתאות המשיכו אלה בהתקדמותם מערבה, לעבר צומת אבו-עגילה. לפנים נעה פלוגה א' כשבראשה מובילים הסיירים, ובמרווח מה אחריה — יתר הטנקים.

כ-1,000 מטרים לפני הצומת ירד, לפתע, ברד-שליפגזים על טור השריון. היתה זו אש פראית מכל הכיוונים. הטנקים המצריים שהספיקו לנוס מגבעה 181, הציבו כאן מארב, יחד עם כוח-אויב נוסף שנמצא בצומת.

זאביק פקד על פלוגתו להתפרס ולירות, ותוך דקות פרצו להבות מתוך שלושה טנקים מצריים, בין אנשיו של זאביק — חרף האש העזה שנורתה עליהם — לא היו כל נפגעים. לאחר שעה קלה הגיעו למקום נתק'ה ויצחק עם יתר ה"סנטוריונים" ועד מהרה התפתח קרב-שריון-בשריון. כל היתרונות — לבד מעדיפותם האיכותית של ה"סנטוריונים" על טנקי "טי" 34 המצריים — היו בידי האויב: הוא ישב בעמדות-מארב מתוכננות — והשמש בגבו, ואילו ה"סנטוריונים" היו פרוסים מולו חשופים כליל, וצוותיהם מסוגורים מן השמש המערבית והאבק. הכרח היה לגלות מטרות, לפתוח עליהן מייד באש — ולפגוע, בבחינת: "הבא להרגך — השפם להרגו". זאבן, הוא אשר קרה. לאחר שעה של דו-קרב מר הפכו שמונה טנקי-אויב לאבוקות דולקות. בכוח נפגע רק וחל"מ אחד — של הסיירת — בפגיעה ישירה, וצוותו הורכב על הטנקים.

השעה היתה 1730. הדיווחים שהגיעו אל נתק'ה מסרו על הידלדלות מסוכנת של מיכלי-הדלק ומחסני-התחמושת. לפיכך החליט הוא להכניס את יחידותיו לחניון-לילה מוגן, מזרחה מעט לשדה-הקרב של השריון-בשריון, להצטייד שם ולהת-

הדי ההפגזה המצרית, שהונחתה מאז שעות-הבוקר על הישובים אשר נוכח רצועת-עזה, נבלעו בשריקתם של הפגזים, שנורו על-ידי המרגמות מן החורשה הסמוכה, לעבר מוצבי עלי-מונטאר ואל-קובה. צביקה, מפקד-הגדוד שאמור היה לכבוש את אל-קובה, צפה חסר-סבלנות לעבר היעד. עיניו סונוורו מקרניה של השמש שנטתה מערבה. ממכשיר-הקשר שעל הזחל"מ בקעו קולות הקרב, שניהלה חטיבתו-שלו קילומט-רים ספורים דרומה משם, בהבקיעה את מערך-ההגנה של הכוחות הפלשתינאים מכיוון חארת-דרג' צפונה, לעבר עזה. שמונה שעות חלפו מאז פרצו הקרבות והגדוד, מתוח ודרוך, המתין בשטח-הכינוס, לא הרחק מקוי-הגבול, לפקודה לתקוף את אל-קובה. צביקה חזר ובדק בינו לבינו האם נותר דבר לעשור-תו, אך לבסוף ציין לעצמו בסיפוק, כי כל שניתן לעשות בטרם קרב כבר נעשה. על כלי-רכב מדופנים בשקיהחול הותקנו במסגריית-המשק תול"רים, ועל הזחל"מים שהגיעו לגדוד, "ערומים", הותקנו מק"לעים ומכשירי-קשר; הם נראו עתה כזחל"מים תקיניים לכל דבר. המג"ד יצא לסיור נוסף, כדי לעבור שוב בגדוד, שהיה ערוך משני עברי-הדרך: בראש עמדו טנקי ה"אמקס" ואחריהם — פלוגתו של מאיר אריה, שעמדה לתקוף, בסיוע טנקים, בגל הראשון כשהיא רכובה על זחל"מים; אחריה ניצבו גיפיים מן הסיירת החטיבתית ופלוגתו של דן, רכובה על נושאות-נשק ומספר משאיות; מאחור ישבו-שכבו הרגלים.

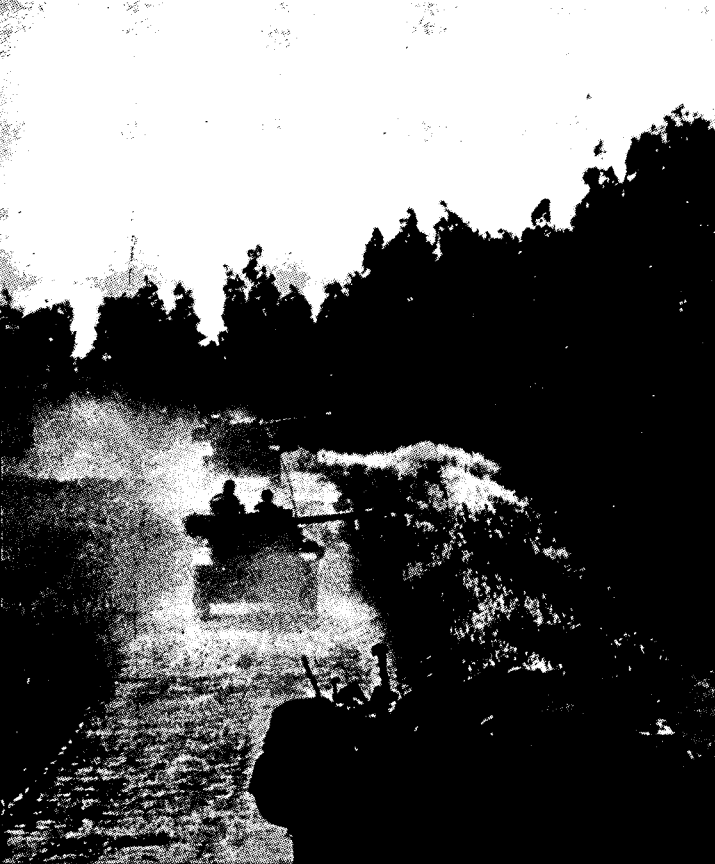
הגדוד, שכלל גם אנשי-מילואים, היווה בבואה של גדודים אחרים כמותו, ושיקף נאמנה את כל השכבות בישראל: פועלים, פקידים, מדענים, חנוונים, בעלי מקצועות חופשיים וסוחרים. עתה, אחר שהיה של ימים אחדים בשדות הנגב המערבי, נראו כל אלה, במדיהם ובשזפונם, כחיילים ותיקים. רובם סיימו זה כבר את כתיבת המכתבים אל הרעיות והצאצאים והעסיקו עצמם בשיחות-חולין ובחילופי-הלצות. פה ושם נראה חייל, ששקע בקריאת ספרון-כיס או עיתון בן-יומיים. ודווקא עם אלה ראה המג"ד להחליף מלה כשהוא עובר ביניהם.

כחמישה קילומטרים מערבה היה האויב ערוך בשרשרת-מוצבים, שהשתרעה לאורך כשניים-רוחצי קילומטרים. היעד הראשון של הגדה, אל-קובה (כיפה או קמרון בערבית), הוא גבעה המתרוממת כדי שמונים מטר מעל פניהיהם, ומר-קפת בוסתנים על צלעותיה. על היעד היתה ערוכה פלוגת-חי"ר, ולה נשק מסייע גדודי ותותחים נ"ט לרוב; מצפון ליעד התנשאה גבעת עלי-מונטאר, השולטת על אל-קובה, ועליה כוח גדול יותר, שכלל אף טנקים. דרומה ליעד, במרחק של כמהצית-הקילומטר מאל-קובה, נמתחה שרשרת מוצבים מחלקתיים שנמשכה כחמישה קילומטרים עד לעבר איזור הלחימה של החטיבה ליד חארת-דרג'. השטח שלפני המוצבים כולם היה ממוקש בצפיפות מיקוש פרא. בין כוחר

כיבוש מוצב אל-קובה

כתב: סא"ל מ. שריג





הטנקים בתנועה למגע

עם טנקים ותותחני-ט של האויב צפונית מאל-קובה, לכיוון עלי-מונטאר. עוד בתחילת הדרך התקלקל אחד הטנקים, ואילו טנק נוסף עלה על מוקש ליד שביל-הפטרולים. נותרו טנקים מעטים בלבד, ואלה לחמו כ-45 דקות נגד מוצב האויב בעלי-מונטאר, על מערך הנ"ט והטנקים שבו. הזחל"מ, שנע בראש הטור שלי, מימין למחנה-האוו"מ, עלה על מוקש ונתקע במקומו. הזחל"מים האחרים ניסו לנצל את התוואי בו נסע הזחל"מ הפגוע ולנסוע בו — אך עלו גם הם בזה אחר זה על מוקשים, אף שניסו לנוע דרך שטחים מעובדים. בראותי את זחל"מ המ"פ עולה בלהבות, פתחתי בדהרה שמאלה — כדי לקבל את הפיקוד על הכוח. כשלושים מטר מן המוצב עלה אף הזחל"מ שלי על מוקש, וכל יושביו נפצעו; אני עצמי נפצעתי ברגלי. אולם מייד התאוששנו והמשכנו לנהל את הקרב. אחד הטנקים, שנפגע מפגז-תול"ר ועמד בינינו לבין המוצב, הסתיר אותנו מעיני-האויב. אחד מאנשי-הצוות של אותו טנק נהרג; מפקד-הטנק, שנפצע קשה, שכב לידו — ואילו הנהג הועף מכוח-התפוצצות ורץ לעברנו. משזיהה אותנו, קפץ לתוך הזחל"מ במין קפיצה משונה, כמו דג, כשראשו נטוי קדימה. נסתבר, כי הוא פגוע בכל גופו ואנו טיפלנו בו. המקום בו נתקענו, בין בוסתנים שורצי חוליות-מקלע שירו לעברנו אש-תופת, לא איפשר לנהל ממנו את הקרב. צפיתי לעבר המוצב — והתמונה שראיתי הייתה עגומה. לפני שמכשיר-הקשר שעל הזחל"מ שבק חיים תפסתי את המיקרופון והוריתי לסג"ד...".

באותה עת עצמה ניהל עזרא, סגנו של המ"פ הפצוע מאיר אריה, את הקרב של פלוגתו. הוא מספר:

תינו לבין כוחות-האויב הפריד שטח מישורי פתוח ובו שדות, חלקם שרופים וחלקם עתידים לעלות באש משך השעות הקרובות. כל השטח שממערב לחורשה היה פתוח לתצפית-אויב.

החטיבה לחמה זה שעות אחדות באיזור חארת-דרג' ונבלמה זמנית. מפקד-החטיבה — ששקל זה מול זה את היתרון שבמיטונו המהיר של מערך-האויב לעומת המגבלה שבתקיפה באוריום-על-ידי גדודי-ה"ר בשטח חשוף — החליט להטיל על גדודו של צביקה לתקוף.

התנועה אל היעד

המג"ד חזר והביט בשעונו. כאשר הורו המחוגים על דקה אחת לפני חמש בקעה ממכשיר-הקשר פקודתו של מפקד-החטיבה, קצרה וחדה: "תקוף!". הטנקים והזחל"מים הותנעו באחת — ויצאו לקרב. על התנועה מספר צביקה:

"הטנקים נעו בראש ומאחוריהם הזחל"מים, כולל הזחל"מ שלי ובו הפיקוד הגדודי. קטע הכביש לעבר נחל-טוזה היה נתון לתצפית טובה מעלי-מונטאר. ברגע בו זננו מן החורשה פתחו, איפוא, מרגמותינו במטח פגזי-עשן, על-מנת למסך את תנועתנו. הצינו את משק נחל-טוזה ויצאנו משערו האחורי לעבר מחנה-האוו"מ, בעוד המרגמות ממשיכות לירות לעבר עלי-מונטאר. אך משעברנו כשלוש-מאות מטר בלבד החלה הפגזה מצרית על הטור. הפגזים שרקו סביב, ופגיעות-הרסי-סים על דפנות-הזחל"מים נדמו כברד. השדות סביב ניצתו בזה אחר זה, אך אנו לא נפגענו פגיעות של ממש. כעבור שלוש-עשרה דקות הגענו למרגלות-המוצבים. זחל"מים אחדים,

מספר המג"ד:

הבעיות העיקריות שהעסיקוני עם קבלת הפקודה היו:

1. מעבר בשטח פתוח ביום, תחת תצפית-אויב והפגזה כבדה.
2. איתור שדות-מוקשים, שלא היו מסומנים, ומעברם.
3. מיקום המרגמות של הגדוד במסתור — אך בטווח יעיל.

לאחר שיקול הגעתי למסקנות הבאות:

1. את השטח הפתוח (הנתון להפגזה) יש לעבור ברכב משוריין, ואחר להיצמד לאויב במהירות מקסימלית.
2. יש לנצל את הדרך ממחנה-האוו"מ מערבה לשם תנועה, ולרדת מן הזחל"מים רק משיתגלו שדות-המוקשים.
3. יש למסך את התנועה בעשן, ולהנחית אש בעת ההתקרבות.
4. יש לנוע עם הטנקים בראש, על-מנת לשתק את מוצבי-האויב באש בשעת ההתקרבות.

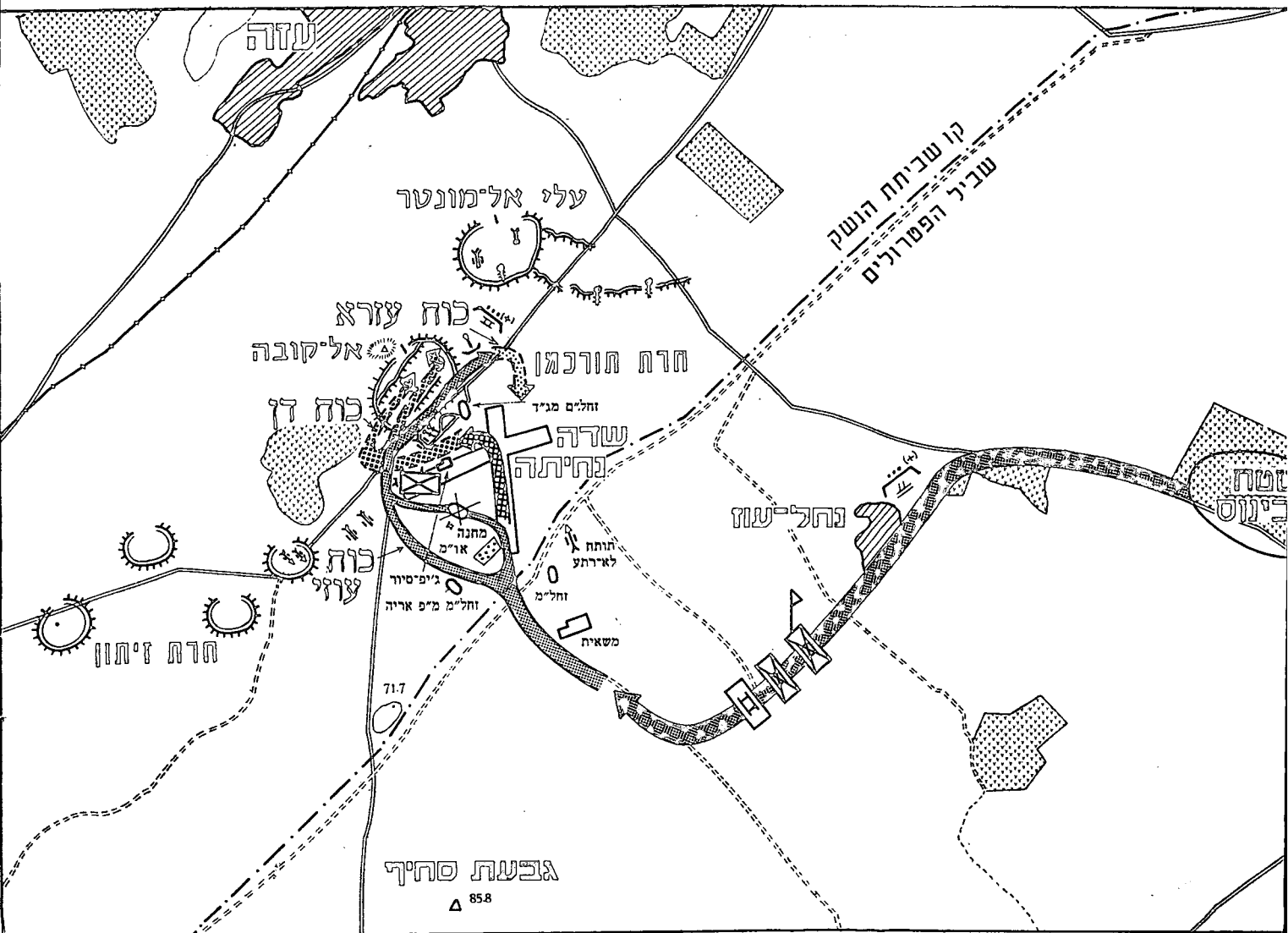
בפיקוד המ"פ מאיר אריה ז"ל, נעו משמאל למחנה-האוו"מ, ואילו אני נעתי בזחל"מ שלי עם הזחל"מים הנותרים של הפלוגה, מימין למחנה. בהגיעו סמוך למחנה-האוו"מ נפגע הזחל"מ של המ"פ, מאיר אריה ז"ל, מפגיעה ישירה של תול"ר או תותח נ"ט — ועלה בלהבות. הטנקים, שהיו פרוסים לפני הזחל"מים, המשיכו לדהור קדימה ונכנסו לקרב-אש

אחר שעזרא התרחק עם שלושת הזחל"מים, התעורר רס"נ מאיר מהלם-הפגיעה. הוא גילה, כי בגדיו בוערים, ועל כן קפץ מן הזחל"מ וקרע מעליו את בגדיו. ברגליים כושלות חזר אל הזחל"מ הבוזר, ובשארית-כוחותיו ניסה לפנות מתוכו את הפצועים. הוא חילץ את כולם עד אחד. כשהוא מתעלם מכאביו, מן הכויות ומן הדם הקולה מפצעיו. דומה שאף לרגע לא איבד את דבקותו במטרה, ולאחר פינוי הנפגעים מתוך הזחל"מ המשיך לחפש דרך להצטרף לקרב. על אומץ-לבו, סבילותו, דביקותו במטרה ודאגתו לאנשיו — צויין לשבח על-ידי ראש המטה הכללי.

כל שהספיק המג"ד לומר במכשיר-הקשר היה: „פלוגת דן אלי... ומיד לאחר-מכן נדם המכשיר. לפיכך פתח צביקה בריצה מן הזחל"מ לעבר שדה-הנחיתה, שלייד אחד מביתניו התמקם גיפ של התותחנים ועליו מכשיר-קשר. לאותו מקום הגיעו בינתיים גם הזחל"מים של עזרא, וכן גיפיה-הסיירת. שהפעילו כל העת את מקלעיהם כנגד אל-קובה.

„ראיתי את הפגיעה בזחל"מ המ"פ ואת הלהבה העולה ממנו, אך לא עצרתי, שכן המג"ד פקד שלא לעצור לשם טיפול בנפגעים אלא בתום הקרב. נעתי, איפוא, למרגלות-היעד, כשמאחורי נעים שני זחל"מים נוספים. את יתרת-הפלוגה, שהיתה אמורה לנוע מימין למחנה-האוו"מ ועמה המג"ד — לא ראיתי. בינתיים משכנו אלינו את כל האש: מאחור ירה עלינו המוצב הדרומי, מימין ירו לעברנו מתוך הבוסתן חוליות-מקלע שהתמקמו בו, וכן ניתכה אש עזה מאל-קובה ומעלי-מונטאר. קשר לא היה לי, שכן מכשיר-הקשר נשרף בזחל"מ-המ"פ. ההרגשה היתה גרועה. התחמושת הלכה והת-מעטה מרגע לרגע ובאופק לא נראתה כל תמורה. מספר הפצועים בזחל"מ שלי גדל. עצרתי ליד גדר-צברים שלמר-גלות-המוצב, ובמחסה מפוקפק זה קראתי אלי את שני הקצינים מן הזחל"מים האחרים וקיימתי, מועצת-מלחמה קצרה מאוד. החלטתי להסיג את הכוח לעבר שדה-הנחיתה של האוו"מ, לשם התארגנות. רציתי להצטייד בתחמושת ולפנות את הפצועים.”

מרשם הקרב



הנני לציין לשבח את:

מ/169723 רס"נ מאיר אריה ז"ל

על אומץ לב, סבילות, דבקות במטרה ודאגה לאנשיו.

יצחק רבין, רביאלוף
ראש המטה הכללי

להלן תיאור המעשה:

ביום ה-5 ביוני 67, בהיותו מפקד פלוגת-החל"מ במבצע לכיבוש מוצב אל-קובה (ברצועה), נפגע החל"מ שלו והחל לבעור. רס"נ מאיר אריה ז"ל קפץ מהחל"מ בהיותו פצוע ובווער, תחת הפגזת-אויב, דאג לפינוי אנשיו הפצועים, פקד להמשיך בקרב ופשט את בגדיו הבעורים. בפעולתו זו הציל את חייהם של חייליו וקבע את המשכו של הקרב. הוא פונה במצב קשה ומאחר שהיה חרוך ופצוע בכל חלקי-גופו, מת כעבור שבועיים.

הלחימה על היעד

דן, מפקד הפלוגה המוסעת, קלט את פקודת-המג"ד שעה שנמצא עם פלוגתו ליד השער האחורי של נחל-טוב, ומייד פתח בדהרה לעבר המג"ד. בראש כוחו נעו הגייסים, ואחר-ריהם נושאות-הנשק, על אלה רכובים היו יחידת-הסיירים של הגדוד ויחידה מפלוגתו של דן. יתר הפלוגה הוסעה על גבי משאיות. ארבעת הקילומטרים שהיה על הכוח לעבור היו מטוחים היטב על-ידי האויב, ועל-כן השיגה אותו אש-האויב מאות מטרים לפני שבילה-הפטרולים. אחד מכלי-הרכב שבשדרה נפגע מפגז ונעצר. המשאיות שמאחור נעצרו אף הן, והחיילים מיהרו לקפוץ מן הרכב והיפשו מחסה בשדה-כותנה דל שלצד הדרך. כאן בשדה, כשהם חשופים להפגזה כבדה, השמש בעיניהם, טווח נשקם קצר מכדי להשיב אש, ופגזי-העשן מעטים מכדי ליצור מסך-עשן — גילו האנשים אחוות-לוחמים מהי. ההפגזה הסבה אבידות לכוח; הפצועים רבו מרגע לרגע — והחובשים, מפקדי-הכיתות והקצינים נעו ביניהם כשהם מטפלים בפצועים ומרגיעים אותם. עוד למעלה משעה נותרה עד רדת-החשיכה, והפצועים שכבו נאנקים, ממתנינם לפינויים. בין החובשים הפליא לעשות רב"ט אריה שויצר; על גלותו יוזמה בחילוץ פצועים ובארגון כלי-רכב להוצאתם מהשטח תחת הפגזה, וכה להערכת מפקד-החטיבה.

אותם גייסים ונושאות-הנשק שלא נפגעו, חצו את שביל-הפטרולים והגיעו לביתנים שבשדה-הנחיתה. רץ-המג"ד השיג את דן ליד הביתנים ובפיו הפקודה להסתער על אל-קובה ברגל, באיגוף משמאל.

מספר דן:

„קבלת-הפנים באיזור-הביתנים היתה חמה: נתקלנו באש מכל העברים. והנה, בתוך המהומה, הופיע לפתע חייל ובפיו פקודה לתקוף. במסתור הביתנים החילונו, עוזי — מפקד המחלקה המיוחדת — ואני, בארגונו של הכוח שמנה מעט יותר מ-30 איש. היתה זו מחלקה מאולתרת מחיילי המחלקה המיוחדת

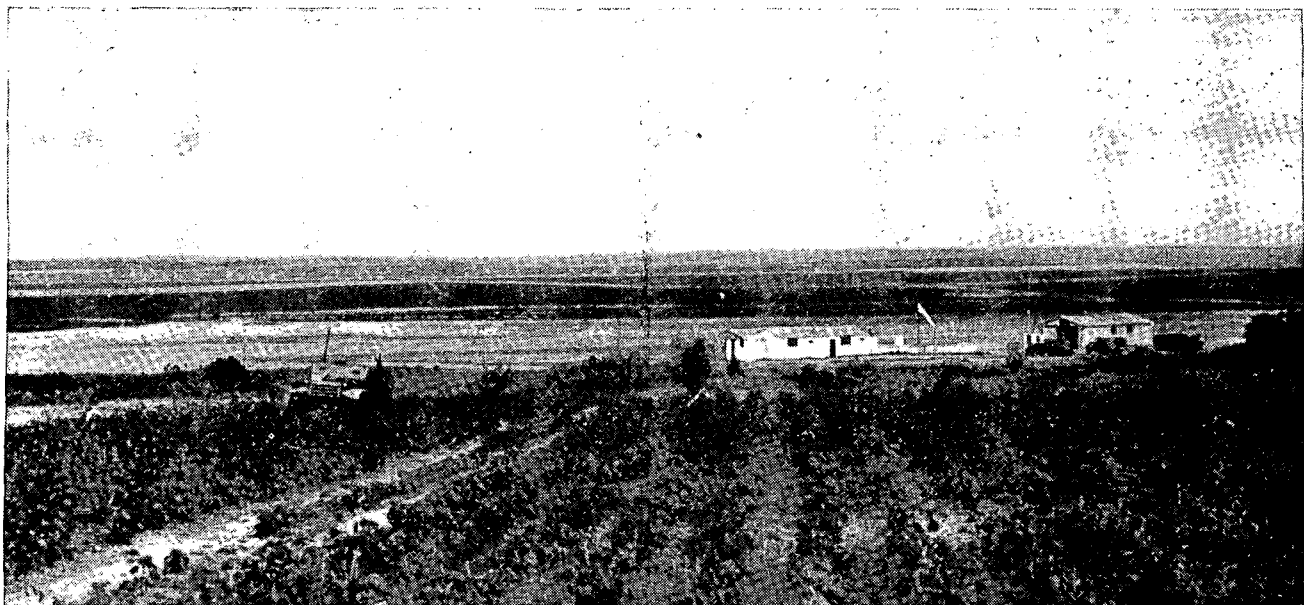
ומחיילי-הפלוגה שהגיעו למקום. הוריתי לעוזי להתפרס לשמאל, בעוד שאני עצמי משכתי לימין. פתחנו בריצה והגענו לגדר נמוכה של שדה-מוקשים. בחצותנו את השדה, שהיה זרוע כולו במוקשים-נ"ט, לא נפגע איש. בפאת היעד משמאל היתה חורשה קטנה, והשטח הפתוח עד אליה — כ-300 מטר אורכו — היה ממוקש. אנו חצינו אותו בריצה לעבר החורשה. בהגיענו אל החורשה נתקלנו בחוליות-מקלע אחדות של האויב, הסתערנו עליהן וחיסלנון. בהסתערות זו בתוך החורשה נפגעו אנשים מספר, כך שנתרו לי כחישה-עשר אנשים ולעוזי כחריסר בלבד. התחלתי מחפש את קצה החפרה הראשית, ואכן מצאתי פרצה בגדר ומולה ראיתי את תחילת-החפרה.

החפרה הראשית במרכז-היעד, כמטר-וחצי עומקה, נמשכה מדרום לצפון, לאורך כשלוש-מאות מטר. משני עבריה נמצאו כוכי-אש ובסופה — שתי מצדיות, זו מאחורי זו. לצד החפרה, במרחק כ-150 מטר מן הגדר, ניצבה בריכת-מים, אשר סביבה התבצרו חיילי-אויב בעמדות.

ממשיך דן ומספר על טיהור חפרה זו:

„קפצנו פנימה והתחלנו בטיהור. מייד נפגעו אחדים מאנשינו, והכוח הצטמק עוד יותר. להפתעתי, לחמו החיילים הפלש-תינאים יפה ולא גילו כל סימן להתמוטטות או לעזיבת-העמדות. הם לחמו על כל מטר, על כל עיקול בחפרה ועל כל עמדה בה. לנו היו מעט רימונים — ואילו להם היו, כנראה, כמויות בלתי-מובלות, שכן השליכו עלינו רימונים ללא-הרף. לאחר התקדמות של עשרות-מטרים אחדות גילינו, כי לאורך החפרה היו מפוזרים אצלם ארגזי-רימונים; עשינו בהם שימוש מידי. התקדמנו באטיות. את הקרב ניהל למעשה הראשון בטור, כשהאנשים מאחוריו מעבירים אליו תחמושת. מפעם לפעם התכופתי — והמקלען שמאחורי שטף את החפרה באש. תוך מהומת-הקרב הגענו לקטע-חפרה ובו צינור מים שנקרע מרסיס פגז-מרגמה, והמים זרמו ממנו בקילוחים עזים. נכנסנו למים עד גובה-הברכיים, ולפתע שמעתי אחד החיילים צועק אלי: „המפקד, יש כאן בוך, בוא נצא ונעקוף את החפרה. לרגע חשבתי, כי החייל קיבל הלם, אך מבט אחד לאחור הבהיר לי, כי הוא מודאג מן הרטיבות הרבה יותר מאשר מן האפשרות להיפגע מאש-האויב. קרבי-הרימונים העסיק אותנו מאוד. חלק מהרימונים שהושלכו עלינו זרקנו חזרה לעבר האויב, חלקם נבעטו על-ידינו מאתנו והלאה, ואילו אחרים התפוצצו בקרבתנו בעוד אנו רצים, מתכופפים, קופצים, נופלים, קמים, ומתקדמים. בסוף הקרב כאבה ידי מזריקת-רימונים מרובה. לאחר קרב טיהור של כמאה מטר, שהתנהל באטיות רבה, נתקלנו באש מקלע, גוריונוב, תחילה לא הצלחנו להתגבר עליו, צוות-המקלע פעל היטב, וכל מאמצינו לחסלו עלו בתוהו. היתה לנו בזוקה יחידה אי-שם בסוף הטור, והיא הועברה קדימה. החייל שהפעילה גילה קור-רוח למופת — והפגז היחיד ששילח חיסל את המקלע.

„בשעת-הלחימה נפגע הקשר והדם זרם מצווארו בקילוחים עזים; חבשנו אותו — והוא המשיך להילחם. כן נפצעו לוחמים נוספים, ואנו נותרנו מעטים עד כדי כך שכאשר הגענו אל מול הבריכה החלטתי, כי אין ברשותי די כוח להסתער עליה. השארתי, איפוא, מקלעון לשם חיפוי לאחור,



שדה הנחיתה

הנני לציין לשבח את:

סרן דן ספיר

על גילוי אומץ-לב, תושיה ודבקות במטרה

ישעיהו גביש, אלוף

אלוף פיקוד הדרום

להלן תיאור המעשה:

ב-5 ביוני, בהיותו מפקד-פלוגה בכיבוש מוצב אל-קובה (ברצועה), נפגע חלק מהכוח של הפלוגה תוך כדי תנועה ונשאר מאחור. סרן דן ספיר התקדם עם 30 חיילים תחת הפגזה אל היעד, חילק את כוחו לשניים והסתער על היעד בראש אחד הכוחות, וטיהר את התעלות והעמדות תוך לחימה קשה. הוא נפצע ברגלו אך המשיך בלחימה. משאזלה תחמושתו קיבל תחמושת מחייליו והשתמש בתחמושת של האויב להמשך הלחימה. כאשר בבלם הכוח עליידי אש מבונקר, נטל רג"ט, התרומם מעל לתעלה, הפעילו ופגע בבונקר והמשיך בהסתערותו עד גמר הכיבוש. העביר את פצועיו לטיפול רפואי. הוא עצמו קיבל טיפול רפואי אך הועבר לבית החולים רק כעבור יומיים.

והצינו את הכביש בריצה. התחלנו לנוע במקביל לדן, שרק את ראשו ראינו מציץ מן החפרה, וסייענו לו באש מן האגף בעודנו נעים ממזרח למערב והשמש מסנוורת את עינינו. בדיוק בשעה שהגענו למקום התחברות-הכביש עם המוצב, ראיתי את דן נעצר לפני המצודה. ללא מחשבה תחילה וללא פקודה הסתערנו ארבעתנו במעלה-הדרך לעבר המצודה; שניים מחיילי נפגעו בהסתערות ואני עם החייל הנותר הגענו אליה יחד עם דן והצטרפנו אליו.

לכיוון הבריכה, כדי שלא נופתע משם, ועם יתרת-הכוח המשכתי בטיהור-החפרה. מפעם לפעם הבחנתי בכך שעוזי עם אחדים מאנשיו (לא ידעתי כמה) מתקדם בחפרה המרוחקת כמה עשרות-מטרים ממני, אך משך כל הקרב לא היה תיאום בינינו. עתה הגענו אל המצודה הראשונה, ולאחר מכת-אש הסתערנו עליה וגברנו עליה. אחר קרבנו, תוך לחימה, לעבר המצודה השניה ולפתע גיליתי, כי החפרה מסתיימת. עד המצודה נותרו עוד כ-25 מטרים, בהם היה עלינו לרוץ חשופים לאש הניתכת ממנה. המצודה נמצאה במקום בו נכנסת למוצב הדרך העולה מן הכביש. החלטתי כי ננחית מכת-אש ואחר נסתער עליה מייד. ממש ברגע בו פתחנו במכת-האש ראיתי, כי עוזי ושלושה חיילים שעמו פותחים אף הם באש על המצודה ומסתערים מלמטה לעברה. מסתבר כי הכוח של שנינו יחדיו — של עוזי ושלי — מנה כעשרה אנשים, חציים פצועים; בכוח זה נכבשה המצודה.

האש מעבר בריכת-המים לא פסקה, ולפיכך חזרנו כולנו לאורך החפרה, החייל שרץ לצדו של עוזי ירה מן הרג"ט שבידו לעבר הבריכה, ואז חזרנו והסתערנו עליה. סוף-סוף נשבר קו-ההתנגדות האחרון, ולא נותר לנו אלא טיהור-היעד. מייד עם גמר הטיהור החילוננו בפינוי הנפגעים. על גילוי אומץ-לב, תושיה ודבקות במטרה בקרב זה, צויין סרן דן לשבח עליידי אלוף פיקוד הדרום.

על אותו קרב מספר עוזי:

„מייד לאחר שנפרדתי מדן בחורשה התחלתי מנווט ימינה, במטרה למצוא חפרה מקבילה לחפרה הראשית. משאך פתחתי בתנועה, נפגעו שלושה מאנשי באש-צלפים, ונשארו במקום היפגעים. את היתר כינסתי ליד גדר-הצברים, לרגלי אל-קובה. פגז תול"ר פגע במרכז הכוח שלייד הגדר וכולנו — ללא יוצא מן הכלל — נפצענו, מי בצורה חמורה יותר ומי בצורה קלה. אני ושלושה חיילים עמי, שהיינו פצועים קל יחסית, ערכנו, מגבית תחמושת מאותם פצועים שלא יכלו לנוע —

פצועים מן היעד דרך פרצה צרה בשדה־המוקשים, כשבכל „סיבוב“ הוא מעביר על־גבי הגיפ פצוע או שניים. על גילוי אומץ־לב ודבקות במטרה בקרב זה זכה סגן עמרם בן־חורין ז"ל להערכת מפקד־החטיבה. המרגמות בעונה המשיכו להמטיר אש, וצלפי־האויב — שהחזיקו את עמדותיהם — המשיכו להטריד. אך כל מי שלא היה עסוק במישרין בהגנת־היעד — הסה שכם וסייע בהעברת־הנפגעים.

מספר הסמג"ד גדעון:

„הנחל“מים פונו מכל הציוד שהיה עליהם; העלינו עליהם את הפצועים ושלהנום דרך שדה־הנחיתה — השטח היחיד שהיה נקי ממוקשים — אל קצה המסלול הקרוב לשביל־הפטרולים. משם העברנום באלונקות ברגל כברת־דרך קצרה — תחת הפגזת־מרגמות ויריות־צלפים — לעבר האוטובוסים הממתינים. נושאי־האלונקות נאלצו להשתטח מפעם לפעם, ועקב כך טולטלו הפצועים וסבלו. ארגון של האלונקות הוא פרשה בפני עצמה. מספר האלונקות שברשותנו היה קטן, ואנו אילתרנו אלונקות מכל הבא ליד, כולל ממתעני־צינור. לבסוף השכבנו את הפצועים באוטובוסים, והם נשלחו מייד ליחידת־הרפואה“.

על טיב פעלו של הגדוד במלחמה יעידו דבריו של מפקד־החטיבה בתום־הקרבות: „גדודו של צביקה ביצע את משימתו בדבקות יוצאת מן הכלל. האנשים פרצו דרך שדות־מוקשים תחת אש רצחנית וסבלו אבידות כבדות. מפקדים הוכיחו הקרבה למופת ובגדוד נתגלו מעשי־גבורה מופלאים. אכן, כיבוש העיר עזה נתאפשר הודות לכיבוש אל־קובה“.

על גילוי אומץ לב ודבקות במטרה בקרב זה זכה סגן עוזי להערכתו של מפקד־החטיבה. כשעה עברה מאז החל הקרב על אל־קובה, והאנשים המעטים שנותרו נערכו מייד בחפרות, נכונים להדוף התקפת־נגד. לראשונה מאז החל הקרב נטל דן לידו את המקרופון, והודיע למג"ד: „אל־קובה בידי“. אחר נתחייק, ניפנה לעבר עוזי שעמד לידו ואמר: „איך הדיווח? בדיוק כמו בתרגיל, לא? אבל נדמה לי שזהו הדבר היחידי כאן שדומה לתרגיל“.

ההתארגנות ופניו הכצועים

המג"ד קיבל את הודעתו של דן בהיותו בשדה־הנחיתה, ומייד שיגר את עזרא עם החיילים הבריאים שעמה, לשם תגבור המוצב. הוא עצמו החל מארגן את פינוי הנפגעים, עד אשר הגיע הסמג"ד להחליפו, בראש פלוגה רעננה. תשומת־הלב רוכזה לפינויים של הנפגעים, שהיו פזורים בכל מקום — לצדי הדרך החוצה את שביל־הפטרולים, בזחל־מים שנפגעו בשדה־המוקשים, בשדה־הנחיתה, בבוסתנים שסביב היעד ובאל־קובה עצמה.

מספר על כך הסמג"ד גדעון:

„את האוטובוסים עצרתי לפני קו־הרכס, כמאתיים מטר משביל־הפטרולים. משם התקדמנו לעבר שדה־הנחיתה ברגל. משאך עברנו את הרכס, גילינו את שרידי־פלוגתו של דן, אשר נפגעו בהפגזה והיו נתונים מאז תחת אש טורדנית. מחלקה אחת מן הבאים הופנתה מייד לטפל בנפגעים ולרכום, והללו הועלו על אוטובוס ופנו ליחידת־הרפואה החטיבתית“. מפקד־הסיירת עמרם בן־חורין — שלמחרת נפל בקרב על עזה, בעת טיהור מגנן נ"ט — גילה תושיה רבה בהורידו

הגנת מכשולי-מים

לפי התפיסה הסובייטית

וס"ן ל. ארחב



הנס שנעשה למשה רבנו, כאשר מי ים-סוף נבקעו לפניו והוא הוליך את ישראל בתוכם בחרבה — ספק אם ישוב ויתרחש בימינו. כיום, צליחת מכשולי-מים, כמותה כהגנה עליהם, תורה היא — ולימוד היא מצריכה.

כבעבר, כן גם היום, משתדל המגן המשעין את הגנתו על מכשולי-מים, למנוע מאויבו את ההתקדמות אל לב מערך-ההגנה, על-ידי השמדתו בטרם יצלח את מכשולי-המים, יאחז בגדה שמנגד ויקים בה ראש-גשר ממנו יפתח את התקפתו לעומק מערך-ההגנה.

כבר במלחמת-העולם הראשונה מוצאים אנו דוגמאות מאלפות של קרבות גדולים, אשר נערכו בהגנה על נהרות: בצרפת — הקרבות על נהר הסום ב-1914; במלחמת פולין — ברית-המועצות — „הנס על הויסלה" ב-1920, ועוד.

מלחמת-העולם השנייה סיפקה לנו דוגמאות מעניינות עוד יותר: הרוסים, בנסיגתם מזרחה, ניסו לבלום את הצבא הגרמני על הנהרות פוג, דנייפר, דון, וולגה ואחרים; ואכן, הגרמנים נאלצו לשלם מחיר רב בהתגברם על מכשולי-מים אלה; מס-הדמים האכזרי ביותר ניגבה מהם על גדות הוולגה במערכת טסאלינגרד, בה הל, כידוע, המכנה הגורלי במלחמת ברית-המועצות — גרמניה. משנתהפך הגלגל, ניסו הגרמנים למנוע את התקדמות הרוסים מערבה, על-ידי בלימתם במערכי-ההגנה שהוקמו על גדותיהם המערביים של הנהרות דנייפר, דנייסטר, פוג, ויסלה, וארטה, אודר ועוד, אך הדבר לא עלה בידם. המערכה האחרונה בבירת-גרמניה, ברלין, נערכה על גדות הנהר ספֶרה.

מה ייחוד מכשול־מים כתוואי־הגנה, וכיצד יש לסווגו?

נהר הוא מכשול טבעי החוצץ, במצבים טקטיים־אופרטיביים מסויימים, בין שני צדדים יריבים. מכשול־המים מקנה למגיניו מחסה טבעי, ומקל עליהם את ההיערכות להגנה, שכן בו יכולים הם להתפרס בחזית רחבה יותר, תוך חיסכון בכוחות ובאמצעים. למגן קל יותר לאצן את כיוון המאמץ העיקרי של התוקף, וכתוצאה מכך — את אזורי־הצליחה המשוערים שלו; זאת — מאחר שהתוקף נאלץ, בדרך כלל, להשתמש בצירי־תנועה המובילים אל מכשול־המים, כדי לרכז בשלב ההכנה לצליחה כוחות־הדברה גדולים ואמצעי־צליחה מתאימים. הוא הדין אף אם עלה בידי התוקף להיאחזו בראש־גשר מעבר למכשול־המים: גם כאן יודקק לצירי־התקדמות מתאימים כדי לפתח את הצלחתו אל עומק המרחב המוגן.

קיומו של מכשול־מים מקשה במידה ניכרת על התוקף לבצע איגופים ועיקופים של מערכי־ההגנה, בקנה־מידה אופרטיבי: הוא נאלץ, בדרך־כלל, לצלוח את הנהר במקום נוח לכך, כלומר — במקום בו ניתן לרכז כוחות ואמצעים מתאימים לביצוע הצליחה. אמנם, במקרים מסויימים ניתן לצלוח ולערוך איגוף במקום שאינו נוח מבחינה מבצעית, אך פעולות מסוג זה נדירות, ונושאות בעיקר אופי של הסחה או הטעיה, בקנה־מידה טקטי גרידא.

סיווג הנהרות

כידוע אין נהר אחד דומה למשנהו, באשר לרוחבו, לעומק, למהירות זרם־המים ולחוקו, וכיצא באלה. הצבא הסובייטי מסווג את הנהרות השונים כדלהלן:

● נהר צר, שרוחבו עד 100 מ'.

● נהר בינוני, שרוחבו 100—250 מ'.

● נהר רחב, שרוחבו מעל ל־250 מ'.

גם מן הבחינה הטופוגרפית שונים הנהרות זה מזה: יש נהרות שגדותיהם תלולות, ואחרים — שגדותיהם מישוריות; ערוץ הנהר פעמים צר ופעמים רחב; והקרקעית — בוצית, סלעית או חולית. אופי האפיק מושפע מאופי השטח בו עובר הנהר. בשטח הררי, למשל, יהא האפיק, בדרך כלל, סלעי; ואילו בסמוך לשפך הנהר הריהו, בדרך כלל חולי ובעל גדות בוציות.

הוא הדין בורם־מימיו של הנהר: בשטחים הרריים — הזרם מהיר ומקשה מאוד על הצליחה; ואילו בשטח מישורי — הריהו שקט.

לעתים בנויים על מכשול־מים מבנים הידרולוגיים כגון סכרים, תחנות־כוח, מעגנים וכיוצא באלה, שהריסתם המכוונת על־ידי המגן עלולה לגרום להצפת שטחים נרחבים; דבר זה עלול להקשות על ריכוז הכוחות ואמצעי־הצליחה של התוקף בשטחי ההיערכות והכינוס.

דוגמה מאלפת מתקופת מלחמת־העולם השנייה לשימוש בהצפה לשם מניעת צליחה ניתנה בתחילת פברואר 1945, כאשר הרסו הגרמנים כוונה־תחילה את הסכרים על נהר הרור, דרומית לאצן (בקרבת גבול גרמניה—בלגיה) והציפו שטחים נרחבים, כדי לבלום את התקדמותן של דיביזיות אמריקאיות מזרחה. הגרמנים הצליחו לשבש לפרק־זמן ממושך את התכנית האמריקאית, והאטו את תנופתה בגזרה זו. בעיה מיוחדת מהווים נהרות רחבים בהם מצויים איים, שעליהם ניתן להקים מוצבי־הגנה או מוצבי־חוק. במקרה כזה, יהא על הכוח הצולח להתגבר תחילה על מוצבים אלה. לעתים מתפלגים נהרות גדולים במורדם לזרועות רבות היוצרות דלתה, דוגמת הנילוס או המקונג. ברור, כי אזורי־דלתה אלה קשים מאוד לצליחה, וזאת — משני טעמים: צליחת כל זרוע היא כצליחת נהר לעצמה; אזורי־הדלתות הם, בדרך כלל, בוציים.

זאת ועוד: במדינות רבות נבנות לצורכי־ניקוז או לצורכי־תעבורה, תעלות־מים רחבות ועמוקות למדי (למשל — תעלת־סואץ שרוחבה כ־100—150 מ'), המהוות מכשול ניכר בציר התקדמותו של התוקף.

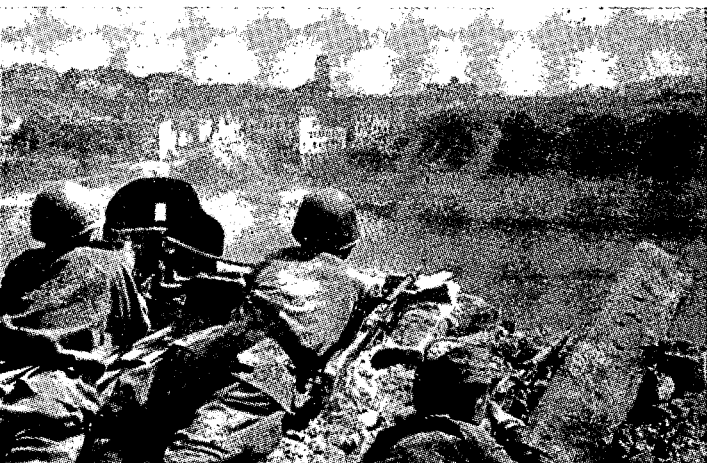
אפיקי־הנהרות מתמשכים, בדרך כלל, בשטחים נמוכים, הנשטים היטב על־ידי הסביבה, אך קיימים גם יוצאים מכלל זה — נהרות, ובעיקר תעלות־מים, המתמשכים בשטחים גבוהים מן הסביבה (למשל — בהולנד, בגרמניה ועוד); פיצוץ סכריהם של אלה או המתקנים ההידרולוגיים הבנויים עליהם עלול להציף אזורים נרחבים ולשבש את תנועת הכוחות התוקפים.

התנאים להגנת מכשול־מים

מתי עובר אחד מן הצדדים הלוחמים להגנת מכשול־מים? כדי לענות לשאלה זו, יש לבחון שני מצבים: מצב שלום ומצב מלחמה.

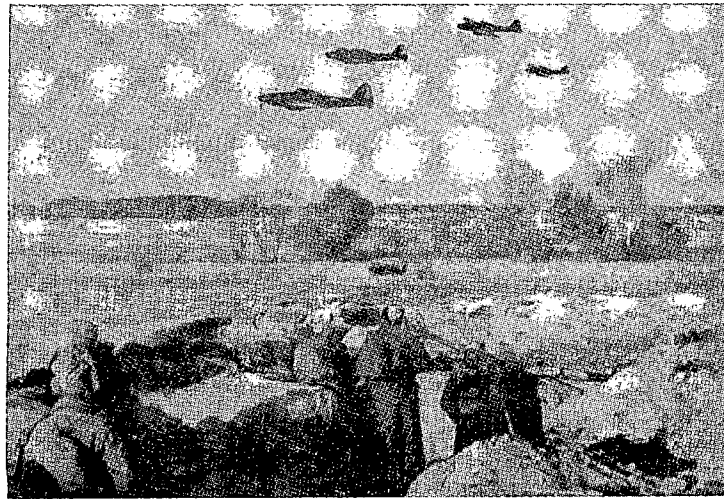
מדינות רבות, שגבולן המדיני עובר לאורך נהר, מבצרות אותו על תוואי הנהר עוד בימי־שלום, במקרה כזה מתוכנן מערך־ההגנה היטב: הוא נבנה בעומק רב, וצירי־התנועה

עמדת מק"ב בהגנה על נהר הדריטנה, בסביבות ויטבסק



הגשרים הסמוכים לו מתוכננים מראש למטרות-מלחמה. במקרה כזה, יידרש מן התוקף מאמץ מקסימלי כפול: צליחת מכשול-מים מוגן היטב, כיבוש ראש-גשר והבקעתו של מערך-ההגנה הנשען על מכשול-המים, שאין לו אגפים חשופים, נוחים לתמרון.

שונים פני הדברים כאשר המדובר במכשול-מים שלא תוכנן והוקם בימות-שלום; במקרה זה קיימות שתי אפשרויות — האחת, בה נתקלים הכוחות התוקפים — לאחר שפרצו את מערך-ההגנה של האויב ורדפו אחריו — במכשול-מים, שעל גדותיו הספיק המגן להיערך ולהתארגן; והשנייה — המגן המובס לא הצליח להורים מן העורף אל הנהר עתודות מספיקות, ולפיכך נערך בכוחות מעטים ובחפזה על מכשול-המים, במגמה להשהות ולהאט את קצב-התקדמותו של התור קף, כדי לזכות בריווח-זמן. במקרה זה נושאת ההגנה אופי מאולתר וחפז, מחוסר זמן וכוחות לתכנון יסודי. במקרה הראשון, יעמוד המפקד-התוקף בפני הברירה להמשיך בתנור



בהגנה על הדניפר

פה ולצלוח את מכשול-המים תוך תנועה, על אף התארגנותו של האויב להגנה, כדי למנוע ממנו להתאושש מתבוסתו הקודמת, או — בהתאם להערכת-מצב שקולה היטב — לעצור את ההתקפה, וזאת — מטעמים מבצעיים, תחזוקתיים או מדי-ניים-אסטרטגיים. במקרה זה יעבור התוקף להגנה, בהישענו על גדת מכשול-המים, ורק לאחר הכנות קפדניות — יעבור שוב להתקפה, כולל צליחת-המכשול.

באפשרות השנייה דלעיל פתוחה בפני מפקד הכוחות התוקף פים דרך אחת בלבד: לצלוח במהירות מקסימלית את מכשול-המים, ולהמשיך בהתקדמות אל היעד הסופי שנקבע לו.

עקרונות הגנת מכשול-מים

עקרונות הגנת מכשול-המים דומים, בדרך כלל, לעקרונות ההגנה הרגילה, אך ראוי להרחיב מעט את הדיבור עליהם. ההבדל היסודי בין ההגנה הרגילה להגנת מכשול-מים טמון בכך שזו האחרונה מאפשרת התפרסות הגייסות בחזית רחבה

פי-כמה מאשר בהגנה רגילה, דבר המאפשר חיסכון בכוחות ובאמצעים.

מעברות, גשרים ואזורים אחרים הנוחים לצליחה הם הגורם מים הקובעים את בחירת השטחים החיוניים להגנה, ובהתאם לכך נבנים מולם מוצבים ומתחמים מוגנים. ככל שמכשול-המים קשה יותר למעבר, כן קל יותר תכנון ההגנה. עומקו של מערך-ההגנה הנשען על מכשול-מים קטן מזה הנדרש בהגנה רגילה; זאת — הואיל והכוחות נערכים להגנה בגודל רות רחבות יותר, הודות למכשול הטבעי. משום כך נערי-כים הכוחות, בדרך כלל, בתבנית „שלוש קדימה“, תוך הקצאת עתודות חזקות; הללו תתמקמה, לעתים קרובות, עמוק יותר מאשר בהגנה רגילה, במגמה לאפשר להן לבצע תמרון מהיר ויעיל אל האזורים הנתונים בסכנה. ניהול קרב-ההגנה מושתת על שני עקרונות: האחד — החזקה איתנה של המערך העיקרי, ומניעת-צליחתו של מכשול-המים וכיבוש ראש-הגשר; המטרה העיקרית בשלב זה של הקרב היא להשמיד את הכוחות התוקפים בעודם צולחים את המים וטרם עברו לגדה הנגדית; השני — במקרה שהאויב הצליח, למרות הניסיון להדפו, להיאחו בראש-גשר — השמידו על-ידי הנחתת התקפות-נגד חזקות, כדי ל„הטיל“ אותו מראש-הגשר אחורה, לתוך המים, ולהכשיל את התר-קפתו הסופית. בנקודה זו שורר הבדל יסודי בין ההגנה הרגילה, בה לא תמיד עוברים כוחות-המגן להתקפת-נגד, להגנת מכשול-המים, בה מהנה התקפת-הנגד חלק בלתי-נפרד מקרב ההגנה.

כיצד נערכים להגנה הנשענת על מכשול-מים?

מן האמור לעיל עולה, כי בניית מערכי-ההגנה הנשענים על מכשול-מים תיעשה באחת משתי הצורות הבאות: על שתי גדותיו של הנהר; או על גדה אחת בלבד.

הגורמים המכתיבים את צורת-ההגנה בה יש לבחור הם שלושה: הזמן; המצב המבצעי; והמצב הטופוגרפי. להלן ננתח את בעיות הגנת מכשול-המים לאור שלושת הגורמים הללו. לפי האסכולה הסובייטית, כאשר עומד לרשותו של הצד-המגן זמן מספיק, כאשר אינו נתון במגע עם האויב וכאשר מצבו הטופוגרפי מרשה זאת — ייערך להגנה, בדרך כלל, בשתי גדותיו של הנהר: בצד שממנו עלול התוקף להופיע יבנה מערך-הגנה קדמי ו/או מערך-הת-ראה והשהיה, ואילו בגדה הנגדית — מערך-ההגנה עיקרי ומערך-ההגנה עורפי.

מערכת-ההגנה בגדה אחת של מכשול-המים ייבנה, בדרך-כלל, כאשר התבססו שני הצדדים הלוחמים בשתי גדותיו הנגדיות של אותו מכשול-מים, כתוצאה מהתמודדות מבי-צעית.

מקרה טיפוסי אחר בו ייערך המגן בשתי גדות הנהר יארע, כאשר — כתוצאה מהתפתחות המערכה — נחשף חלק ניכר מכוחותיו לאפשרות כיתור על-ידי האויב וניתוק מיתר הכוחות. במקרה זה פועל התוקף במקביל בשני כיוונים: הוא מפתח את הצלחתו אל עומק המרחב האופרי-טיבי, כדי לנתק ממעברי-המים אותם מכוחות האויב שנח-שפו לסכנת-כיתור; והשני — התוקף מקצה חלק מגיי-

סותיו להשלמת כיתורו של האויב, שהובס במערכי ההגנה העיקריים. במקרה כזה יעשה המגן מאמצים מקסימליים להקל על היחלצות הכוחות הנתונים לסכנת כיתור, ולשם כך ייערך בשתי גדותיו של מכשול המים: בגדה ממנה עלול התוקף להופיע, יקים ראשי גשר חוקים — כדי לקלוט את הכוחות הנסוגים, וכן כדי לשמור על הגשרים ומעברות המים דרכם יועברו כוחות אלה לגדה הנגדית; בגדה זו יוקם מערך ההחזקה, שתפקידו למנוע צליחת מכשול המים על ידי התוקף.

בונה מערכי ההגנה

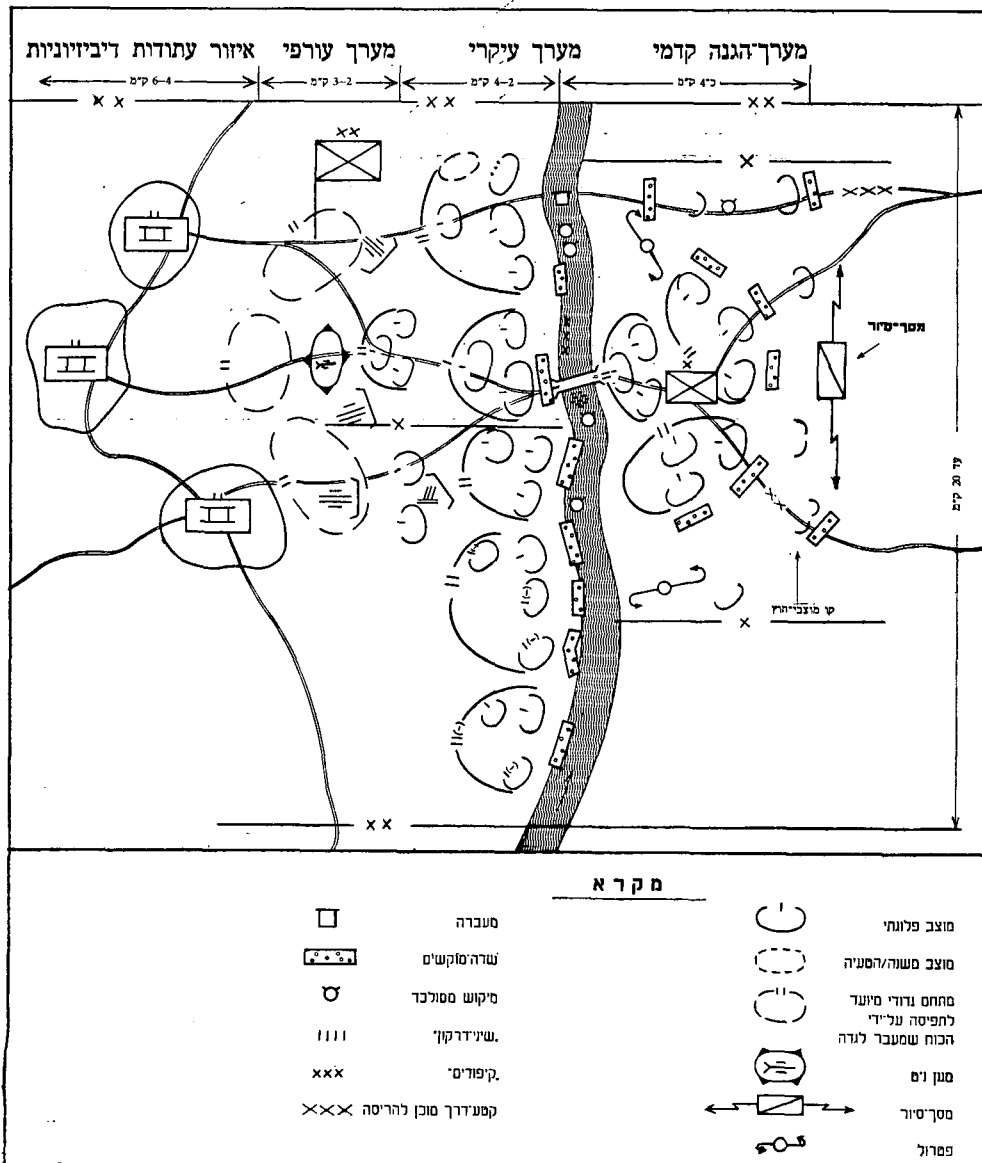
נבחן תחילה אפשרות לפיה נערך המגן בשתי גדותיו של מכשול המים. בגדה ממנה עלול התוקף להופיע יוקמו, כאמור, מערך ההגנה קדמי ו/או מערך התראה והשהיה; הבחירה בין בניית מערך אחד לבניית שני מערכים — מותנית בתכנית ההגנה של המגן.

מערכת ההגנה קדמי מושתתת על מרחב מוגן או מתחמים מוגנים הממוקמים באזורי הצליחה המשוערים, ותפקידו העיקרי — למנוע מן האויב תפיסת שטחי כינוס והיערכות לצליחה, וכמו כן למנוע ממנו צליחה תוך תנועה; על כרחות מערך ההגנה הקדמי יוטל לעתים גם תפקיד נוסף — החזקת ראשי גשר, כדי לוודא כי הכוחות העיקריים ייערכו להתקפה בבוא העת. מערך ההגנה הקדמי נשען, בדרך כלל, על מכשול טבעי (גבעות, שטח בוצי באגפים וכדומה), הוא מורכב ממתחמים חטיבתיים או גדודיים, ועומקו מגיע ל-4 ק"מ: מתוך הכוחות המיועדים להגנת המערך הקדמי מוקצה חלק לקו מוצבי החוק, שעל ידי הקמתו מעמיקים את המערך הקדמי עד ל-6-8 ק"מ. מערך התראה והשהיה יהיה יוקם בכל מקרה בו תהא הקמתו אפשרית מבחינה מבצעית; תפקידו כשמו — לתת אתראו על התקרבות האויב, ולהשהות את התקדמותו. במקום בו מוקם גם מערך ההגנה קדמי — מגדיל מערך ההת-

ראה וההשהיה את עומקו הטקטי. מערך זה כולל, בדרך כלל, קו ההגנה אחדים, בהם מופעלים גייסות מחפים ומסך סיור. עומקו של מערך זה יכול להגיע ל-12-15 ק"מ. הגייסות המחפים מושתתים בעיקרם על יחידות משורינות וממונעות ועל יחידות סיור של הדרגים הממונים. את צירי ההתקדמות, שטחי הכינוס, שטחי היערכות ואזורי הצליחה המשוערים של האויב, הנמצאים בתחומי המערך הקדמי או מערך ההתראה וההשהיה, ממקש הצד המגן מראש, או מכינם לפיצוץ לפני מעברים חשובים (כגון גשרים ומעברות-מים) דרכם ייסוגו גייסות מחפים או כוחות אחרים — מקים המגן מוצבים ומתחמים המשמשים ראשי גשר, אשר תפקידם לקלוט את הכוחות הנסוגים ולהעבירם לצדו האחר של הנהר, בו נערכים הכוחות העיקריים. את הגשרים, העלולים ליפול בידי האויב, מכין המגן לפיצוץ — או מפוצצם מראש.

הכוחות המוקצים להגנת המערך הקדמי או מערך ההתראה

מרכשם מס' 1: היערכות להגנה בשתי גדותיו של מכשול מים

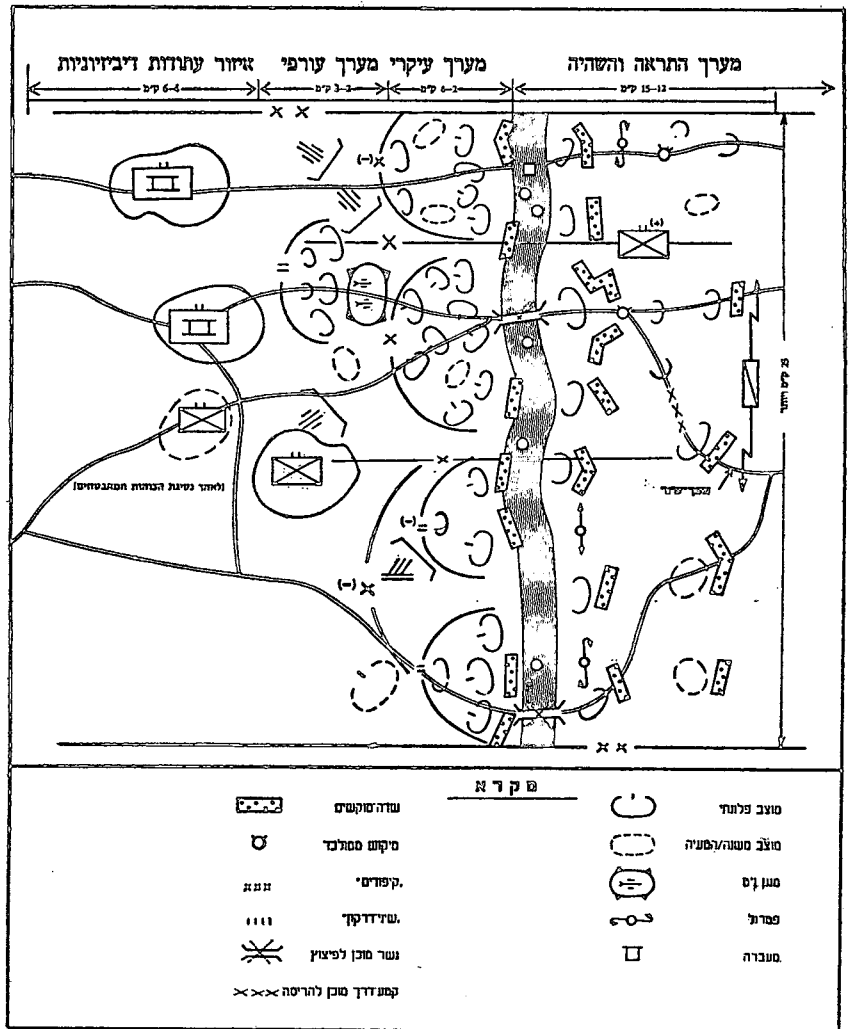


צבים הקדמיים של המערך העיקרי עובר לאורך מכשול המים, ונשען על האזורים החולשיים על המים. קו זה עשוי להימצא בצמידות לקו-המים של הנהר — כאשר הגדה תלויה — או במרחק-מה ממנו, כאשר הגדה מישורית. דבר המאפשר שליטה מרחוק באש שטוחת-מסלול על המים. להרחקת קו-ההגנה בקו-המים ית-רונות אחדים: הצד התוקף מתקשה לג-לות ולהשמיד את אמצעי-האש החולשיים על המים; קיימת אפשרות ליצור שטחי-השמדה בין הגדה לבין קו המוצבים הקדמיים. כדי לסכל אפשרות הפתעה מצד האויב, מקימים באותם אזורים סמוכים לקו המים, אשר בהם לא הוקמו מוצבים קדמיים — קו מוצבי-חוף. על קו המוצבים הקדמיים מוטלות הדרישות דלקמן: עליו לשלוט שליטה מוחלטת בפני-המים ובגדה הנגדית; להיות מותאם לתכנון מערכת-האש ומערכת-התצפית; לוודא שילוב מערכת-האש במערכת-המכשול; לוודא מסתור לכוח-אדם ול-כלי-נשק, ובמיוחד — לכלים המיועדים לירי בכינון-ישייר.

יסודו של המערך העיקרי הם המתחמים הגדודיים, המוקמים באזורים בהם עלול האויב לצלוח את מכשול-המים (מרשם מס' 3). הואיל ואיזורה-ההגנה של גודו בהגנת מכשול-מים גדול מאיזור ההגנה שלו בתנאים רגילים, מכין המגן באגפים ובעורף מוצבי-משנה ומוצבי-הטעיה. המתחם והמוצבים ערוכים להגנה היקפית, וקשורים זה בזה באמצעות אש אגפית ומערכת-מכשולים. אשר תפקידם למנוע פריצת-האויב בין המוצבים. מערך עורפי מוקם בעומק של 6-8 ק"מ מקו המוצבים הקדמיים של מערך-ההגנה העיקרי, ובו נערכים כוחות-העתודה של העוצבות, אשר תפקידם העיקרי להנחית הת-קפות-נגד על אותם כוחות-אויב, שבידם עלה לצלוח את מכשול-המים ולתפוס ראשי-גשר — על-מנת להדפם המימה. עומקו של המערך העורפי — כ-2-3 ק"מ. מערך זה מורכב ממתחמים ומוצבים עורפיים, אשר כל עוד מחזיק בהם המגן עדיין ממלא הוא את משימתו. במערך העורפי נערכים, בדרך כלל, הדרגים השניים של הדיביוזה ועתודותיה.

מערך-ההגנה העיקרי והמערך העורפי קשורים, בדרך כלל, באמצעות עמדות-ברית, אשר מתפקידן לתעל אותם כו-חות-אויב, שצלחו את מכשול-המים, אל שטחי-השמדה, בהם יונחתו עליהם התקפות-נגד על-ידי כוחות-העתודה. עמדות-הברית משמשות גם כעמדות-חיפוי לפריסה וכעמדות-הגנה, המיועדות למנוע פריצת-האויב אל אגפי מערך-ההגנה. בין מערך-ההגנה העיקרי לבין המערך העורפי ממוקמים

(המשך בעמוד 43)



מרשם מס' 2: היערכות להגנה על אחת הגדות של מכשול-מים

וההשהיה, מופעלים בהתאם לעקרונות ההגנה הניידת תוך התחמקות מקרב מכריע. לגבי ההגנה הניידת מהוה מכשול-מים קו-עצירה סופי, בו יתארגנו הכוחות להגנה קבועה. הדוקטרינה הסובייטית מניחה אפשרות של הבסת האויב לפני שיגיע עד קו-העצירה, וזאת — בתנאי שהמגן מצוייד בנשק גרעיני, אשר באמצעותו ניתן להשמיד את התוקף במערך-ההשהיה ובמערך הקדמי.

מערך-ההגנה הקדמי כולל כשליש מן הכוח העיקרי, והיינו: בדיביוזה — כוח בסדר-גודל של כחטיבת-רגלים, מוגברת בכלים ארטילריים ובשריון. כאשר מוקם מערך התראה והשהיה בלבד — הוא יורכב מכוח קטן מזה, ללא אמצעי-סיוע רבים. במקרה כזה תוצב מרבית הארטילריה המסייעת בגדה הנגדית.

מערך-ההגנה הקדמי הוא מערך-ההגנה העיקרי, ותפקידו למ-נוע את צליחת מכשול-המים על-ידי האויב; מערך זה מפור-תח ביותר מן הבחינה ההנדסית, ולהגנתו מוקצים מרבית כוחותיו ואמצעיו של המגן. הוא מוחזק, בדרך כלל, על-ידי הדרג הראשון של הדיביוזה. המהוה כ- $\frac{2}{3}$ מסך כל כוחותיה. עומקו של מערך-ההגנה העיקרי מגיע ל-2-4 ק"מ. קו המור-

לקחים מנהיגותיים ממלחמת ששת הימים

ע"בד סא"ל י. תדמור

אירועי מלחמת ששת הימים טומנים בחובם, ללא ספק, לקחים ומסקנות מרובים בתחום המנהיגות. בעמודים הבאים יובאו דברי-מפקדים, מתוך שיחה על לקחים מנהיגותיים העולים מן המלחמה. בשיחה נטלו חלק סא"ל משה ס', סגן-מפקד עוצבת-הצנחנים שלחמה בעיר-העתיקה בירושלים; סא"ל יוסף, מפקד יחידת חי"ר מילואים, שלחמה בגזרות אוס-כתף ואל-עריש; סא"ל מרדכי, מפקד יחידת חרמ"ש בעוצבת-שריון, שלחמה בגזרה הצפונית בסיני; סא"ל אשר דרייזין, מפקד יחידה שלחמה בירושלים במסגרת החטיבה הירושלמית, וזכה על הצטיינותו בקרב לצל"ש מאת הרמטכ"ל; רס"נ חיים, סגן-מפקד יחידת צנחנים, שלחמה בגזרת רפיח וברצועה. הינחה את השיחה סא"ל י. תדמור.

הסתערות לעומת הישארות במקום או פסיביות

בתיאוריות העוסקות במנהיגות וברוח-הלחימה מקובל להציג את ערך ההסתערות מול האלטרנטיבה ה"טבעית", כביכול, שהיא הישארות במקום ופסיביות, או במקרה קיצוני — נסיגה.

שאלתנו היא: האם אכן נכונה הצגה זאת? כלום אין פעולת-ההסתערות "טבעית" לא פחות מן האפשרויות ההפוכות?

גורמי-ההנעה (המוטיבציה)

מפקדים וחוקרים כאחד מנו שורה מגוונת של גורמי-הנעה (מוטיבציה) המפעילים את החייל, וביניהם: אידי-אולוגיה, אמונה בצדקת העניין למענו הוא נלחם, אינטרס אישי (שאיפה לקידום ולהתבלטות, וכיוצא באלה), נאמנות לקבוצת-החברים, משמעת, כבוד, הרגל ועוד.

מה דעתכם על גורמי-ההנעה, מהותם וסדרם? התוכלו להציע סדר-עדיפות בהשפעתם של הגורמים האלה על החייל, ולהצביע על גורמי-ההנעה השולט בעת הקרב?

סא"ל מרדכי

אני אקדיש דברי לבעיית הפחד, תוך התיחסות-יתר לשר-יון; מהי השפעת הפחד על החייל המוסע ברכב משוריין? בצומת רפיח ובג'ראדי ניתכה על השריון אש-תופת ארטי-

סא"ל י. תדמור

מטבע הדברים שאין שיחה אחת יכולה למצות ולהקיף את כלל הלקחים בתחום המנהיגות; בשל ההכרח להצטמצם נבחרו לדיון הבעיות הבאות:

הכרעה מנהיגותית

התיאוריה המנהיגותית מניחה, כי בקרב נוצרים מצבים קריטיים, בהם נתבעת מחיילים מן השורה הכרעה מנהיגותית. הנחה זו משמשת בסיס לפיתוח הדגם של החייל הטוב, האמור להיות עצמאי ובעל יוזמה, היכול ל"קרוא" נכונה את הקרב, בעל הנעה (מוטיבציה) בקרב, ובעיקר — בעל כושר הכרעה.

האם הנחה זו נתגלתה כנכונה במלחמה האחרונה? האם ראית בה מקרים בהם באה לידי ביטוי הכרעה מנהיגותית של החייל?

בדידות ופחד

התיאוריות דנות הרבה בבדידות ובחרדה בהן שרוי החייל בשדה-הקרב.

שאלתנו היא: האם באו שתי תופעות אלו לידי ביטוי במלחמת ששת הימים — ובאילו מידה? ועוד שאלה: האם ניפרו הבדלים בבטייני החרדה והבדידות ביחידות חי"ר לעומת יחידות שריון?

בכל אחד מן המצבים הללו מוטל על החייל-הטוראי להחליט, לקום, להסתער ולטהר. הבחנתי בכך, שאם מתעורר הצורך לקום תחת אש, לא כולם עושים זאת בבת-אחת; תמיד מתגלים אחדים הפורצים ראשונים, לאלה קורא אני „נושאי-הקרב“. מטבע הדברים לא כל אנשי-היחידה הם בבחינת „נושאי-הקרב“. אך יש לשאוף, כי בכל כיתה ימצאו שניים-שלושה „נחשונים“ כאלה.

מה מביא אותם חיילים להתנהגות כזאת בקרב? — שאלתי אחדים מהם: „כיצד קפצת קדימה דווקא אתה?“ הדבר דומה למקרה בו נמצאת קבוצת-אנשים ליד דלת פרוצה דרכה נושבת רוח קרה; רק אחד מהם קם וסוגר את הדלת, נדמה לי כי אותו אדם הקם לסגור את הדלת הוא-הוא הקם ומסתער ראשון.

מלים אחדות לעניין הפחד. לעתים פוחד החייל, ועל-מנת להתגבר על כך, יש לפתח זיקות בין החייל לבין מפקדו והחברה בה הוא נמצא. שני סוגי לחצים מופעלים נגד הפחד: האחד — הלחץ החברתי, אותו מפעילה הקבוצה; והאחר — הלחץ הפיקודי, כיצד נוצר הלחץ האחרון? לעתים על-ידי פקודה מפורשת, לעתים על-ידי מבט או הערה. לפעמים עשויה אף הערה ישירה, כגון „מה אתה? אתה מפחד?“ — לפרוק את החייל מפחדו ולגרום לו להמשיך בפעולה.

יש לשאוף ליצור בחיילים את התחושה, כי מפקדיהם מצפים מהם לביצוע טוב.

סא"ל יוסף

במלחמה פקדתי על גדוד חי"ר-מילואים. חייל המילואים לוחם טוב יותר, לדעתי, מן החייל הסדיר, איש שירות החובה. אמנם הוא זהיר, אך עם זאת — שקול ובעל ניסיון וחכמת-חיים, ותכונות אלו הופכות אותו לחייל טוב יותר.

במלחמה גילה הגדוד נכונות ורמת-ביצוע מעולים: לקראת הטיהור יצא הגדוד במחלקות, אך לאחר-מכן, בטיהור הבתים, התפצלו האנשים לחוליות. כל חוליה קטנה כזאת פעלה למופת, באורח עצמאי לחלוטין, כשחיילים-טוראים ומפקדים זוטרים מנהלים את הלחימה.

בלחימה זו נתגלו בהם בגרות, אחריות קבוצתית ואתות-לוחמים במידה מפליאה. כך, לדוגמה, נפצעו שניים מחיילי אחת המחלקות (אחר-כך נסתבר כי נהרגו) — ואנשי-המחלקה חשו לעברם כדי להצילם. בזה אחר זה יצאו חבריהם כדי לנסות להצילם, נפגעו ונפלו; נתגלתה נכונות נפלאה להקרבה עצמית למען החברים.

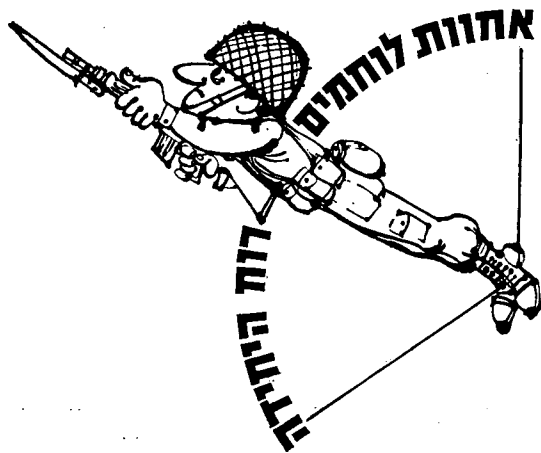
הפחד והחשש המתעוררים באישי-המילואים באים לידי ביטוי דווקא בשאלות טכניות, כגון במקרים בהם הוא חש אי-שליטה מלאה בנשק, או כאשר רמת-הביצוע לקויה. בעניין זה סייעו הרבה ימיה-הכוננות שקדמו למלחמה, שכן הללו נוצלו להגברת הידע הטכני והכושר הפיסי.

כל עוד נמשכת הלחימה אין איש פוחד; ואולם דווקא משנפת סקת הלחימה בפועל — מתעורר הפחד. לאחר כיבוש אל-עריש, למשל, התארגן הגדוד להגנה במעוזים אחדים, כשמסביבם אלפי ערבים, באותו לילה, בהיותם בהגנה, ירו החיילים

לרית; אולם השריון לא חדל, ולוא גם לרגע, מביצוע משימתו. הטנקים שנפגעו — נעצרו, אך האחרים לא התעכבו בשל כך. מסתבר כי אותו פחד המשתק את האדם ומעורר בו תגובות פיסיות המשבשות את הפעולה, קיים — אולי — אצל חיילי החי"ר. הוא אינו נמצא כלל בשריון.

היה לי ניסיון אחד בלבד בקרב רגלי. היה זה בגיראדי, מקום שם ירדנו מן הזחל"מים והסתערנו בשדרות, תוך כדי חיפוש החפרות בכיוון המשוער. רצנו בשדה שהיה חשוד כשדה ממוקש. החיילים לא ידעו על כך. הקצינים אכן ידעו זאת — ואף-על-פי-כן רצו בראש כדבר טבעי ומוכן מאליו. בעניין זה לא היה צורך בשום הנחיות שהן. מעניין לציין, כי עם הכניסה לחפרות השתלטה אוירת-ביטחון. כאן נעלם הפחד כמעט כליל, ולכל היותר שרר אצל החייל הרץ בראש, או כאשר התפוצץ רימון בתוך קבוצת-חיילים.

באל-עריש נזרקו רימונים לתוך זחל"מים שלנו, והחיילים נתקפו תחושת-פחד מסויימת; הדבר התבטא דווקא בכך שהם הפעילו נשקם בלהיטות ובעוצמת-אש רבה, כשהם יורים תוך כדי הנסיעה, בלא-הפסק. בסופר-שליחשבון היתה פעור לתם זו יעילה, שכן האש שנורתה לכל עבר, גם אם לא



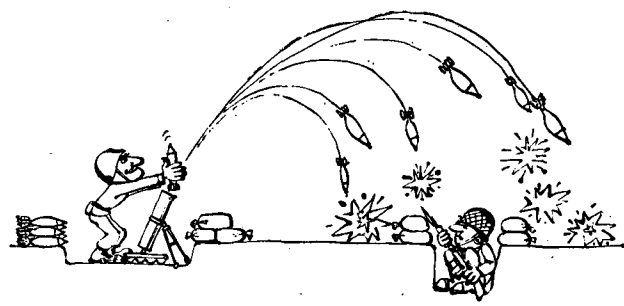
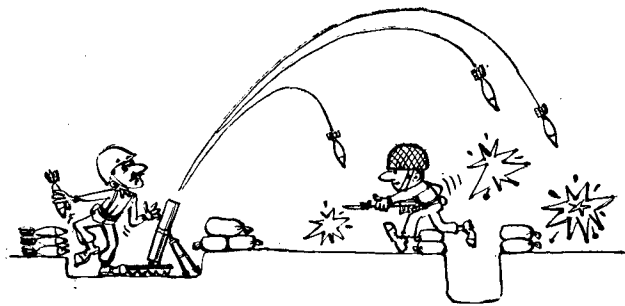
גורמי-ההנעה

היתה מכוונת די הצורך, ריתקה חיילי-אויב בבתים והקטינה את מספר קרבנותינו.

בלחימה עצמה, בשלב המגע, משתחררים מן הפחד. יתרה מזאת — אף מוצפים במעין חמימות ופעלים באורח שקול. נדמה לי כי כל מפקד, בכל רמה, משתחרר מן הפחד עם תחילת הפעילות. לעומת השלב בו מצוי אתה תחת אש ארטילריה או נוסע בשדה-מוקשים, שלב בו משתרר לעתים פחד — הרי בשלב המגע נעלם הפחד ואיננו.

סא"ל אשר דרייזין

ברצוני לעסוק בבעיית המנהיגות וההכרעה אצל חיילים. בקרב ישנם מצבים בהם חיילים מסתערים בטור, מפקד הטור נהרג — ועל האנשים להמשיך ולהסתער, מעתה — ללא פיקוד. הוא הדין באשר לכניסה לחפרה בשעת-לילה. למרות שהכניסה נעשית בטור, חש כל חייל את בדידותו לפני הכניסה לחפרה, שכן החפרה בלילה אפלה, ואין הוא יודע מה מסתתר בתוכה.



הישראות במקום או הסתרנות?

הסברה — בתקופת-הכוננות בלטה בחריפותה בעיית-ההסבר. החיילים שאלו שאלות — והמנהיגות הפורמלית סיפקה, בהכרח, תשובות פורמליות. אך השאלות שנשאלו לא היו דווקא מן הסוג הפורמלי, ולפיכך נותרו רבות מהן ללא מענה. יתרה מזו, בעת הכוננות הושפעו חיילים מן הבחינה המוראלית, מהסברת האויב ותעמולתו. אולי אחד מגורמי הניצחון מקורו דווקא בסכנת-ההשמדה, שהאויב שינן באוזניו השכם-והערב, כי אנו צפויים לה.

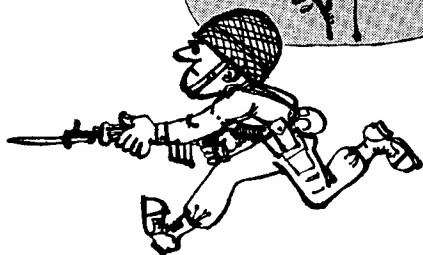
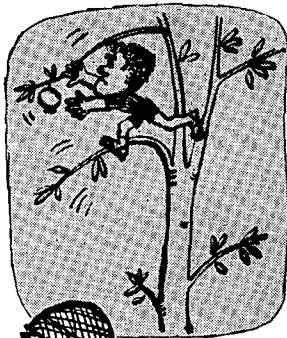
עתה, לאחר המלחמה, לא פסקו השאלות. החיילים שואלים על אודות כוונותינו המדיניות לעתיד, ועלינו להיות נכונים — תרתי משמע — למתן מענה.

סא"ל משה סי

ראשית, רוצה אני להדגיש, כי לדעתי, ללחימה אין סטנדרטים קבועים ועומדים; סטנדרטים אלה נמצאים בצורה בעליה מתמדת. במבצע „קדש“ לחם צה"ל בצורה יעילה יותר מאשר במלחמת-הקוממיות, ובמלחמת ששת הימים — טוב במבצע „קדש“. המשורר חיים גורי, שהוא מפקד קרבי במילואים, אמר לאנשיו: „אילו היינו לוחמים אז כמוכם, לא הייתם אתם צריכים להילחם כאן כיום“.

אשר לבעיית הפחד: כל איש כפרט מגיב על הפחד בצורה שונה, ונחלץ ממנו בצורה שונה. מעבר לכל הסתבר לי במלחמה האחרונה ערכו של החינוך. הוברר לי, כי החינוך להכרת המולדת ולהאבתה אכן בא לידי ביטוי בלחימה.

...קיים מתאם בין מידת-הסתכנותו כילד... לבין מידת-הסתכנותו כחייל



כמעט ללא הרף. היו אלה יריות של עצבנות ופחד. החייל חש, כי הלחימה הסתיימה — וכי עתה אין עוד טעם ליהרג.

רס"ן חיים

לדעתי, שלושה הם גורמי-ההנעה העיקריים בזמן הקרב: אינסטינקט, ידע מקצועי ואמון.

אינסטינקט

תחת אש מתגלים אצל אנשים מסויימים אינסטינקטים של תוקפנות בלחימה. או מתגלה, כי „הפרא של השכונה“ הוא זה אשר רץ קדימה תוך העזה ותוקפנות. אצלו מתגלה אינסטינקט העומד מעל למת-התרגולת הרגילה. כך, למשל, כאשר יקרה בשעת קרב מעצור בנשק, יפעלו הכל על-פי הכושר הטכני והכללים אותם רכשו. בכל-זאת, ימצא מישהו שיפעל ביעילות רבה יותר — איש אשר ניהן באינסטינקט המיוחד.

ידע מקצועי

אני מניח, כי אצל החייל המיומן היטב בלחימה יהא סך-הכל של הביצוע טוב יותר מאשר אצל זה שאינו מיומן. זאת ועוד: בעל המיומנות המקצועית הטובה — פוחד פחות.

אמון

כוונתי כאן להזדהות עם מטרות-המלחמה ולאמון במפקדים, וכמרכיב — לאמונה כי אין הפעולה נעשית לריק, אלא נודעת לה חשיבות.

הזכרתי לפני-כן את טיפוס החייל בעל האינסטינקט. לדעתי, „המנהיג הטבעי של השכונה“, הוא זה אשר יתגלה כמנהיג גם במלחמה. בהתאם לכך ניתן אף לאתר מראש, באחוז גבוה של דיוק, מי יהיה המפקד המצטיין בעת הקרב. אני מניח, כי יש מתאם (קורלציה) בין סוגי-סיכונים, וכי מי שהסתכן בילדותו במעשי-קונדס שונים ומשונים, הוא זה אשר יסתכן גם בעת קרב; כלומר — קיים מתאם בין מידת-ההסתכנות שלו כילד בגן-הילדים ובשכונה לבין מידת-ההסתכנותו כחייל מבוגר בעת הקרב. באותה מידה, סבור אני, יש מתאם בין מידת-ההסתכנות של מפקד בימי-שלום — לבין מידת-ההסתכנותו בקרב. לנכונותו של אדם ליטול על עצמו סיכון בימי-שלום נודעת השלכה על מידת-נכונותו ליטול על עצמו סיכון נים בעת הקרב. בנכונות הכניסה לקרב נוסף, לאחר תום קרב ראשון, באים לידי ביטוי ברור יותר המשקע החינוכי וההזדהות עם מטרות-הלחימה. עתה כבר יודעים הכל מניסיונם מהי מלחמה — ונמצא כי אנשים שונים מגיבים באופן שונה במצב כזה. ההזדהות עם מטרות-המלחמה וההכרה בצורך בה — מסייעות במקרה כזה להתגבר על היסוסים.

ס"א"ל יוסף

לאחר מלחמת-הקוממיות חלה, לדעתי, נפילה מסויימת בסטנדרד הלחימה של צה"ל, והוא החל עולה שוב רק לאחר שנים אחדות, בעיקר בזכותם של הצנחנים. קרב גבעת-התחמושת במלחמת ששת הימים היה שיאו של תהליך עליית-הסטנדרט דים. והעם והצבא חונכו לכך שבכל התנגשות עם האויב — ותהא גדולה או קטנה — חייב צה"ל לנצח. נוצרה בצה"ל אווירה שאיננו יכולים שלא לנצח.

גורם משפיע נוסף טמון היה בעובדה שיצאנו למלחמה זו זועמים. האווירה שנוצרה בצה"ל ערב מלחמת ששת הימים היתה, כי יש להשיב למדינה את הכבוד הלאומי ואת היוקרה הלאומית, ויש למנוע את השמדתה, וכפועל-יוצא — כי אין לשוב מן המלחמה אלא לאחר השמדת צבאות-האויב.

להשגת הניצחון סייעו לנו הגורמים הבאים: הערכים שנטעו בנו מידה גבוהה של הקרבה ודבקות במשימה; אלה התבטאו בהסתכנות ובהתמדה, גם תוך קשיים ותוך אבידות מרובות.

ס"א"ל מרדכי

תוך-כדי הקרב התעוררה שנאה לאויב; אך הזעם, עליו דיבר ס"א"ל יוסף, נוצר לא מן השנאה לאויב, אלא מתוך ערך חיובי — אהבת המולדת. הזעם הוכיח בעליל, כי הדברים אותם עלולים היינו לאבד לוא נוצחנו — יקרים לנו מאוד. אך אין לחנך צבא על שנאה כשהיא לעצמה.

בלחימה יש לבצע את המשימה בכל מחיר, ודבר זה מחייב השמדה פיסית מקסימלית של האויב; אך לחנך לשנאה או להשמדה — לאו! עלינו להפריד בין זעם לבין שנאה; עלינו להתעלות מעל לשנאה, בתור שכזאת.

אוסף ואומר: להשגת הכרעה בקרב — יש צורך במיומנות, וזו נחלקת לשני סוגים: מיומנות טכנית ומיומנות רוחנית. המיומנות הרוחנית פירושה ערכים חיוביים, ובראשם — אהבת-המולדת. למלחמה זו יצאנו, כי חששנו שאם לא נילחם — נפסיד את המולדת. לשאלה כיצד להבטיח רמה גבוהה בעתיד אני משיב, כי יש להמשיך ולטפח אהבת-המולדת על-ידי הקניית ידיעת-הארץ, ידיעת מורשת-צה"ל וכיוצא באלה.

אמנם, כאשר אתה מסתער אינך חושב מדוע, בעצם, אתה עושה זאת; ואף המניעים לכך עשויים להיות שונים. אולם במלחמת ששת הימים התגלה החינוך כראשון במעלה מכל הגורמים.

גורם שני הוא הידע המקצועי. ככל שרבה מיומנותו של החייל — כן גבוהה יותר רמת-הביצוע. לא לחינם נשלחו הצנחנים לפעולה במקומות הקריטיים — באוס-כתף, ברפיח וברושלים.

גורם נוסף הוא העזות. רמת-הביצוע מושפעת מגורם זה לא פחות מאשר מן הידע המקצועי. את הבונקר המפורסם בגבעת-התחמושת חיסל חייל שלא היה בעל-מקצוע מעולה — אך היה נועז וקפץ קדימה. חברים מעברים מסרו לו בקריאות ובצעקות הוראות מקצועיות לפעולה.

כל קרב שונה מחברו. בקרבות בירושלים נתגלו לי תופעות חדשות. בדרך כלל — כך למדנו — מקנה הכניסה לחפרות עצמן ביטחון לחייל; אך בגבעת-התחמושת היו חפרות עמוקות וצרות כליכך, עד כי לוחמים רבים איבדו בהן את הכיוון, את האוריינטציה ואת "קריאת-הקרב" — ולעתים גם את הביטחון. נסתרה גם הטענה המקובלת, כי המחפים מאחור — בטוחים יותר. בגבעת-התחמושת היו דווקא המחפים, שלא נכנסו לחפרות, גלויים לאש מן הגבעה ומן המבצר, ונתונים בסכנה יותר מחבריהם. עם זאת, היו דווקא הם אלה שאיכנו עמדות והוכיחו פעילות, בהתאם ל"קריאת-קרב" נכונה.

ס"א"ל אשר זריזין

תפקיד החינוך לסייע ביצירת הנורמות של צה"ל. לדעתי אין ההזדהות נוצרת על-ידי לימוד הקניית-ידע, כי אם, בראש-וראשונה, על-ידי חוויות. יש ערך גדול לסיפורי מופת ולתיאורים של דוגמה אישית. הצנחנים ב-1956 התחנכו על הדוגמה האישית של לוחמי פעולת-התגמול. הצנחנים של 1967 — התחנכו על סיפורי טיני ב-1956. הנורמה עולה — ועמה עולה אף הנכונות לקיים אותה.

במלחמה זו קם החייל הבודד והסתער. תפקיד החינוך עתה הוא להחדיר לנוער ולחיילי-צה"ל את הערכים שנתחשלו בה.

ב־2 בספטמבר 1945 הכריז הו צ׳׳מין, מהפכן ותיק ומנוסה, על הקמתה של „הרפובליקה הדמוקרטית החדשה של ויאט־נאם“. קרבות קשים פרצו בהאנוי בדצמבר 1946.

האדם בו תולים תקופות את תכנון המאורעות, אשר הביאו לפריצת המלחמה בדצמבר 1946, היה וו נגו־יאן גיאפ, שהנהיג בהצלחה לוחמי־גריליה נגד היפנים בטונגקינג הצפונית, מ־1943 עד סוף מלחמת־העולם.

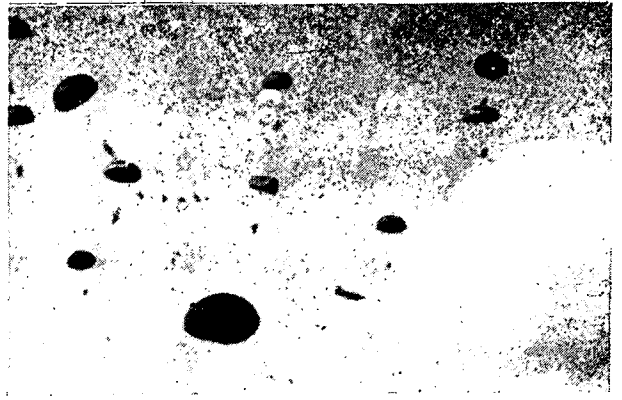
שלבי הנלחנה

בסוף 1949 עדיין היתה המלחמה מלחמת־גריליה טהורה. כוחות הו־יאט־מין, שהיו מפורזים ללא הבחנה לאורך 1,500 קילומטר, חסרו אותו כוח־הולם בסיסי ואותו עורף אזרחי רחב שהם, על־פי התיאוריות של מאו, תנאי יסודי לניצחון.

הניצחון הצרפתי בו־יאן

ב־15 בספטמבר 1950 החל השלב החדש של המלחמה, הוא השלב המכריע. שלוש דיביזיות של חיילים סדירים מאור מנים הלמו בכל שרשרת המוצבים הצרפתיים, ששמרו על הגבול בעל החשיבות האסטרטגית טונגקינג — סין. הקרב הראשון ארך יומיים, בהם החזיקו הצרפתים מעמד עד הקץ במבצר דונג־קה שעל דרך־הגבול לאנג־סון — קאובונג. נפיד לת המבצר פיצלה את המערך הצרפתי העיקרי שעל הגבול, ומנעה ממנו תגבור יעיל — מחד גיסא, ונסיגה — לוא רצו בה הצרפתים — מאידך גיסא. טור צרפתי, שניסה לפלס לו דרך לקאובונג, בירת־החבל, נתקל במארב של הו־יאט־מין והושמד. קאובונג נפלה לאחר שבוע. הצרפתים, שהיו רגילים מזה עת רבה לפעולות זעירות של הו־יאט־מין, כגון צליפה במרגמה או מארב בן 20 איש, נוכחו לדעת כי הם לוחמים עתה מלחמה בקנה־מידה מלא, בה איבדו 3,000 איש בהתמודדות הראשונה.

אנשי הו־יאט־מין שטפו דרום־מזרחה לאורך דרך הגבול, כשהם מכניעים מבצר אחר מבצר, ותוך שישה שבועות כבשו שטח המשתרע לאורך 160 קילומטר חיוניים של גבול ויאט־נאם — סין; בכך יצרו קשר ישיר בין סין לבין ההרים שמצפון דלתת הנהר האדום, שהיו כבר קודם־לכן בידי הו־יאט־מין. גיאפ יצא מבסיס זה דרומה, לקרב שהוא דימה לראות בו הקרב המכריע במלחמה קצרה. יעדו היה כוח צרפתי שמנה שתי יחידות ממונעות ומוגברות, בסמוך לכפר ו־יאן, בקצה המערבי של דלתת הנהר האדום. היתה זו שגיאתו הראשונה של גיאפ — והשגיאה החמורה היחידה ששגה. השטח שמסביב לו־יאן הוא פתוח, ובו גבעות חשור פות בהן יכלו הצרפתים לתמרן. אש־הסיוע שלהם ניפצה את כוחו של גיאפ לרסיסים, אך הם לא הצליחו לזכות בניצחון מכריע, שכן גיאפ פיזר את אנשיו כאשר ראה כי הקרב אבוד.



דיאן-ביאן-פו





האדם העומד בראש מתקפת הוואט-קונג בויאט-נאם כיום, גנרל וו
נגוואן גיאפ, שריהגנה של צפון-ויאט-נאם ומפקד צבאה,
הפך לאגדה בארצו מאז עמד בראש צבא הוואט-מין הלוחם בצר-
פתים, והנחיל להם את תבוסתם הגדולה ביותר בדיאן-ביאן-19.
זאת — כאשר עדיין היתה ויאט-נאם חלק מן המושבה הצרפתית
הודו-סין.

גיאפ, יחד עם מאורטסה טונג הסיני וחה גובארה
הארגנטיני, שפעל בקובה (נהרג לאחרונה בבוליביה) — הוא
מאנשי ההלכה הזמנשה כאחד של תורת לוחמת הגרילה כאמצעי
בקידומה של המהפכה הקומוניסטית, ועובדה זו היא קרימנתה
בפעולותיו, מאז הפך בנעוריו למהפכן קומוניסטי; אחד ההבדלים
בינו לבין מאז נעוץ בגוון הלאומני הבולט בדרכו של גיאפ, הממוג
את התורות הקומוניסטיות עם נטיותיו הלאומיות-ויאט-נאמיות.
העניין והאקטואליות במאמר מובנים מאליהם.
ספרו של גיאפ, על המלחמה העממית עומד להופיע בהוצ' "מערכות".



לניצחון הצרפתי היתה תוצאה בישת-מזל; הוא נטע בקצי-
נים ובחיילים הצרפתים את האמונה, כי בכל מקום יוכלו
להביס את אנשי הוואט-מין בקרב סדור. השקפה זו נעשתה
מקובלת עד כדי כך, שלבסוף הפכה מטרתם האסטרטגית
העיקרית של הצרפתים — למשוך בדרך כלשהי את אנשי
הוואט-מין לקרב כזה. אותו ניצחון פילס, אם כן, את הדרך
לדיאן-ביאן-19. אנשי הוואט-מין איבדו 9.000 מחייליהם

מראה עמק דיאן-ביאן-19 — לכיוון צפון



בוין-יאן. התוצאה היתה שהמפלגה הקומוניסטית (לאובונג)
נטלה עליה את הנהגת-המלחמה; לא דובר עוד על מלחמה
מהירה ועל ניצחון בזק. התעמולה הופנתה לפסים של "דם,
זיעה ודמעות". המגשר הראשון שהוצא על-ידי מפלגת-
הלאובונג לאחר קרב וין-יאן קרא לזניחת ההתקפות החזי-
ניות, לשיבה מיידית למלחמת-גרילה, להקמת בסיסים נוס-
פים בעורף-האויב, ולהגדלת הכוחות העיקריים של צבאות-
העם המקומיים וכן כוחות המיליציה והגרילה על-פי שיטת
מאז. הצבא הסדיר אמור היה "להיבנות ולהישמר לניצחון
גדול — ולא להתבונן על פעולות זעירות, מעטות והרפתק-
ניות, העלולות להביא לתבוסה על-ידי התשה".

התחלת הפעולה של הוואט-מין

יחידות הוואט-מין החלו מסתננות אל דלתת הנהר האדום.
הן יצרו קשר עם הכפריים ופתחו בלוחמת-גרילה בתוך
הקוים הצרפתיים. בעוד שהצרפתים בנו את מבצריהם, זרעו
שדות-מוקשים ומתחו גדרות-תיל מסביב להם, יצאו אנשי
הוואט-מין לפעולה בתוך האוכלוסיה המקומית, כל בית-
ספר נעשה לשדה פורה של שנאה, שכוונה תמיד כלפי
ארצות-הברית — "אשר במטוסיה טסים הצרפתים, אשר את
פצצותיהם הם משליכים, ואשר בפצצות-הנפלאם שלה מש-
תמשים הם לשריפת בתים וכפריים".

האיכרים לא תמכו בויאט-מין מיד מן ההתחלה. בראשונה
גילו חשדנות, ומיאנו לקבל את התיאוריות החדשות. ביסודם
היו שמרנים, ורבים מהם היו קתולים — דבר שגרם לכך
שכדי להביאם לפעולה למען הוואט-מין, היה צורך בשפי-
כות-דמים מרובה ובפומבי הרועש של "בתי-הדין העמ-
מיים", וכן בזרזים פסיכולוגיים אחרים. לאחר-מכן נדרש
כל איכר לתרום לצבא בכל שנה שלוש חודשי-שירות.
המסעות החמושים הגדולים אותם ערך גיאפ עם אנשיו היו
תלויים לחלוטין באוכלוסיה זו שצריכה היתה לספק את

של ויאט־נאם המרכזית, בערך במחצית הדרך בין דלתת הנהר האדום לבין לואנג־פראבאנג שבלאוס. בדצמבר פנו שניים מן הרגימנטים שלו דרך הרי אנאמיט לכיוון סאנו. הם גרמו אבידות כבדות לכוח צרפתי שנשלח לבלמם, וכוח זה נסוג אחר־כך לשדה־התעופה הבלתי־מבוצר של סאנו. גנרל נאוואר הגיב כמצופה: סאנו, כ־650 קילומטר מאזורי הקרבות העיקריים, בוצרה בחיפזון — ואיגוד־כוחות מבצעי נפרד, שכלל כ־10 גדודים, הוקם כדי להגן עליה.

בינתיים ניפץ רגימנט הויאט־מין, שהיה בדרכו לסאנו, את המוצבים הצרפתיים הקטנים־יותר שהיו פזורים בדרך. כוח צרפתי שנשלח להצלתם נתקל במארב־ויאט־מין בג'ונגל, וגדוד אחד שלו הושמד למעשה. שני גדודי־צנחנים צרפתיים ניהלו קרב־השהיה אמיץ בחזית סאנו, אך במקום לתקוף את שדה־התעופה שבה, שהיה עתה מבוצר כדבעי, נעלמו כוחות גיאפ לתוך הג'ונגל — והופיעו, לאחר 20 יום, כ־200 קילו־מטר דרומה משם. כוח ויאט־מין נוסף הופיע או ברמת מוי ותקף את המוצבים הצרפתיים מעוטי־ההגנה שהיו מצויים שם. בצפון לאוס תקפה הדיביזיה ה־316 של הויאט־מין את לואנג־פראבאנג, לאחר שכבשה את שדה־התעופה של לאי־צ'אן, 85 קילומטרים מצפון לדיאן־ביאן־פן. גנרל נאוואר הטיס במהירות 10 גדודים לאיזור זה, כדי לעמוד בוכה ההתקפה. בפעולותיו אלה הצליח גיאפ לנטרל את עיקר

הכפר דיאן־ביאן־פן הופך למוצב צרפתי



טיים אחדים, והיא היתה מבוססת על מודיעין כושל. כל כוח שיוצב שם תלוי היה, בהכרח, באספקה בהיטס ובסיוע אוירי — במקום סיוע ארטילרי. תלות זו באספקה בהיטס אילצה את הצרפתים, לבסוף, לבסס את הגנתם על מסלול־ההמראה. במקרה זה היה המסלול מצוי בעמדה טקטית גרועה. ניתן היה להשקיף עליו מן ההרים מסביב, שהיו רחוקים מכדי להיכלל במערכת־ההגנה — אך קרובים די הצורך לשימוש תצפיות הארטילריה של האויב.

הצרפתים לא ראו בתלות באספקה בהיטס ובסיוע אוירי משום חסרון. בנובמבר 1952 תקפו אנשי הויאט־מין את העמדות הצרפתיות מסביב לשדה־התעופה בנא־סאן, עמדות אלו היו חזקות, והיו ממוקמות בשטח שולט. אנשי הויאט־מין תקפו בלילה, בלא שתהא להם אותה עדיפות הנחוצה לפעול לה רבתי — אך הם הצליחו לכבוש עמדות צרפתיות אחדות, והשיגו מצב־יתרון עד עלות־השחר. הצרפתים ניצלו על־ידי אש הארטילריה שלהם ועל־ידי מטוסי קרב־ההפצצה שהטילו פצצות נפאלם על אנשי הויאט־מין. הויאט־מין הוסגו לאחור, ונגרמו להם 1,000 אבידות. גנרל נאוואר ציפה לתוצאה זהה בדיאן־ביאן־פן, אך גיאפ למד מנא־סאן לקחים אחדים.

המודיעין הצרפתי סבר, כי ברשותו של גיאפ מצויים 40 עד 60 הוביצרים, המסוגלים לירות 25,000 פגזים. הערכה זו התבססה, כנראה, על התקפתו של גיאפ על נא־סאן, שנערכה שנתיים ימים קודם־לכן; הצרפתים לא העלו על הדעת כי חל שיפור בחימושו, ולפיכך נבנו מערכי־ההגנה שלהם לעמי־דה נוכח התקפה ארטילרית בעוצמה דומה.

שלושה גדודי־צנחנים צרפתיים הוצנחו בדיאן־ביאן־פן ב־20 בנובמבר 1953, נשחם מפיצים לכך רווח יחידת־מרגמות של הויאט־מין וכן פלוגות־רובאים אחדות, שהתאמנו שם באותה עת. אלה נסוגו לרמה שמסביב לעמק, וצפו בהכנותיהם של הצרפתים. מערכי־ההגנה העיקריים הוקמו על התלים הקט־נים שמסביב לשדה־התעופה. היו שם שני מתחמים גדודיים עצמאיים, שהוקמו על שתי גבעות קטנות, כקילומטר־ומחצה מצפון למערכים העיקריים. מערך אחר, שכלל את מרבית הארטילריה, הוקם כארבעה קילומטרים מדרום למערך העי־קרי. גודל המישור של דיאן־ביאן־פן מנע מן הצרפתים להשיג תמך ברמה שמסביב למישור, ולוא להצבת גייסות מחפים. מן ה־20 בנובמבר 1953 עד 13 במרס 1954 אירגנו הצרפתים את כוחותיהם במקום, וכן חפרו חפרות, מתחו גדרות־תיל ומיקשו את השטח.

דיאן־ביאן־פן סיפקה לגיאפ את ההזדמנות לה ציפה. הוא תיכנן את ניצחונו ללא חיפזון, ובאורה שיטתי. במשך לילות־החורף באו המשאיות מדגם „מולוטוב“ מסין, ופרקו ארגזים עמוסי הוביצרים בני 105 מ"מ, מרגמות בנות 120 מ"מ ותותחים־נ"מ. כלי־נשק אלה הוצבו בעמדות מעולות בגבעות והוסוו בלא שיטרידו את הצרפתים, ואיפשרו להם להתכונן בשלנה, ולמטוסייהם — לנחות ולהמריא באינ־מפריע. מכל מקום, בעייתו העיקרית של גיאפ היתה להניע את גנרל נאוואר להעסיק את עתודותיו במקומות אחרים לפני תחילת ההתקפה על דיאן־ביאן־פן, וכן — להסית את דעתו ממערך הויאט־מין הנבנה והולך.

היו לגיאפ ארבע דיביזיות על רמות תאי ובחלקה הצפוני



הויאט־מין סוללים דרכים למשאיות, בהרים סביב דיאן־ביאן־פן

העתדות של הצרפתים, שהועברו לאזורים מרוחקים מדיאן־ביאן־פן.

בה בעת הרחיבו אנשי הויאט־מין את מאחזם בדלתת הנהר האדום, ובינואר 1954 החזיקו ב־3,266 כפרים שם, לעומת 1,960 כפרים בהם החזיקו הצרפתים.

את מה שאירע לאחר־מכן קשה להסביר במדויק במונחים של אסטרטגיה צבאית. גנרל זאואר — נוכח איום הויאט־מין על דיאן־ביאן־פן, פלישתם ללאס המרכזית, התקפתם על לאוס הצפונית, וחזרתם הגוברת לדלתה — ערך התקפה משולבת של כוח־יבשה וכוח אמפיבי על חוף המצוי בדרומה של ויאט־נאם המרכזית, שהחזק על־ידי הקומוניסטים מאז 1945, ואשר לא נודעה לו כל חשיבות צבאית מיוחדת. מבצע זה („אטלאנט“) גרם להעברתם של 22 גדודים צרפתיים מן הדלתה, מקום בו עשויה היתה נוכחותם לגרום לגיאפ לשקול פעמיים לפני שיחליט לתקוף את דיאן־ביאן־פן.

הגיע הרגע הגדול של גיאפ. הוא פקד על ריכוזם הסופי של כוחותיו בדיאן־ביאן־פן. ארבע דיביזיות־חי"ר (שכללו כ־45 גדודים) ודיביזיית־ארטילריה אחת רוכזו נוכח 12 גדודי די־חי"ר צרפתיים ושניים־יחסי גדודי־ארטילריה. גורם־ההפך־תועה הושג על־ידי שמירת קיומם של כוחות הארטילריה־נ"מ וארטילריית־השדה של הויאט־מין — שיכלו לנתק את אספקתם המוטסת של הצרפתים — בסוד עד מועד־ההתקפה. ההתקפה החלה ב־13 במרס 1954 בשעה 17:30, משהונחת על המערך הצרפתי מסך אש־ארטילרית בעוצמה שלא נודע כמותה עד אז במלחמת הודו־סין. במקום 40 או 60 תותחים שהיו אמורים להיות ברשותם של אנשי הויאט־מין לפי הערכות־המודיעין הצרפתיות — היו להם למעלה מ־300. ההתקפה הראשונה נערכה על אחד מן המוצבים הצפוניים המבודדים, שאויש על־ידי גדוד חיילים ותיקים ומנוסים. שישה גדודי ויאט־מין תקפו עם דמדומים בחיפוי מסך־אר־טילריה אינטנסיבי. המוצב נפל — והגדוד הצרפתי הושך מן המוצב הצפוני השני נכבש בערב הבא, אף הוא על־ידי שישה גדודי ויאט־מין. לא היה כל סיוע הדדי בין שני המוצבים הגדודיים הללו.

הארטילריה הצרפתית במוצב הגדודי הדרומי נוסלה ברוי. בה מוצב זה לא יכול היה להשפיע על הקרב כלל ועיקר, ולפיכך איפשרו לו אנשי הויאט־מין להתקיים עד הסוף.

הכוח האווירי הצרפתי לא היה מסוגל לשתק את תותחי־השדה של הויאט־מין, וזאת — עקב פעולתם של התותחים־נ"מ של הויאט־מין. תותחי־השדה שלהם מנעו מן הצרפתים את השימוש במסלול־ההמראה של דיאן־ביאן־פן לשם חי־דוש האספקה ואילו התותחים־נ"מ גרמו להצנחת האספקה מגובה רב, כך שלא תמיד הגיעה לידי המגינים.

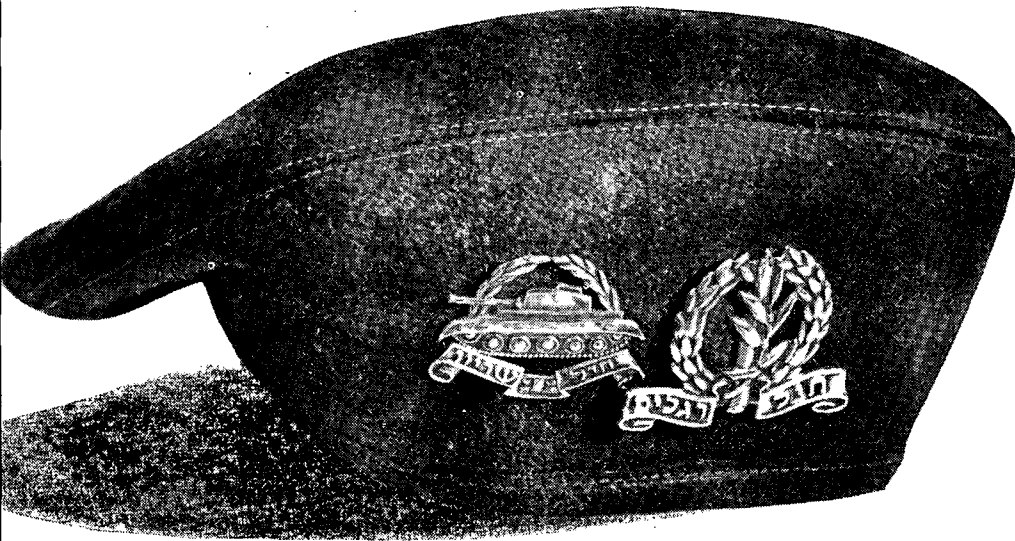
אין כמעט ספק כי התקפה מרוכזת מצד אנשי הויאט־מין היתה משמידה את חיל־המצב הצרפתי תוך שלושה ימים. הבונקרים הצרפתיים ניבנו לעמידה בפני אש־הטרדה ממרי גמות ומתותחים בני 75 מ"מ, אך לא לעמידה נוכח מסך־האש מתותחים בני 105 מ"מ ומרגמות בנות 120 מ"מ אותו הנחיתו אנשי הויאט־מין. הבונקרים התמוטטו תחת עומס האש, והאבידות היו רבות. ואולם, האבידות שגרמו הצרפתיים לטקטיקת „גלי־האדם“ (הסתערות המונית) אותה נקטו אנשי הויאט־מין נגד המוצבים. הגדודיים הצפוניים היו כב־דוח, ולפיכך גילה גיאפ, בהמשך הקרב, זהירות רבה יותר באשר לחיי אנשיו.

הצרפתים עשו ניסיונות להקמת כוח־חילוץ, וכ־5,000 איש כונסו לצורך מבצע זה — אך הניסיון נזנח, שכן לעתודות אלה לא היה כל סיכוי להינצל בעמדת נוכח 40,000 אנשי הויאט־מין שכיתרו את דיאן־ביאן־פן. יתרה מזו, הבעיה הלוגיסטית של אספקה בהיטס לכוח הנמצא בתנועה במשך שבועות אחדים, בנוסף על האספקה היומית של 200 טונות שנדרשה לדיאן־ביאן־פן, היתה מעבר ליכולתם של הצרפתים. חיל־המצב בדיאן־ביאן־פן תוגבר, מכל מקום, על־ידי כוחות מוצנחים; שני גדודים הוצנחו במקום לאחר ההתקפה הראשונה של הויאט־מין, ופלוגות, מחלקות, כיתות ובודדים נוספים הוצנחו בהמשך הקרב. בראשית הקרב הצליחו הצרפתיים להנחית מטוסים אחדים לאור הירח ולפנות את הפצור־עים, אך לסוף חודש מרס היה שדה־התעופה נתון לאש־מקלעים בלתי־פוסקת, ודבר זה לא נתאפשר עוד. לאט אך בשיטתיות כבשו אנשי הויאט־מין שעל אחר שעל. מעתה הפך הקץ שאלה־של־זמן בלבד.

ב־7 במאי 1954, בשעה 19:00 לערך, הציג מפקד מח־לקת הויאט־מין בא־תה דגל אדום, ועליו כוכב־זהב של „הרפובליקה הדמוקרטית של ויאט־נאם“, על פסגת בונקר־המפקדה בדיאן־ביאן־פן. צבא הוי־אט־מין, שהוקם עשר שנים קודם־לכן ככוח־גריליה קטן, השמיד בקרב חזיתי את כוחות־העילית של

צבא מערבי מאומן ומצויד בכלי־מלחמה חדישים. אנשי הויאט־מין השמידו את עיקר כוחם של 7 גדודי־דיצנחנים, 11 גדודי־חי"ר, שניים־יחסי גדודי־ארטי־לריה, 10 פלוגות עצמאיות, פלוגת־שריון אחת (10 טנקים), וכן נשק מסייע ויחידות־שירותים שונות. בתבוסה בדיאן־ביאן־פן הושמדו רק 4% מכוחותיהם הצבאיים של הצרפתים בהודו־סין — אך היא שללה מהם את הרצון להמשיך במלחמה. פעולות־האיבה נסתיימו ב־21 ביולי 1954, לאחר שהושגה הפסקת־האש בשיחות ג'נבה. שמונה שנות־המלחמה עלו לצרפתים בכ־106,000 חללים או נעדרים.

זרוע לוחמת אחת



על מיזוגם של השריון והרגלים

בריג' וורד האריסון ולויט'קולי סימפסון
מחוך Royal United Services Institution Journal

ביותר, לא התקדמו מאז מושגינו הטקטיים בתפעול השריון והרגלים — אלא מעט מאוד. במאמר זה ננסה לטעון למען הקמתו של חיל לוחם יחיד, אותו יחייבו, לדעתנו, הצרכים הטקטיים בעתיד. דבר זה מחייב מיזוג גדל-הולך בין גיסות-השריון לחיל-הרגלים, אף כי אין אנו חוזים קיומן של יחידות מעורבות קבועות של שריון ורגלים. אנו מאמינים, כי הצעותינו תפשטנה את תהליכי הגיוס לצבא ואת איוש חילותיו, תגדלנה את רבגוניות התפקידים שבו, תשפרנה את רמת-האימונים ותתרומנה ליציבות השירות-לזמן-ארוך, בו אנו חפצים. להלן נעלה את הצעתנו לפרטיה, ונציג דרך לביצועה.

הניצחון בקרבות מושג, כידוע, על-ידי פעולה משולבת ומתואמת של כל החילות; אך בכל קרב בא הרגע בו מתגלה הצורך במגע קרוב עם האויב כדי להשמידו או להביסו תבוסה מכרעת; ברגע זה יש להעתיק את אש-הסיוע הארטילרית; בה חדל סיוע-האוויר להיות בטוח, פן יפגע באנשי-שלו; ובה אין הפלסים יכולים למלא עוד את תפקידם החיוני, המסייע לחיילים התוקפים להסתער על יעדם. כאן מכריע את הכף השילוב בין הסתערות-רגלים לפעולת-הלם בכינור ישרי; ולפיכך נותרים כל יתר החילות בבחינת סיוע בלבד. חיוני ביותר, כי הרגלים והשריון יהיו תכליתיים וגמישים מן הבחינה הטקטית. על כן ייראה מזור, אולי, שאף כי מאז שלהי מלחמת-העולם השניה הוכנסו לשימוש כלי-נשק חדישים

ה צ ו ר ד ה ט ק ט י

תפקידי השריון והרגלים

שני תפקידי-יסוד משותפים לשריון ולרגלים — הסיוע והלחימה. אנו סבורים, כי כל הטוענים שלשני החילות תפקידים שונים מיסודם — נתפסים לטעות ששורשה בהגדרת תפקידיהם של החילות על-פי חימושם. תכונותיו הטקטיות החשובות של השריון הן ניידות, עוצמת-אש, מחפה שריון והלם — וכל יתר היסודות בכוח, שניחננו בחלק מן התכונות הללו, משתלבים זה בזה לפעול כשלמות

אחת. מבחינה זו טנקים, חרמ"ש ואפילו מסוקים חמושים, הם חלק מצוות אחד, דבר המתבלט בתפיסת אגד-הקרב וצוות-הקרב.

לעומת השריון ניצבים הרגלים, המיועדים ללחום ברגל, בנוסח „התגנבות-היחידים” של וייוול, אך משתמשים בכל אמצעי-הניידות העומדים לרשותם. הדוגמה המתקדמת ביותר של לוחמת-רגלים באורח זה היא תפיסת „ניידות-האוויר”

הקלים בהרבה מן השריון של היום, וכלי-נשק לאש בכינון ישיר — ברורה לכל.

התפתחות אשר תהא, מכל מקום ברור כי האיגוד הטקטי הבסיסי — בכל זירת-מלחמה — חייב להישאר צירופם של הטנקים (ולוא מסוג חדיש ושונה) והרגלים. זאת ועוד: התפתחות אלו עלולות לבטל עוד יותר את הקרה-מפריד בין תפקידי השריון והרגלים, המטושטש זה מכבר, בקצרה, יוצאים אנו מעידן שיתוף-הפעולה בין הרגלים והטנקים לקראת מיזוג טקטי מלא, בו תהיינה כל היחידות — והיו אמצעי-הניידות שלהן וסיוע-האש שלהן אשר יהיו — חלק מאותו חיל.



התפיסה הטקטית

בתקופה שבין שתי מלחמות-העולם ומאז תום מלחמת-העולם השנייה בשנת 1945, היתה התפתחותן של החשיבה-הטקטית והדוקטרינה המשותפת לשני החילות הלוחמים — תהליך אטי ומדאיב, בו הוחמצו הזדמנויות רבות. דוקטרינה וחשיבה משותפת, הנובעות מגישה משותפת לטקטיקה, טענות גישה משותפת זוהה, שהיא-היא, לדעתנו, גורם-המפתח בהשגת המיזוג — ואשר בה דווקא קיים עדיין הפער הגדול ביותר בין שני החילות. לא נוכל להשיג את מידת המיזוג הטקטי הדרושה בטרם יוכשרו אנשי השריון והרגלים יחדיו — כחלק מארגון אחד.

מאמינים אנו, כי גישה משותפת זו דרושה כדי לקדם כל מערכת-נשק אשר תפותח בעתיד, ותהיינה המסקנות המתחייבות מן השינויים בסדר-הכוחות בצבא והגיונונים באר-גונה של העוצבה אשר תהיינה. מעל לכל, יש צורך לקדם את הבלתי-יצפוי, אשר מן הניסיון למדנו, כי לעתים קרובות עלינו לעמוד בפניו.

אבני-היסוד

הטיעון למען מיזוגם של השריון והרגלים מושתת, איפוא, על שלוש אבני-יסוד:

- השריון והרגלים הם שני חילות לוחמים, אשר תפקידם המשותף הוא להגיע לידי מגע קרוב עם האויב — ולהשמדו.
- ההתפתחויות הטכנולוגיות הגדלות-הולכות תדרושנה משני החילות לאישי ולהפעיל כלי-נשק וציוד דומים ומשליי-מים זה את זה.
- חשיבה טקטית, דוקטרינה והשקפה משותפת הן צורך חיוני בשדה-הקרב.

אין מנוס, לדעתנו, מהסקת מסקנות מעשיות מטיעונים אלה, אך עלינו לשוב ולהדגיש, כי המיזוג המלא בין שני החילות הוא תהליך הדרגתי, שיימשך זמן רב. בעשותנו זאת מאמינים אנו, כי נקדם את הצבא הבריטי לפני כל צבא אחר בעולם לקראת המטרה של קיום חיל לוחם אחד, גמיש ותכליתי ביותר — „שיניים נושכות“, אשר גם אם תהיינה מצומצמות במספרן, תהיינה יעילות ביותר.

האמריקנית, לפיה מוטסים רגלים במסוקים בליווי מסוקים חמושים.

בין שני הקצוות מצויים צירופים ובני-גוונים לרוב, החל במכוננות-סיור הפועלות בשיתוף עם רגלים בפעולות ביטחון פנימי וכלה בתפקיד השריוניות בסיוע למבצעי-רגלים, דבר שבוצע לאחרונה על-ידי הצבא הבריטי בדרפאן (שב-דרום-ערב) ובמערב סאראוואק (שבמלאזיה). בכל צירוף-כוחות כזה האיגוד הבסיסי הוא שילובם של רגלים ופעולת-הלם באש ישירה; שהרי זו האחרונה, בסיכומה של דבר, היא החייבת להכריע את הקרב.

העתיד

השריון והרגלים כיום הם שני חילות שונים מעיקרם; מטי-פים אמנם לדוקטרינת „שיתוף-הפעולה בין הרגלים והשריון“, אולם בתי-הספר החיליים נפרדים זה מזה לחלוטין, וכל אחד מן החילות מפתח דוקטרינה משלו ומנהל קורסים משלו. רק ב„ענף הטקטיקה הכלל-חילית“ ב„בית-הספר לרגלים“ מצוי קורטוב-של-מיזוג. האימון המשותף מוגבל לתרגילים טקטיים מרמת יחידת-משנה ומעלה; ואילו החיילים כפרטים מתאמנים בנפרד לחלוטין בין אם המדובר באימון הטירון, אימון המקצועות או אימון המדריך. אך גם עתה נוסעים הרגלים והשריונאים כאחד בכלי-רכב חזליים, ועל אלה כעל אלה לנהוג במ ניהוג טקטי; בגדודי-הרגלים הממוכנים — לפחות — יש צורך זהה באימון-קשר; לשני החילות כלי-נשק נגד-טנקים הנעשים מורכבים יותר ויותר, ולא יחלוף זמן עד אשר יחומשו לפחות חלק מן הנגמ"שים, בתותח; כל אלה הם תחומי-מיומנות המקבילים בהחלט בשני החילות.

בתחום הטכנולוגי יש לצפות להתקדמות רבה ב-20—30 השנים הבאות. המסוקים, הרחפות וקרני-הלייזר — כמותם כחידושים רבים אחרים — עודם בחיתוליהם; ואפשרות פירוחם של כלי-רכב הנעים על כריות-אוויר, חומרים מחפיים

שיקולים אחרים

צורכיהם הטקטיים של שני החילות חייבים, ללא ספק, להיות השיקול הראשון במעלה בקביעת מבנם לטווח ארוך. ואולם יש לבדוק לאתר מספר שיקולים נוספים; החשובים שבאלה, לדעתנו, הם מידת הרבגוניות, מכלול אפשרויות הקידום — הן לפרט והן ליחידה — האימון ומידת ההסכמה לחידושים.

רבגוניות

אפשר לטעון, כי ככל שנעשה הצידוד מורכב יותר ויותר — כן נדרשת רמת-התמחות גבוהה יותר. דבר זה נכון, אולי, לגבי טכנאים ומפעילים-מומחים מסויימים, אך אין אנו מאמינים, כי הטענה נכונה כאשר המדובר באימנם ובניסוי-יונם של מפקדים ונגידים בשריון ובחיל-הרגלים. אדרבא, ככל שתצטמצמה ההזדמנויות לרכישת ניסיון מבצעי, כן יגדל הצורך בגיוון תפקידים לפרט.

הרגלים — ביחידות. אף-על-פי-כן, בתחומי תקן כוח-האדם, ובלא להגדיל את מספרם של הבלתי-תכליתיים, מן הדין כי אפשר יהא להקצות אחוז מסויים מתגבורות חיל-הרגלים המיועדות לגדודים הממוכנים — לאימון מקצועי ב"יחידת אימון לשריון".

בלתי-נמנע — ואף רצוי הדבר — כי אחוז גבוה של קצינים והיילים יעברו מרבית שירותם באותו סוג יחידה לו אומנו בתחילה. ואולם יש יתרון רב בשיטה המספקת אפשרויות גדולות יותר לגיוון ולהרחבה של ניסיונם של קצינים ומש"קים נבחרים. זאת ועוד — עצם העובדה שמדריכים לשריון ולרגלים כאחת אומנו באותם בתי-ספר ורכשו נוהלים, תרגילים ודוקטרינה משותפים — תפשט את בעיית ההצבות וההעברות מחיל אל חיל והסבת-התפקידים, ותקנה את הגמישות הדרושה להסתגלות לשינויים בארגון ובצידוד.



קבילותה של ההצעה

אנו משוכנעים, ששני החילות יקבלו את הצעתנו בתנאי כי:

- יובהר מעל לכל ספק, מלכתחילה, כי המיזוג הוא תהליך ממושך ובעל התפתחות הדרגתית.
- מעלותיה של השיטה הרגימנטלית הקיימת תישמרנה בעינן.
- הגישה המשותפת לדוקטרינה הטקטית ולאימון תעבור כחוט-השני בשינויים למיניהם, עם התפתחות הארגון.
- יתרונותיו של המיזוג בנושאי תכליתיות הלחימה, הגמישות, הגיוס, האיזון וגיוון השירות — יובנו במלואם.
- הגורם הקובע הוא — כאמור — גורם הזמן; פרקי הזמן בו יגדל דור של קצינים שיחונך ברעיון-המיזוג. באותה מידה יש להבין היטב, כי אין כל תועלת בנקיטת הצעדים הסופיים למימושו של המיזוג בטרם יקרב מועד-התגשמותו של מכלול חדש בצידוד ובחימוש. כך תתעורר התנופה לקראת המיזוג מבפנים, ולא יהא צורך בפיתרון כפוי במועד מאוחר יותר.

איכוון

מימושם של צורכי-העתיד בשריון ובחיל-הרגלים והגישה המשותפת להם יושגו באורח הטוב ביותר באמצעות שיטת-אימון משותפת לשני החילות. אנו מציעים, כי בתכנון לטווח ארוך תהא המטרה כלהלן:

- אימון בסיסי משותף לשריון ולחיל-הרגלים, בבסיסים דיביזיוניים (אימון-הטירונות והאימון המתקדם לחיילים שהוקצו לגדודים יבילי-אוויר — ייעשו בדרך הנהוגה כיום, בלא שינוי).
- אימון משותף לשני החילות במקצועות-עזר (נהיגה, תותחנות, קשר), ב"רגימנט-האימון" הנוכחי של השריון, לאחר שזה האחרון ייפטר מן הצורך במתן האימון הבסיסי.
- קורסי-מדריכים משותפים לשני החילות.
- "בית-ספר טקטי כלל-חילי" מאוחד לשריון ולחיל-הרגלים.
- קצין בכיר אחד יהא אחראי הן לאימון השריון והן לאימון הרגלים, וכן לפיתוחה של דוקטרינה טקטית משותפת לשניהם.
- מובן כי בכל מהפכה-זוטא מסוג זה עשויות לצוץ בעיות מבעיות שונות, אך על כולן ניתן להתגבר.
- האימון הבסיסי ואימון המדריך לפי הקיום המוצעים והקמתו של "בית-הספר הטקטי הכלל-חילי", אינם צריכים לגרום להגדלה כלשהי בתקורת כוח-האדם; פה ושם ניתן יהיה אף לחסוך בו. שונה הדבר באשר לאימון המקצועי; בשריון מבור צע האימון ב"רגימנט-האימון" של גיס השריון, ואילו בחיל-

התהליך ההדרגתי

בשלב זה לא ניתן עדיין לקבוע במפורט את השלבים הדרגתיים השונים בתהליך המיוג. אנו מציעים, כי תחילה יתוכנן נושא שלושה שלבים, ואילו שלבי ההמשך — שישלימו את המיוג — ייקבעו במשך הזמן.

שלב א'

- אנו מציעים, כי השלב הראשון יבוצע מוקדם ככל האפשר. שלב זה יכלול שני דברים בלבד:
- קשירתם או "סינופם" של רגימנטיה שריון לדיביזיות רגלים — במידת האפשר על בסיס מרחבי.
- הקמת "בית-ספר טקטי כלל-חילי" משותף לשריון ול-חיל-הרגלים.

שלב ב'

- אנו מציעים, כי ייקבע מועד תוך חמש השנים הקרובות — לצעדים דלהלן:
- קביעת מפקח אחד לשני החילות.
- מיוג "בסיסי-ההדרכה" של השריון וחיל-הרגלים.
- יחול בהצבת קצינים ומש"קים נבחרים מחיל אחד לתקור פתיחות בחיל האחר.
- מיקום מאוחד של מפקדות גיס-השריון וחיל-הרגלים.

שלב ג'

בהמשך לכל אלה, ובמועד מוקדם ככל האפשר לאחר ביצור עם, יש להביא לידי:

- איחוד מהודק יותר של הרגימנטים הקשורים או ה"מסו-נפים".

- אימון בסיסי של טירוני השריון וחיל-הרגלים יחדיו בבסיסי-חי"ר.

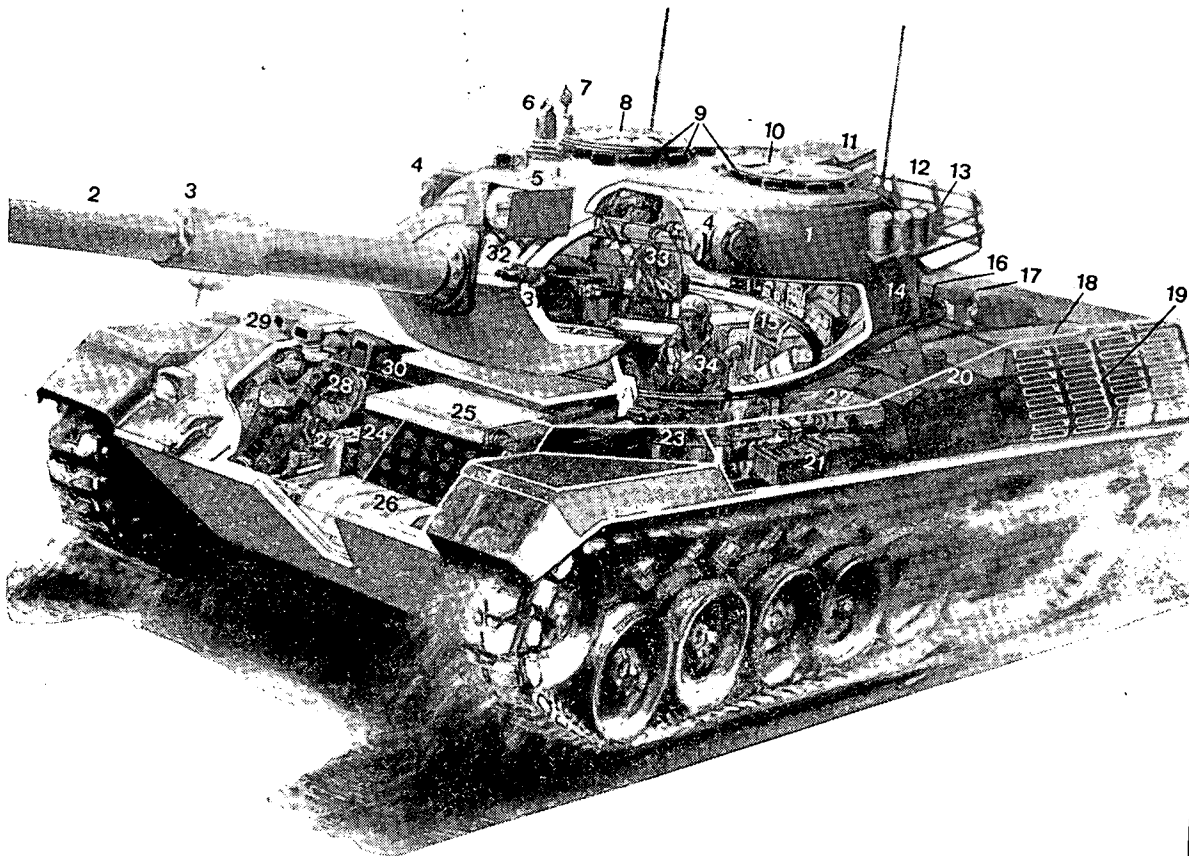
- הסבת "רגימנטיה-אימון של גיס השריון" ל"יחידת אימון טירוני-שריון", לשם מתן אימון מקצועי לרגלים משוריינים וממוכנים.

חיל לוחם אחד

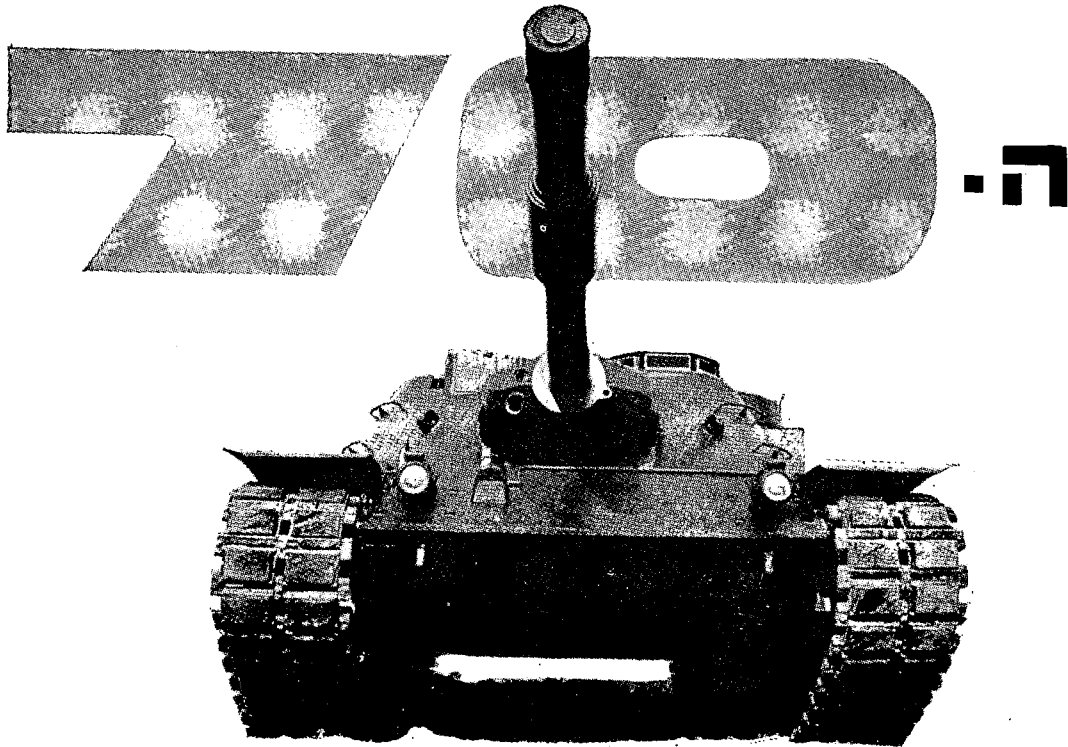
את השלבים השונים של הצעדים הסופיים למיוג שני החילות, כולל האפשרות לחילופין גמורים בין יחידות שריון ורגלים, ניתן לקבוע רק בהתאם להתפתחויות בתחומי הטקטיקה וכלי-הנשק. מכל מקום, שלבים אלה הם עדיין בבחינת חזון לעתיד. עם זאת יש לראות את התהליך כולו כצורך טקטי וארגוני כן — ולא כאמצעי עגום לצמצום כוח-האדם. יש במיוג משום אתגר כביר ועניין רב לשני החילות באחת מתקופות-השפל בתולדותיו של הצבא הבריטי, והוא יעמידנו לפני כל צבא שבעולם בתחום החשיבה הטקטית.

חלקי הטנק הגרמני החדש, "ליאופרד"

- צריח; 2. תותח 105 מ"מ; 3. מפנה גזים; 4. מד-טווח; 5. זרקור; 6. פריטלסקופ סב; 7. מקבע למקלע ג"מ; 8. פתח המפקד; 9. פריסקופים; 10. מדף טען; 11. ארגז איתסון לזרקור; 12. מנשא ירכתיים; 13. מערכת מדוכות עשן; 14. פתח תחמושת; 15. מנוע רב דלקי 10 צילינדרים 830 כ"ס; 16. מאוורר; 17. מערכת בלמים; 18. רדיאטור; 19. משקט; 20. מיכל דלק; 21. מצברים; 22. מסנן אויר; 23. רתמות תחמושת הכן; 24. מת"סן תחמושת; 25. מסנן אבק גס; 26. מערכת הגנה כב"ר; 27. ארון כלים; 28. נהג; 29. פריסקופ; 30. מטף כ"ר בוי; 31. מגן תותח (נע); 32. מקלע מק-ביל; 33. מפקד (לפניו יושב תותחן שאינו נר-אה בתמונה); 34. טען.



מגמות בפיתוח השריון לשנות ה-70



סא"ל עודי

שיפורים אחרים

מלבד תחום החימוש, יהיו השיפורים בטנק של שנות ה-70 כרוכים בעיקר בכושר אוטומוטיבי מעורר לה; בשריון עמיד יותר מזה הנהוג כיום; ובמערך כות חדישות ומשוכללות ביותר לניהוג ולירי.

MBT-70

על מגמות הפיתוח לטנק העתיד ניתן ללמוד הרבה מן הטנק MBT-70, טנק המערכה העיקרי לשנות ה-70, שפותח במשותף על-ידי ארצות הברית וגרמניה המערבית.

פיתוח טנק זה הוחל באוגוסט 1963, משנחתם בין ארצות הברית לגרמניה המערבית הסכם לפיתוח משותף של טנק מערכה לשנות ה-70. באוקטובר 1967 הוצגו שני הדגמים הראשונים של הטנק בארה"ב ובגרמניה בעת ובעונה אחת. נעמדו להלן על תכונותיו העיקריות של הטנק החדש. כפי שהוצגו בפני הציבור.

מידותיו של הטנק, שהוכתבו על-ידי השריון הנדרש ואפ-שרויות התובלה שלו (בקרונות-רכבת), הן כדלקמן:

אורך — 9 מ'; רוחב — 3.5 מ'; גובה מקסימלי — 3 מ'; גובה מינימלי — 2 מ'.

קיימת אפשרות להגביה או להנמיך את הטנק בעזרת מתלה הידרו-פנאומטי, המאפשר לטנק לנוע במהירות בשטח משובש, להנמיך את צלליתו בעת הצורך, ולהפעיל את התותח במספר רב של מצבים נוחים. משקלו של הטנק כיום — 50 טונות, ולקראת שלב הייצור ההמוני מקוים המפתחים להפחיתו לכדי 47 טונות.

מגמות פיתוח השריון לשנות ה-70 אינן מצביעות על תמורות מהפכניות בתחום זה. גם הטנקים בעשור הבא ינועו על גבי זחלים, כמותם כטנקים הנמצאים בשירות כיום. השריונאים יהיו מוגנים — במקודם — על-ידי שריון-הפלדה של תובת-הטנק ושל הצריח; בתוך הצריח — או על-גביו — תהיה מורכבת מערכת-החימוש העיקרית.

חימוש

שינוי עקרוני העשוי לחול בטנקים של שנות ה-70 הוא בתחום חימושו העיקרי של הטנק. תחום זה נתון עתה במחקר ודיון מתמידים ומעמיקים, והמחלוקת נטושה בעיקר סביב השאלה אם יחומש הטנק בטילים — או בתותח, כנהוג כיום. ההכרעה לטובת חימוש בטילים בלבד — עשויה להוות שוני עקרוני לגבי הנהוג כיום. לטענתם של המצדדים בטילים, אין לטווח כל השפעה על סיכויי-הפגיעה בטנקי-האויב והשמדתם. ולפיכך אומרים הם, כי ניתן לנהל קרבות מטווחים רחוקים ולהשיג עליונות — תוך שימוש בטנק חמוש-טילים. מצדדי הטנק החמוש בתותח טוענים, כי באזורי-מערכה פוטנציאליים רבים מכתוב אופי הש-טח קרבות קצרי-טווח, בהם תהא עדיפות ל-תותח — שהפעלתו מהירה ותחמושתו זולה-יחסית — על הטיל, שהפעלתו אטית-יחסית ומחירו יקר.

בון את נתוני מזג-האוויר, הטווח, סוגי-תחמושת ונתונים נוספים, וממזגם לפקודת-ירי מהירה ומדוייקת.

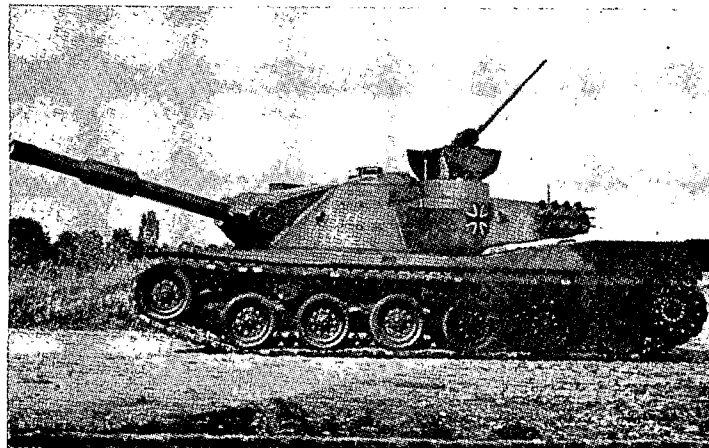
● חימוש-הטנק, אשר יכלול לפי הגרסה האמריקאית תותח 152 מ"מ, שיירה הן תחמושת רגילה והן טילים-נ"ט מונחים מדגם "שיללה" — מערכת המשלבת את יתרונות הדיוק יוצא-הדופן של טילי ה"שיללה" לטווחים ארוכים עם מהירות-האש של התותח האוטומטי לטווחים קצרים או בינוניים.

לפי הגרסה הגרמנית יחומש הטנק בתותח חדיש בן 120 מ"מ, היורה תחמושת רגילה. תותח זה נראה מתאים יותר לפעולה בתנאי הזירה האירופית, בה — לפי מחקר-טווחים שנערך על-ידי נאט"ו — יתנהלו כ-50% מקרבות-הטנקים בטווחים של פחות מקילומטר אחד. כן יורכבו על הטנק סוגי-נשק נוספים.

נהיגת-הטנק, ואולי אף הירי בלילה, ייעשו בעזרת משקפות המגבירות את אור-הכוכבים (ראיה "פסיבית"), ומשום כך לא יהא צורך בשימוש בזרקורים בעלי אור תת-אדום (אינפרה-אדום), העשויים לחשוף את הטנק להתקני גילוי-אור-תת-אדום של האויב. מנוע רב-דלקי בן כ-1500 כוחות-סוס יוכל להניע את הטנק במהירות של כ-65 ק"מ לשעה ויותר.

תכנון ה-MBT-70, אשר נעשה בטכניקות ניתוח-מערכות חדישות, הביא לשיפורים בעלי משמעות רבה בתחום הטכני ובתחום הגנת-הצוות:

המערכת האוטומוטיבית בעלת הייצוב ההידרו-פנ-אומאטי, הפיתרון המשולב לסוגיית-החימוש, והמתקן ה"על-מודרני" של אמצעי הניווט, הניהוג והירי — כל אלה נותנים בידינו תמונה ברורה של המגמה השלטת בפיתוח שריון העתיד.



טנק 70 בהגבהה מקסימלית, עם מקלע נ"מ

צוות-הטנק כולל 3 אנשים, שיפעילו את הטנק מתוך הצריח. זהו, למעשה, הטנק הראשון בו ממוקם צוות שלם בן שלושה אנשים בתוך הצריח, במטרה לספק הגנה טובה יותר כנגד קרינה אטומית ונשק כימי. לפיכך הוחלף הטען (האדם הרביעי בצוות הטנק הקונבנציונלי) בהתקן-טעינה אוטומטי. גם יתר הפעולות מתבצעות ברובן באורח אוטומטי. נוהיות-הצוות זכתה לתשומת-לב רבה, ולשם כך הותקן בטנק מיזוג-אוויר, וכן — כאמור — אמצעי-הגנה בפני קרינה אטומית ונשק כימי. להפעלת כל המכללים בטנק חייבת רמת-הצוות להיות גבוהה ביותר: לדעת הגרמנים, על נהג-הטנק להיות בוגר בית-ספר טכני, ואילו המפקד חייב להיות מהנדס (!).

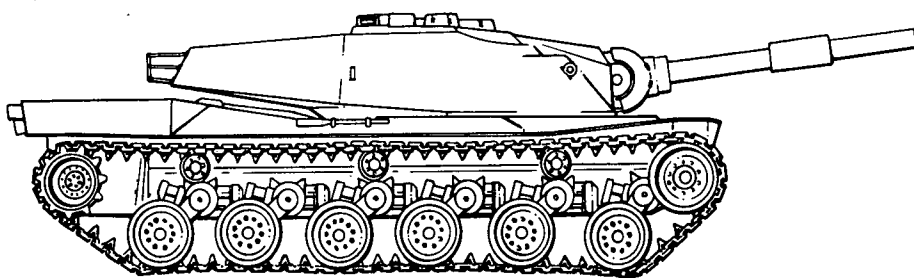
לאחזקת טנק MBT-70 אחד יידרשו, לפי האומדן הגרמני, 19 (!) בעלי מקצועות שונים.

מערכת-הירי של הטנק החדש משוכללת ביותר וכוללת:

● מד-טווח מדוייק ביותר, הפועל על-פי עקרון קרן "לייזר", ומחשב צמוד, המספק — תוך שניות ספורות — את הטווח הר-מדוייק של המטרה.

● מחשב-ירי, המביא בחש-

טנק 70



השריון בצבא גרמניה המערבית

זאב שיך

של ממש. בניגוד לזרועות אחרות, בהן נאבקים הגרמנים בבעיות חמורות, הושגו על-ידיהם בתחום השריון הישגים נכבדים ומרשימים. כיום ניתן לומר, כי גיסות-השריון של גרמניה המערבית הם כוח מעולה ורבי-ממדים בהשוואה לגיסות דומים בצבאות אחרים באירופה המערבית.

(רשמ'י סיוור)

צבא גרמניה המערבית אינו שש לחשוף את "שיניו"; בשל סיבות מדיניות שונות מבכרים גרמנים רבים, כולל אנשי-צבא, שלא להבליט כיום יתר-על-המידה את כוחם הצבאי. אך די בסיוור קצר כדי להיווכח, כי במשך אחת-עשרה שנות קיומו של ה"בונדסוואר", הוא צבא גרמניה המערבית, הצליחו מפקדיו לבנות בו כוח משריון

הליאופרד

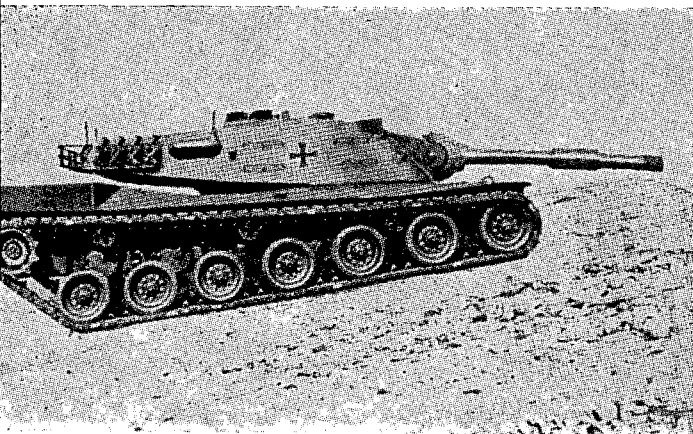
בינתיים בונה ה"בונדסוואר" את מערך-השריון שלו על הטנק החדש "ליאופרד", וגאות אנשי-השריון עליו רבה ביותר. במיוחד מציינים הם את דגם ה"ליאופרד" המיועד למטרות חילוץ ופילוס; שלושה טנקים מדגם זה מצויים בכל גדוד. זה טנק הנושא מנוף בעל כושר-הרמה של 20 טונות וכושר גרירה של 35 טונות; כן מסוגל הוא לחפור חפרות. לתותח של ה"ליאופרד" (בן 105 מ"מ, מתוצרת בריטית) אין אמנם מייצבי-ירי, אך במפעל המייצר את הטנק נאמר לי, כי כבר הושגו תוצאות טובות בפיתוח מייצבי-ירי חדיש; זה האחרון יוכנס לשיירות רק בסוף שנת 1968.

בעיות אחרות

מדבריהם של מפקדים בשריון המערב-גרמני עולה, כי אחת הבעיות הקשות בהן מתלבט הפיקוד נובעת מן המשך הקצר של שירות מגויסי-החובה. שירות-החובה ב"בונדסוואר" עומד כיום על 18 חודש-שנים בלבד — כלומר, שנה ומחצית-השנה (גם בגרמניה המערבית, כמו במקומות אחרים, טוענים המפקדים, כי הנוער המתגייס לצבא שרוי בכושר גופני ירוד, ולפיכך יש להקדיש זמן רב יחסית לאימון גופני). פרק זמן קצר זה מכביד על הכשרת צוותים מעולים לשריון הגרמני. הטירונות בשריון נמשכת שלושה חודשים, שלאחריהם נשלח הטוראי לקורס טכני, הנמשך גם הוא שלושה חודשים. לאחר מחצית-השנה של אימונים נחשב החייל כאיש-צוות בטנק, אך הזמן הנותר לו ממועד זה עד שחרורו מן הצבא אינו מספיק להכשרתם של צוותים מעולים, כנדרש על-ידי הפיקוד המקצועי. ראש-המטה של בסיס-ההדרכה במונטטר, לויט-קול פריקה, הוסיף כי "עקב-אכילס" של השריון המערב-גרמני כיום הוא העדר עורף אנשי-מילואים בגיסות-השריון.

בעיה אחרת המטרידה את אנשי-השריון המערב-גרמניים כרוכה בשטחי-האימונים, המצטמצמים והולכים מדי שנה; בבעיה זו מתלבטים כל צבאות מרכז-אירופה, איזור בו מוגבלת ביותר האפשרות לעריכת תמרוני-שריון נרחבים. באיזור מונסטטר — שהוא אחד ממרכזי-הצבא הגדולים ביותר של ה"בונדסוואר" — אין אפשרות לאמן יחידות בסדר-גודל העולה על זה של חטיבה. בשטחי-אימונים אלה, המשתרעים עד למרחק כ-40 קילומטר מבסיס-ההדרכה, מתאמנת לרוב חטיבת-השריון המסופחת דרך קבע לבית-ספר זה.

טנק 70 בעמדת צריח



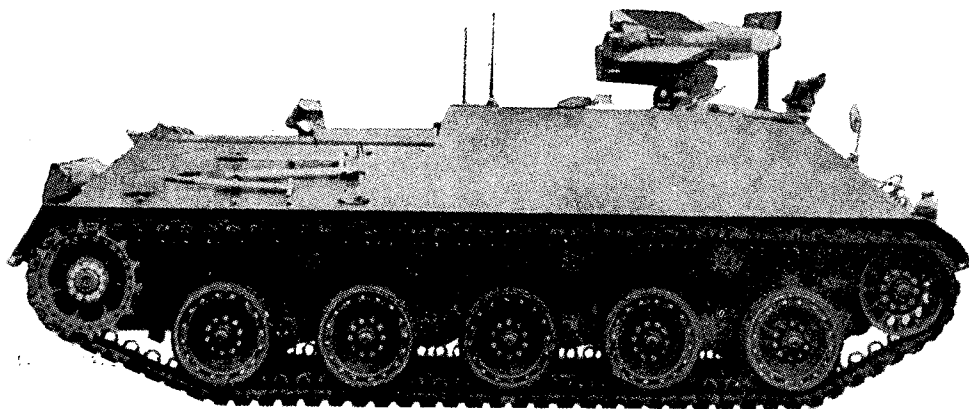
מתוך 12 הדיביזיות של ה"בונדסוואר" — 9 הינן משוריינות וממור-כנות. השריון הגרמני נחלק לשלושה קורפוסים; שניים מהם מצויידים בטנק הגרמני החדש "ליאופרד" ואילו השלישי — המוצב בדרומה של גרמניה — בטנק האמריקאי "פטון A-2 M-48". מסתבר, כי ברשותם של גיסות-השריון המערב-גרמניים מצויים כבר כ-3500 טנקים, מהם כ-1860 מסוג "ליאופרד". המגמה היא להתליף בשנים הבאות את הטנק "M-48" ב"ליאופרד" ולאחר-מכן — בשנות השב-עים — בטנק הגרמני החדש "MBT-70", הנמצא עתה בשלבי פיתוח גרמני-אמריקאי משותף.

MBT-70

מגמות פיתוחו של הטנק לשנות השבעים הן אחד הנושאים העיקריים השנויים כיום במחלוקת במערכת-הביטחון הגרמנית. הפרשן הצבאי של השבועון "דאך שפיגל", קולונל ג. פון-קלאר, מפקפק מאוד ביעילותו של הטנק החדש וביכולתו של החייל הגרמני להפעילו; זאת, בעיקר, לאחר הניסויים האחרונים שנערכו לאחרונה באוגסבורג שבגרמניה, ואשר בעיצומם אחזה אש במנוע — והניסוי הופסק. אמר לי פון-קלאר על אודות הטנק החדש: "הסכנה היא, כי יארע לנו בטנק זה מה שאירע בחיל-האוויר עם המטוס פ-104: זהו טנק רגיש ביותר — ואף יקר ביותר: על-פי האומדן הנוכחי יגיע מחירו לכ-3 מיליון מארק לעומת מחיר טנק ה"ליאופרד" שהוא כמיליון מארק". גם מפקד בסיס-ההדרכה המרכזי של גיסות-השריון במונטטר, גנרל ארנסט פיליפ, הודה בפני, כי אחת הבעיות בפיתוחו של הטנק החדש "MBT-70" היא מחירו הגבוה, ואולם המחלוקת העיקרית אינה נסבה סביב שאלת-המחיר, כי אם בשאלת הנשק העיקרי בו יצויד הטנק החדש. מפי גנרל פיליפ, וכן מפי קצינים אחרים, למדתי, כי מומחי-השריון הגרמנים החליטו שלא לצייד את ה"MBT-70" בטילים במקום בתותח המקובל, בעוד שהאמריקאים עומדים על צידו בטילים. המתנגדים לכך מנמקים זאת בסיבות:

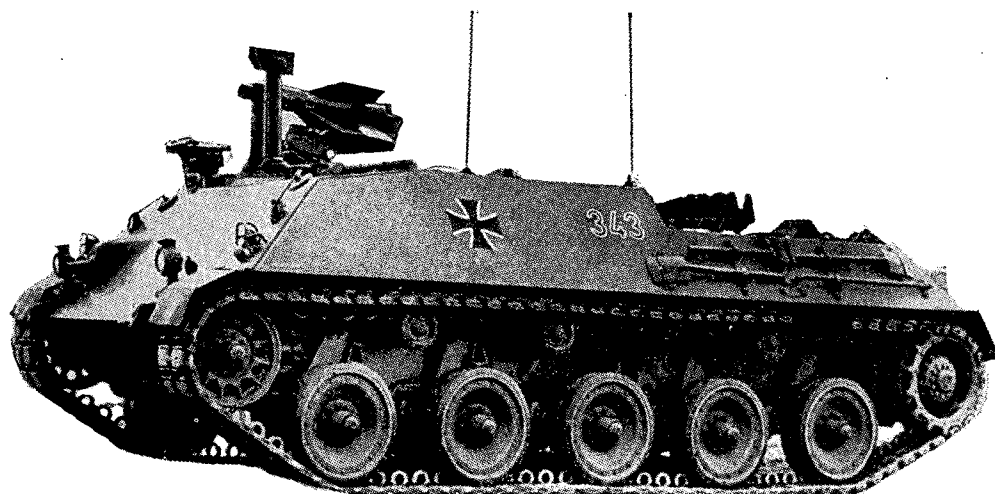
א. הזירה האירופית מוגבלת לרוב במכשולים שונים, וחלק מן הקרבות בה עלולים להתנהל — כמשוער — בטווחים קצרים למדי, ולפיכך די בתותח מעולה, שיהא יעיל לטווחים של 2-3 קילומטרים. התותח בן 120 מ"מ בו יצויד הטנק החדש בפיתוח הגרמני הוא התותח האידיאלי, לדבריהם, לזירה האירופית.

ב. אף שהטילים האמריקאיים לטנק זה נמצאים עדיין בשלבי-פיתוח, ברור, מכל מקום, כי התותח החדש הוא בעל קצב-אש טוב משלהם, ולכן רבים לא-ייעזרו סיוכיו לפגוע, בעיקר בהתחשב בעובדה שמטרותיו תהיינה טנקים חדישים, שניידותם רבה ביותר. מכל מקום, הניסויים העיקריים שנערכו בגרמניה עד כה ב"MBT-70", נעשו בשני תחומים: במערכת-הזחלים של הטנק ובארכיו-בותיו, במנועו ובקפיציו השונים. ב-1968 יועבר הטנק החדש לבסיס-ההדרכה במונטטר, על-מנת שגם הצבא יערוך בו ניסויים משלו. ניסויים אלה יימשכו עוד שנתיים-שלוש לפחות, ולפיכך לא יוכנס טנק חדיש זה לשימוש בגיסות-השריון בגרמניה המערבית לפני 1973-1974.



משחית-טנקים חמוש טילים

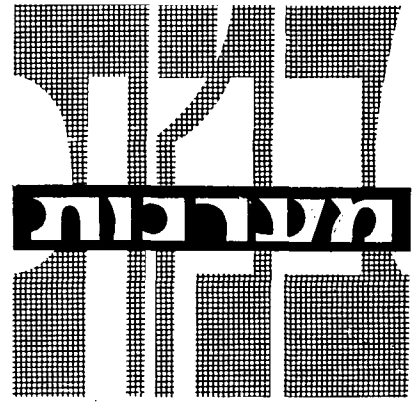
בצבא גרמניה המערבית



צבא גרמניה המערבית החל להכניס לשירות מבצעי ביחידותיו, מחודש נובמבר 1967, את משחית-הטנקים החדש החמוש בטילים. משחית-טנקים זה, החמוש בטילים ס.ס. 11/ב-1, במקלע כבד ובמקלעים קלים, משלים את משחית-הטנקים בעל התותח. צוותו מונה ארבעה אנשים. ממדיו של משחית-הטנקים החדש ונתוניו העיקריים:

אורך השלדה — 6.43 מ', רוחבה — 2.98 מ' וגובהה — 1.98 מ' (יחד עם הטילים מגיע גובה הצללית ל-2.60 מ'), כושר הטיפוס — 30°, כושר מעבר חפרות — 2 מ', המהירות הממוצעת של הכלי — 60 קמ"ש, מהירותו האופטימלית — 70 קמ"ש, משקל הכלי — 24.5 טונות.

משחית-הטנקים החדש מסוגל, בסיוע אבזרי-עזר, לצלוח מכשולי-מים בעומק של 4 מ'.



בעקבות מאמר*

אלי"מ. צפור

טפחו מיסודו ללא־פשרות ולעקור כל תופעה שלילית בעודנה באיבה.

אין לטפח משמעת בחלל ריק. למשמעת יש ליצור תנאי־יסוד של חינוך ועבודה. חייל הלבוש סחבות, שהופעתו מרושלת והוא חי בתנאי חוסר־סדר הנשענים על אדני ה"סמוך" לא יפעיל ביעילות טנק, תותח או מטוס, ולוחם רגלי ישלם כפלי־כפליים על חוסר־סדר ומשמעת.

בנושא זה אין דרכי־ביניים ואין קפיצות־דרך. קיימת רק דרך אחת ואין במספר הצלחות בדרך אחרת להצדיק, בסיכומו של דבר, ארגון לקוי ומשמעת "חופשית".

למען היעילות וההיסכון בדמים בימי־שלום ומלחמה, הגיעה העת להפסיק את ההתנצרות וניסויי־הסרק בנושא המשמעת, ולטפחה כראוי! עלינו לזכור, כי אין מקום לשני המחנות: זה הדוגל בטיפוח יומה, מחשבה חופשית ויחס אנושי והאחר יבש, סכמטי ומדכא את רוח־האדם. היפוכו של דבר: תופעות שליליות של התעללות באדם, חר־סר־דאגה לפרט וקרבות־שוא מצאו שדה נרחב בין אלה "הדואגים" למשטר ליברלי ומשמעת "חופשית".

תמה אני מהיכן שאב אל"מ פעיל את התזה: "חלק מהמפקדים טוען כי חייל בשירות חובה, אם סדיר הוא ואם בשירות מילואים, אינו מקבל גמול כספי על טרתתו, עושה מלאכתו בצבא, כמי שכפאו השד, ולכן אין ברירה אלא לשלוט עליו, ביד רמה ובזרוע נטויה".

גם אני משרת בצבא זה מאז היווסדו והשרתתפתי בעשרות ויכוהים בחוגים מצומצמים וסימפוזיונים בפורום נרחב. מעולם לא שמעתי קצין בצה"ל משתמש בארגומנט כגון זה. דומני כי כתיבת מאמר נאה ומשכנע אינה מצריכה שימוש בנימוק כגון זה.

בדבריו של אל"מ מ. צפורי, ב"מערכות" קפ"ט, נשמטו כמה משפטים, שבלעדיהם מקבלים הדברים מובן שונה.

הננו מביאים את הרשימה מחדש, בתוספת המשפטים שהושמטו, הן בפתחה והן בסוף.

★

בהיות המאמר הזה פרי־עטו של אל"מ פעיל יש לקום ולברך: "אשרינו שזכינו להגיע ל־ימים אלה". אכן, "ששת הימים" הוללו גדור־לוח.

באשר למאמר עצמו — שמח אני כי ירד הכותב לשרשי הבעיה והסיק כי, אכן, שדה הקרב מחייב משמעת מוחלטת וקפדנית שמטרתה התגברות על רגשות אנושיים־טבעיים כגון: פחד־המוות, עייפות וכו'. אך כדי להסיר ספיקות ולא לאפשר מרחב תמרון ל"אידיאלוגים" שונים בפיתוח תזות על משמעת מבצעית ומשמעת רגילה הייתי הפך להוסיף מספר מלים לנושא זה.

נניח, כי סכנת־מלחמה היא מאתנו והלאה ושלומנו מובטח למאת השנים הקרובות. הגוף הצבאי מוקם, אס־כן, לצרכים לאומיים שונים, כגון: סיוע בחינוך וגיבוש־עם, פיתוח שטחים שוממים, מלחמה בפגעי־טבע, או סיוע בתפקידי־שיטור. כלום במקרה זה נהיה זקוקים לסוג שונה של משמעת שלא יהיה מושתת על ציות מוחלט והקפדה על ביצוע מושלם? המשמעת הינה נושא המקיף את כל תחומיה של הפעילות הצבאית. אמנם, פירותיה נקטפים בעיקר בעתות־מלחמה, אך מחדליה מניבים פרי־באזשים גם בעת שלום וכוננות.

מי יעריך גודל המחיר שעלינו לשלם בדם ובדמים עבור חוסר הקפדה עקבית בנושא המשמעת — בזבזו משווע של רכוש, קרבנות שווא בתאונות־דרכים, אימונים ומבצעים. הרמשמעת אינה ניתנת לחלוקה לנושאים ולתקופות. הרוצה לקטוף פירותיה במלחמה חייב לזרוע בעתות־שלום, לטפל בנושא ול־



* ראה "מערכות" קפ"ח, עמ' 5.



העיר והכפר ביהודה ובשומרון

הכפר — והשפעתה של העיר ומוסדותיה השונים מורגשת היטב בכפרים.

כמרכן חל שינוי במבנה התעסוקה: עד להתמערבות היה מבנה התעסוקה בכפר אחיד — האוכלוסיה עסקה בעיקר בחקלאות, ואילו תושבי הערים עסקו במקצועות מגוונים יחסית. אחדות זו ניטשטשה במידה רבה וכיום, הודות לאמצעי התחבורה המשופרים, עובדים רבים מאנשי הכפרים בערים ואף עוברים אליהן להשתקעות קבע. דבר זה אף גורם לכך שאחוז הגברים בערים הגדולות עולה על אחתם באוכלוסיה הכללית, שכן רבים מהם, בתורם אחר מקורות פרנסה, יוצאים תחילה לעיר בגפם, בעוד בני-משפחותיהם נותרים בכפר. רק מאוחר יותר, כשהם מתבססים, מעבירים הם אליהם את בני המשפחה.

החברה בעיר ובכפר - קוים נאפיינים

המבנה החברתי של האוכלוסיה הוותיקה בערים דומה לזה של האוכלוסיה הוותיקה בכפרים. אך, כשם שהתמערבותה של העיר היתה מהירה מזו של הכפר, כן התערער המבנה החברתי המסורתי בעיר במהירות יתר לעומת הכפר.

המשפחות — בערים ככפרים — מאורגנות בחמולות (איגודי-משפחות). מידת הנאמנות הפנימית בחמולות אלו

בסקירה זו, המהנה המשך לקודמתה — „מוסדות-הדת המוסלמיים ביהודה ובשומרון“, „מערכות“ קפ"ח, נסקור את שתי צורות-הישוב המקובלות ביהודה ובשומרון — העיר והכפר. מרבית הערים באזורים הללו אין להן אופי עירוני מובהק, כמקובל במדינה מודרנית; במידה רבה הן כפרים שהתרחבו למדי-עיריות. רק שלוש ערים — ירושלים, שכם וחברון — אוכלוסייתן מגיעה ל-40,000 נפש ומעלה. ביתר הערים — בית לחם, טול-כרם, רמאללה ודומותיהן — נעה האוכלוסיה בין 10,000 ל-20,000 נפש.

העיר ביהודה ובשומרון משמשת, בעיקר-של-דבר, מרכז לאיזור החקלאי שמסביבה; בה משווקים החקלאים את תוצרי-תם וקונים את האספקה הנוחצה להם. מרבית העירונים מת-פרנסים ממלאכה, מסחר, תעשייה ושירותים שונים, כאשר צרכניהם העיקריים הם הכפריים שמסביבם. אחדות מן הערים נהנות גם מהכנסות שמביאה עמה התיירות. חלק מתושבי-העיר מוצאים פרנסתם בעבודות חקלאיות מחוץ לעיר.

למרות שמרבית האוכלוסיה בשני האזורים הנ"ל מתרכזת בכפרים, השפעתם של תושבי-הכפרים על מהלך החיים הציבוריים ועל ההתפתחות החברתית מעטה למדי. החיים התרבותיים התרכזו בעיקר בעיר, ששימשה מקום-הריכוז העיקרי להישגיה הציביליזציה. ההתמערבות — שתחילה הע-מיקה את הפער בין העיר לבין הכפר — חדרה עדי-מהרה גם לתחומי-הכפר. בדורנו הולך וקטן הפער בין העיר לבין

בכפרים לא-מעטים שוררת איבה מסורתית בין חמולה אחת למשניה, איבה אשר שורשיה נעוצים — לעתים — בעבר הרחוק, ואין איש זוכר כיום את סיבתה. איבה זו באה לידי ביטוי מתמיד במריבות ובסכסוכים בעניינים שונים ורבים — קרקעות, מים, נשים, ירושה, מינוי מוח'תאר ונושאי תפקידים אחרים, ועוד כיוצא באלה. כדי לחזק את כוחן נוכח יריבותיהן מתקשרות חמולות אחדות — מאותו כפר או מכפרים שונים — זו לזו; אחת מהן היא המנהיגה והקובעת ביחסים ביניהן בשל עושרה, כוחה או מסורת-שלטונה משכבר הימים. מרבית החמולות קשורות לנכבדים עירוניים בעיר הסמוכה, המסייעים להם במגעים עם השלטונות, כולל ענייני-עבודה, הענקות שונות, שחרור ממסים וכדומה. בדרך זו נוצרת על-פירוב גם הזיקה הפוליטית-מפלגתית של החמולה; ואכן, המפלגות הערביות המסורתיות אינן בנויות על בסיס של חברות אישית, כי אם נשענות על קבוצה של נכבדים עירוניים, המקיימים קשרים עם חמולות כפריות (ושכונות עירוניות) שהן מקור תמיכתם וכוחם. במרבית המקרים נקשרת השתייכותו של בן-הכפר למפלגה — או לגופים חברתיים אחרים — באמצעות החמולה. הפוליטיקאים העירוניים השונים — ואף המלך עבדאללה, למשל — השתמשו, בין-היתר, בניגודים בין החמולות לכיסוס שלטונם. עם זאת ראוי לציין, כי מאז רא-שית ההתמערבות חלה החלשה ניכרת בכוח הפטריארכלי-החמולתי המסורתי, ודבר זה מחולל שינוי גם בדרכי-התפתחותן של הקבוצות הפוליטיות המודרניות.

המבנה היסודי של החברה בעיר גם הוא מבנה החמולות. חמולות אלו שוכנות לעתים ברובעים נפרדים משלהן, מידת הנאמנות ההדדית של אנשי-החמולה רבה ביותר אף כאן. אחת התוצאות של מגורים ברובעים מיוחדים היא, כי הערים בצורתן המסורתית מורכבות, כאילו, מכפרים אחדים הצמודים זה לזה. אולם עם המודרניזציה נחלשה החמולה כחידת-הארגון החברתית וכיסוד לשלטון החברתי העירוני.

המעבר לחיי-עיר הוא הגורם העיקרי להחלשת השלטון הפטריארכלי ולפיצול המשפחה הגדולה, שהרי העוברים מן הכפר אל העיר באים אליה ביחידות, עם משפחותיהם המצומצמות בלבד. במקרה זה נדחקת לא אחת הנאמנות לחמולה על-ידי נאמנויות אחרות למסגרות לכלליות ומדיניות חדשות. מובן, איפוא, כי החמולה בעיר איבדה מערכה המלכד והאורגניזטיבי; אך אין לומר, כי השפעתה אבדה כליל, וחמולות רבות-השפעה, כגון חמולות חוסייני ונשאשיבי, תוכנה. מכל מקום אין ספק, כי מרכז החיים החברתיים פנה ועבר מן החמולה, תחילה אל המשפחה המורחבת, ובשלב מאוחר יותר — למשפחה המצומצמת.

אכן, תהליך זה מורגש גם בכפר: הוא מתנהל בקצב מהיר יותר בכפרים הקרובים לעיר, אשר רבים מתושביהם מבקרים בה, ועם פיתוח מקורות-פרנסה בעיר והשתכללות אמצעי-התחבורה אף עובדים בה. התהליך אטי יותר בכפרים המרוחקים, בהם חוקה עדיין המסורת, ועמה — כוח-החמולה, ומריבות בין-חמולתיות הן עדיין נושא לחיכוכים ולהתנגשויות (טושה) בכפרים אלה; אולם גם כאן אין החיים קופאים על שמריהם — ותהליך חדירת הרוח החדשה מוחש והולך.

רבה ביותר, שכן ככל חברה מסורתית מייחסת החברה הערבית — בפרט בכפרים — חשיבות מכרעת לקרבת-הדם. המבנה החמולתי הינה את בסיסו של הארגון החברתי. ראש-החמולה הוא אשר קבע את נטיותיה הפוליטיות של חמולתו ואת קשריה עם חמולות אחרות.

לעתים מהנה הכפר כולו חמולה אחת, אך במרבית המקרים מספרן רב יותר. ההשתייכות לחמולה אינה מציינת, בהכרח, שותפות בקניין, או בעלות על אדמות ובארות, שכן יחידת-הרכוש המובהקת בחברה הפלאחית-הכפרית היא המשפחה המורחבת, המצומצמת בהרבה בהיקפה מן החמולה. תפקידי המוגדרים של החמולה קשורים בעיקר לארגון החברתי של העדה: בנייה-החמולה מתגוררים בדרך-כלל בשכונה (חארה) משותפת, ולעתים אף נמצאות אדמותיהם בשכונות אלו לאלו. במקומות רבים מקיימת החמולה בית-הארחה (מדאפה) משלה.

בנייה-החמולה ערבים זה לזה בכל הכרוך לנקמת-הדם. כמרכן מוטלת עליהם במשותף החובה לשלם פיצויים, או הזכות לקבל פיצויים, במקרה של "טולחה" לאחר רצח. כן מעודדים מאוד נישואים בין בנייה-החמולה, ובדרך-כלל נמוך סכום המזהר המשולם לאביה של בת מאותה חמולה — מסכום המזהר הניתן לאביה של כלה זרה.

ראש-החמולה והמסייעים-כנגדו אינם נבחרים או מתמנים בדרך רשמית כלשהי — אף כי לעתים נושא ראש-החמולה בכפר את תפקיד החו'תאר. ראשי-החמולה מתעלים באורח טבעי מבין זקני המשפחות הגדולות והעשירות שב-החמולה בכפר את תפקיד החו'תאר. ראשי-החמולה מתעלים הכרוך בענייניה הפנימיים של החמולה. בשעת-הצורך מתכנסת בכפרים שונים מועצה המורכבת מראשי-החמולות, לשם דיון בעניינים הציבוריים או ליישוב סכסוכים. להחלטה-טותיה של מועצה זו אין אָמנם תוקף חוקי, אך נודע להן משקל מוסרי רב והן מחייבות למעשה את בנייה-החמולות.

מראה בית-לחם





בתחום זה דומה המצב באזורי יהודה ושומרון לנעשה במזרח הערבי כולו. ניכרים ועמוקים למדי ההבדלים בין מצב האשה העירונית לבין מצבה של האשה הכפרית. יצויין, כי מפקד-האוכלוסין האחרון, שנערך באזורים אלה בשנה זו הוכיח, כי מספר הנשים בהם עולה בהרבה על מספר הגברים (1,000 נשים על כל 800 גברים). ריבוי הנשים המקובל בחברה המוסלמית שכיח יותר בכפר מאשר בעיר. האשה העירונית משתתפת בחיי-הכלכלה פחות מן הכפרית, העוסקת במלאכות החקלאיות הקשות ביותר. בערים לא-מעטות עוסקות עדיין הנשים רעלות על פניהן, בעוד שהפלאחיות מהלכות גלויות-פנים. מבחינות אלו רחוקה האשה העירונית מעולם הגברים יותר מאחותה הכפרית, אך לעומת זאת — דווקא בעיר התרחב מאוד חינוך הבנות בדור האחרון וכיום יש כבר נשים העוסקות במקצועות חופשיים, כגון רפואה ועריכת-דין, וכן ביצירה ספרותית. בכפר, לעומת זאת, חינוך הנשים הוא עדיין בחיתוליו. לפיכך נמצא בעיר, זו לצד זו, את האשה המסוגרת ביותר בביתה פנימה ואת זו המתקדמת ביותר, שצעדה צעדים גדולים לקראת האמנציפציה שלה. ואילו בכפר נעדרות הנשים כל מעמד חברתי, אך חופשיות הן בהליכותיהן יותר מנשות-העיר. כמפגשים לנשים בכפר משמשים המעיין, המא-פיה או בית-הקברות, אליו הן באות לככות את מתיהן. אין נשות-הכפר מתערבות בחברת הגברים במפגשיהם, שלא כמו אותן נשים עירוניות שזכו לאמנציפציה.

המשטר הקרקעי

צורת הבעלות על הקרקע בחברה הערבית ביהודה ושומרון נחלקת לסוגים אחדים: מיעוטן של האדמות נמצא בבעלותו הבלעדית של הפרט. אדמות אלו נקראות בשם מולק (רכוש פרטי). רבות מהן נמצאות בערים או ליד הבתים בכפרים הוותיקים.

מרבית האדמות, להלכה לפחות, אינה בבעלות-הפרט, כי אם בבעלות-המדינה, אף כי למעשה הן רכושן של המחזיק בהן. אדמות אלו נקראות בשם חירי (מלשון אמירה — של המדינה), ובסיווגן יש להבדיל בין מעמדי-הבעלים לבין מעמדו של המחזיק. הרקבה, הבעלות על האדמה גופא, שייכת למדינה, ואילו התצרף, זכות השימוש באדמה ואכילת הפירות — נתון גים למחזיק. המדינה היא הקובעת את זכויותיו המדויקות של בעל התצרף, באיזו מידה מותר לו למסור את זכויותיו או למשכנן, וכיוצא באלה. אדמות „מירי“ אין להנחילן בצוואה על-פי ראות-עיניו של המוריש והן עוברות בירושה על-פי דין בלבד. כמרכן אסור להקדישן כנָקָף.

סוג אחר של אדמות הן המואַת (או: המבאח). אלו הן אדמות בלתי-מעובדות, שנמצאו בשכבר הימים מחוץ ליישוב, ואשר מעבדן יכול היה לרכוש לו זכויות-בעלות עליהן. תקנה זו גרמה לתפיסתן של אותן אדמות על-ידי בעלי-שררה למי-ניהם, ולפיכך החליטה המדינה לקבוע עליהן את בעלותה המלאה. מסיבה זו אף נקראות הן בשם אמלאכ אל-דולה — „רכוש-המדינה“ או אראדי אל חפומה — „אדמות-הממשלה“ (להבדיל מאדמות „מירי“ השייכות לממשלה להלכה בלבד).

אדמות-המדינה כוללות, בנוסף למואַת, גם את האדמות המכורות מתורכיה, שהן שטחי-ציבור: מקורות-מים, אדמות עליהן בנייני-ציבור או המוקדשות לתכנון ממשלתי, וכן את האדמות החקלאיות המכונות ג'פתלפ, שהן רכוש של הממ-שלה והיו בעבר קניינו של הסולטאן התורכי.

הכפרים הערביים ביהודה ושומרון היו במרבית המקרים קטנים למדי (בעלי אוכלוסיה של מאות אחדות בלבד) והיוו גוש של בניינים פרימיטיביים, שמסביבם אדמות-הכפר. ההת-ישבות בכפר הערבי מראשיתה לא היתה אינדיבידואלית, כי אם קיבוצית, דבר שנבע מן המבנה החמולתי של החברה. בעלות אינדיבידואלית של האיכר על קרקעותיו לא היתה בנמצא. הכפר — כגוף — היה אחראי לתשלום המסים ולגיוס אנשים לעבודות-כפיה או לצבא. בדומה לכך היו אף הקר-קעות מעובדות במשותף, לפי שיטת המושאע. בשיטה זו מחלקים את כל אדמות-הכפר על-פי סוגן וטבען: מדי שנה או שנים אחדות מקבלת כל משפחה — על-פי הגרלה ובהתאם למספר הנפשות בה או מספר בהמותיה — חלקה או חלקות אחדות באזורים השונים של קרקעות-הכפר.

נזקה של שיטת המושאע היה רב. הפלאח, שידע כי חלקת-האדמה תעבור כעבור זמן-מה לאחר, לא השקיע מאמצים מיוחדים בטיובה וניסה לסחוט ממנה יכולים רבים ככל שיכול. הדבר גרם להידלדלותן של הקרקעות שעובדו בשיטה זו.

מקומות-ציבוריים בעיר ובכפר

גרעינן של הערים הישנות הוא הרובע העתיק. תבנוי בדרך כלל, בצורת סמטאות צרות ומפותלות ביותר. רבות מן הסמטאות ברובעים העתיקים מכוסות קמרונות, שנבנו מגובבים זה על גבי זה עם גידול האוכלוסיה. בנוף השכונות העתיקות בולטים בגובהם ובצורתם צריחי-המסגדים, או מגד-ליהן של הכנסיות.

למסגד בכפרים המוסלמיים. בכפרים, אשר בהם משתייכים הנוצרים לכיתות דתיות שונות — נמצאות יותר מכנסיה אחת.

אישי ציבור

בכפיפה אחת, אלה לצד אלה, משמשים אישים המייצגים את הייחוס העירוניים, על כל השלכותיהם הציבוריות, ועמהם בעלי מקצועות חופשיים — מחדגי-סא, ואישים המייצגים את השכבות המסורתיות, בעיקר אנשי-הדת — מאידך-גיסא. על הראשונים נמנים הסוחרים העשירים, בעלי-העסקים, בעלי-האחוזות (הגרים בעיר ואחוזותיהם נמצאות מחוץ לעיר ומעובדות על-ידי חוכרים ואריסים) וכן בעלי-התעשייה, שמספרם מצומצם יחסית. אלה ממלאים תפקיד חשוב בחייה הציבוריים של העיר והמדינה, וזוכים לייצוג בממשלה ובמוסדות השונים.

בעיר המודרנית זוכים למעמד חשוב גם בעלי המקצועות החופשיים — עורכי-הדין, הרופאים, הפקידים וכן המורים —

כמה מן הערים מחולקות לרובעים, המאוכלסים בבני עדה או חמולה מסויימת, ולהם מוח'תאר משלהם (שייח' אל-חארה). ליד הערים — חדשות כישנות — קמו שכונות חדשות רבות, מהן מודרניות ומהן שכונות-עוני, שבהן מבני-מגורים פרימיטיביים, המבליטים את הקיטוב החברתי.

המקומות-הציבוריים הטיפוסיים הם השוק (הבאזר), בו מצויים אף בתי-המלאכה בהם מיוצרות הסחורות הנמכרות בשוק זה. לכל ענף מסחרי רחוב או איזור משלו: שוק-הבשמים, שוק-הקצבים, וכיוצא באלה. רחובות-השוק מכוסים, בדרך-כלל, בקמרונות שנוצרו עקב הוספת קומות לבתים שליד הרחוב. האספקה לחנויות שברחובות אלה נעשית, בשל צרותם של הרחובות ופיתולם, בעיקר באמצעות בהמות. בחנויות-השוק אין מוצאים, בדרך-כלל, את המוצרים היקרים המיובאים מן החוץ. הללו נמכרים בחנויות שבשכונותיה החדשות של העיר.

מפגש אופייני בעיר (ככפר) הוא המסגד. כידוע, חובה על כל מוסלמי להתפלל במסגד, לפחות את תפילת-הצהריים ביום השישי. בכל עיר מצויים מסגדים רבים, בהם מתקיימות אף פעולות אחרות מלבד התפילה — כגון לימוד, ולעתים מצורפת ל-מסגד מדרסה — בית-מדרש ללימוד הקוראן והמסורת. כן שוכן במסגד, לעתים קרובות, בית-הדין הדתי. למסגד הגדול של העיר נודעת אף חשיבות פוליטית רבה, שכן בו נישאות חזיטות יום השישי, הנושאות גוון פוליטי מובהק, וברחבה שלפניו נערכות אסיפות-המונים.

בעבר שימש כמקום-כינוס ציבורי גם בית-המרחץ (החמאם), אך כיום תופס את מקומו בית-הקפה, בו מתכנסים הגברים לשיחות בנושאים פוליטיים ובענייני-דיואמא, מוסדות-השלטון, בתי-החולים, בתי-הספר והבנקים נמציים, בדרך-כלל, בשכונות-העיר החדשות.

בכפר, שלא כמו בעיר, מועטים המקומות הציבוריים, ולא בכל כפר ניתן להצביע על קיומם. לא בכל כפר יש מסגד ובית-ספר, ואף בית-קפה מצוי בעיר קר באותם כפרים היושבים על הדרך הראשית. מקומות חשובים אחרים בכפר, המשמשים מרכזים חברתיים, הם בתי-האורחים (המדאפה), וקרבת הקדוש (הולי). המדאפה מוחזקת, כאמור, על-ידי הכפר כולו, אך יש חמולות ומשפחות עשירות המקיימות מדאפה נפרדת משלהן. במדאפה מקבלים את פניהם של אורחים, וכן מתכנסים בה הגברים לשיחות שונות. בכפר בו אין מסגד, משמשת הכיכר שלפני המדאפה (הסאחה) כמקום לאסיפות ולקבלת-אורחים. בכפרים הגדולים שעל אס-הדרך תופס בית-הקפה את מקום-המדאפה בכפרים נוצריים משמשת כמרכז-חברתי הכנסיה, בדומה



חריש באמצעים פרימיטיביים

אף כי לאלה האחרונים לא נודעת מידת-כבוד רבה בעיני הציבור.

אנשי-הדת, שהם קבוצה בעלת מסורת ארוכה, כוללים את הקאדי, הוא שופט בית-הדין השרעי; את המופתי, הפוסק בענייני ההלכה הדתית; מורים שונים, על כל דרגותיהם, החל בשייח' של הפחאב (ה"חדר") וכלה במורים בבתי-מדרשות דתיים גבוהים; האימאם — שליח-הציבור בתפילה; הח'טיב — נושא-הדרשה בעת התפילה; והאואעט' — המטיף הדתי. לאלה יש להוסיף את "כלי-הקודש", שאין עבודתם מחייבת השכלה דתית מיוחדת, כגון המאד'ין (הקורא לתפילה מעל צריח-המסגד). ברור, כי אין כל אלה שווים בחשיבותם שכן לא הרי הקאדי כהרי המאד'ין. בכלל, השפעתה של קבוצה זו

חלוקת-העיסוקים בין תושבי יהודה ובשומרון בכללם, על-פי מפקד-
האוכלוסין של 1967 היא (באחוזים): חקלאות — 36; תעשייה — 12;
בניה — 13; חשמל — 1; מסחר — 16; תחבורה — 5; שירותים — 17.

נמצאת בתקופה המודרנית בירידה, והיא נשמרת בעיקר
תודות לסמכויותיה הרבות בענייני-אישות וכן בקשר להחזקת
נכסי-האוקאף.

מספר אישי-הציבור הבולטים בכפר מצומצם הוא, מטבע
הדברים, במרבית הכפרים ממלא אדם אחד את תפקידי „כלי-
הקודש” במסגד — הח’טיב והאימאם — ולעתים אף את
תפקיד המורה ב„פתאב”. רק בכפרים גדולים ומפותחים יותר
ממלא כל משרה אדם נפרד. „כלי-הקודש” הללו, אף שנוהגים
בהם כבוד חיצוני, אינם בעלי-השפעה.

האישיות החשובה בכפר הוא המוח’תאר. בכפרים בעלי חמר

לות אחדות יש לעתים יותר מאשר מוח’תאר אחד, אך אחד
מן המוח’תארים הללו הוא הראשון והחשוב שבהם.

המורה הכפרי הוא דמות ציבורית בולטת בכפר. מעמדו
בכפר עדיף לעומת מעמדו של עמיתו בעיר. יש להבדיל בין
שני סוגי מורים: השייח’ מן ה„פתאב” ומורה בית-הספר
המודרני. הראשון נמנה על ממלאי תפקיד „כלי-הקודש”
במסגד, והוא אף הכתובת אליה פונים האנשים בענייני-דת;
הוא כותב למענם קמיעות וכיוצא באלה. ואילו מורה בית-
הספר הממשלתי הוא בעל השכלה מודרנית, אותה רכש בבית-
מדרש למורים בעיר, ולפיכך שונה אורח-מחשבתו מדעותיהם
ואמונותיהם של בני-הכפר. דבר העשוי לשמש מקור לחיכור
כים. שאיפתו הכמוסה היא, על-פי רוב, לזכות במשרה עירונית.
ניתן אותם מורים הנשואים בכפר מרצון עוסקים לעתים
קרובות בתעמולה לאומנית קיצונית, משמשים מוקד ומרכז
להשפעות מבחוץ, והופכים מתוך כך יריבים לנכבדים המסורתיים
של הכפר המתחרים בהם במאבק על המנהיגות המקומית.

תמורות יסודיות עוברות על החברה הערבית ביהודה ובשומרון ועל מוסדותיה.
המסגרות המסורתיות הולכות ומתפוררות: במשפחה המורחבת נבעות פרוצות,
שוב אינה הגורם הקובע בקביעת השתייכותה הפוליטית של האוכלוסיה ורגשות
הנאמנות שלה; המבנה המסורתי בעיר ובכפר, המבוסס על שלטון פטריארכלי
וחמולתי, מתערער והולך; עדים אנו לשבירתן של מסגרות ישנות, המשמשות
בערבוביה עם החדשות, ולעתים קרובות אף נוצר חלל ריק, משנהרסו דפוסים
ישנים ובמקומם לא נוצרו חדשים. התמורות החברתיות המודרניות אינן מצליחות
לשרש את ההרגלים וההשקפות הטבעיים באוכלוסיה מדור-דורות, והמהווים חלק
אורגני מן המנטליות של תושבי האזורים האלה.

מה תהא השפעתו של המגע, בעקבות מלחמת ששת הימים, של החברה הערבית —
ביהודה ובשומרון — עם הציביליזציה הישראלית המודרנית — ימים יגידו.

סגו ד. ספוז’ניקוב

הגנת מכשול-מים

(המשך מעמוד 18)

הדרג הממונה, לפיקודם של כוחות המערך הקדמי, או שבים לגדה הנגדית.

דיביזיית-רגלים יכולה להקצות לכוחות מאבטחים: פלוגת-סיור, גדוד חי"ר ממונע, פלוגת-טנקים, כפלוגת-הנדסה, 2-1 סוללות-מרגמות וסוללה של תותחים מתנייעים.

תפקידם של כוחות המערך הקדמי — הוא להחזיק, במשך פרק-זמן נתון, בשטחים החיוניים בגדה ממנה עלול התוקף להופיע, למנוע ממנו חופש תמרון ובחירת אזורי-צליחה נוחים; להסב לו אבידות ולשבש את תכנית-ההתקפה שלו.

יסודם של הכוחות הקדמיים הן יחידות-רגלים מוגברות בשריון, ארטילריה והנדסה. בדרג דיביזיוני יוקצו, בדרך כלל, לכוחות אלה: חטיבת-חי"ר, פלוגת-הנדסה וסוללות-ארטילריה. החטיבה תסתייע ב-2-1 גדודי-ארטילריה, אשר ימוקמו — כרגיל — בגדה בה ערוכים הכוחות העיקריים.

כוחות המערך הקדמי מתפרסים, על-פירוב, בתבנית „שלוש קדימה“, במתחמים גדודיים ותוך שמירה על היקפיות-ההגנה.

עם מילוי המשימה עוברים הכוחות הקדמיים — לפי פקודת הדרג הממונה — אל הגדה הנגדית, דרך גשרים ומעברות (את הגשרים מפוצצים עם פינוי המערך הקדמי); הם נערי-כים, בדרך כלל, במערך עורפי, או עוברים לשמש עתודה דיביזיונית.

כוחות-ההחזקה הם הכוחות המחזיקים במערך העיקרי. תפקידם — למנוע מן האויב את צליחת מכשול-המים וכי-בוש ראשי-גשר. ההחזקה נעשית על-ידי היאחזות קשוחה ועיקשת בקרקע, ועל-ידי השמדת האויב שצלה את מכשול-המים. כוחות-ההחזקה מורכבים מיחידות-חי"ר, יחידות-ג"ט, ויחידות-ארטילריה — שחלק ניכר מהן מופעל בכינון ישיר — יחידות-שריון ויחידות-ג"מ.

בהגנת מכשול-המים מוקצים מחצית עד שני-שלישים מכלל הכוח לתפקיד כוחות-ההחזקה. בדיביזיה יהא גודלם של כוחות אלה כדלקמן: כ-2 חטיבות-חי"ר, 2-3 גדודי-ארטילריה, גדוד מטולירקטות („קטיושות“), טנקים תקינים של חטיבת-חי"ר, כחטיבת תותחים-ג"מ ו-2 פלוגות-הנדסה.

במערך העיקרי מתפרסות החטיבות בתבנית-קרב „שלוש קדימה“, תוך הקצאת חלק מכוח החי"ר לעתודה. יחידות-השריון מופעלות בעיקרן כעתודה ניידת, ורק חלקן מוקצה לתגבור ההגנה ה-ג"ט של המוצבים הקדמיים; תכופות מופעלות יחידות-שריון גם לירי בכינון-ישיר אל אמצעי-צליחה של האויב, כגון טנקים אמפיביים, בשעת ניסיונם לצלוח את מכשול-המים.

כאמור לעיל, נערכות עוצבות-חי"ר להגנה במערך העיקרי בחזית רחבה; גדודי-חי"ר יוכל להגן על גזרה שרוחבה מגיע ל-4-5 ק"מ; הפערים בין מוצבים פלוגתיים מגיעים לכדי 1-1.5 ק"מ, כשיעור הטווח של אש-המקלעים; הפער בין מתחמים גדודיים יגיע ל-2 ק"מ ויותר.

עמדות-ארטילריה, מגננים-ג"ט ומערכים נגד-חדירה, מערכי-ההגנה, העיקרי והעורפי, מחוזקים על-ידי מערכת עניפה של מכשולים — הן ביבשה והן במים.

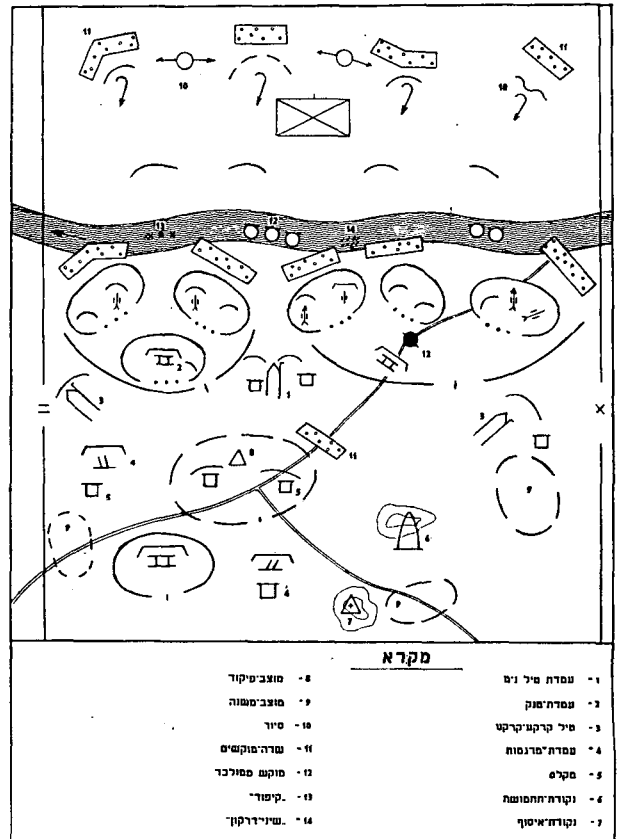
חלוקת-כוחות בהגנה

בהגנת מכשול-מים מתנית חלוקת-הכוחות בגורמים אחדים: מטרתן של המגן ותכנית-ההגנה; גודל הכוח המוקצה למשימת-ההגנה; וטיבו של מכשול-המים. כללית, מחולקים הכוחות בהגנת מכשול-המים ככהגנה רגילה, כלומר — לפי יעודם: כוחות מאבטחים, כוחות המערך הקדמי, כוחות-החזקה, כוחות-עתודה וכוחות מיוחדים.

הכוחות המאבטחים כוללים גייסות מקפים ומסך-סיור. הרכבם: יחידות-סיור, יחידות-רגלים ממונעות מוגברות בטנקים, כוחות-הנדסה וארטילריה. כוחות אלה פועלים מחוץ למערך הקדמי (אם מוקם מערך כזה), בעיקר בכיוון בו צפויה התקפת-האויב. הכוחות המאבטחים מוקצים על-ידי דרג דיביזיוני וכפופים לו ישירות; תפקידם כאן זהה לתפקידם בהגנה רגילה.

לאחר מילוי משימתם, מועברים כוחות אלה, לפי הוראת

מרשם מס' 3: גדוד בהגנת מכשול-מים



בגזרת המאמץ העיקרי תתפרס חטיבת-חי"ר לרוחב שיגיע עד 12 ק"מ; ואילו רוחב גזרתה במאמץ משני יהא 15 ק"מ ויותר.

כוחות העתודה

בהגנת מכשול-מים תהוינה יחידות-שריון, המוגברות ביחידות-חי"ר ממונעות, את כוח-העתודה העיקרי. לעתים יטיל המגן על כוחות-העתודה את התפקיד העיקרי בהכרעת ההגנתו של מכשול-המים, ובמקרה כזה יהוו יחידות-השריון את יסוד תבנית-הקרב.

כוחות-העתודה ישנם בנמצא בכל הדרגים, אך הם באים לידי ביטוי בולט ביותר בדרג הדיביזיוני, בו כולל כוח-העתודה חטיבת-שריון תקנית, מוגברת ב-1—2 גדודי-חי"ר ממונעים. העתודה הדיביזיונית תתמקם מאחורי המערך העורפי או בתוך כו. גדודי-השריון ירוכזו בשניים-שלושה אזורים, לאורך צי-רייתנועה נוחים, המובילים אל אזורי-צליחה משוערים של האויב — או בקרבתם של צירים אלה.

מטרתה של התקפת-הנגד היא להכריע את קרב-ההגנה באורח סופי, תוך השמדת-האויב בראשי-הגשר שנכבשו על-ידו. בדרג עוצבתי מוקמות, בנוסף על כוח התקפת-הנגד, אף עתודה-נ"ט, עתודה הנדסית ניידת ועתודה נגד-נחיתה-מן-האוויר.

תפקידה של העתודה-ה-נ"ט דומה לתפקידו של כוח נגד-חדירה, כמשמעותו בצה"ל. היא כוללת כוח-שריון, תור תחים מתנייעים ויחידות-הנדסה. בדרך דיביזיונית תכלול העתודה ה-נ"ט 1—2 פלוגות-שריון, 1—2 סוללות של תור תחים מתנייעים ופלוגת-הנדסה ניידת. תפקידה של עתודה זו — סתימת פרוצות במערך העיקרי, והשמדת טנקי-האויב, שהצליחו לחדור לעומק ההגנה. בתכנית-ההגנה נקבעים מראש 3—4 פריטי-נוף, בהם אמורה העתודה ה-נ"ט להתפרס בשעת-הצורך. לעתים קרובות תופעל העתודה ההנדסית הניידת במשולב עם העתודה ה-נ"ט.

העתודה ההנדסית הניידת מוקמת בדרג חטיבתי ודיביזיוני; תפקידה — להקים תוך כדי הקרב שדות-מוק-שים באותם צירים ואזורים הנתונים בסכנה של פריצת-האויב לעומק מערך-ההגנה. העתודה כולה ממונעת — על-פירוב בנגמ"שים — המצויידיים בהתקנים לפיזור מהיר של מוקשים תוך תנועה.

בשעת התקפת-הנגד הדיביזיונית משולבות פעולות העתודה ה-נ"ט והעתודה ההנדסית בפעולות כוח התקפת-הנגד: על שתי העתודות מוטלת בעיקר משימת אבטחת האגפים של כוח התקפת-הנגד.

עתודה נגד-נחיתה-מן-האוויר קיימת רק בדרגים גבוהים, מדיביזייה ומעלה; תפקידה להשמיד כוח-האויב המוצ-נח או מונחת (ממטוסים או ממסוקים) במרחב המוגן. עתודה זו מורכבת מיחידות ממוכנות ומשריון קל. בדרך כלל, מוטל תפקיד העתודה על אחד הגדודים של כוח התקפת-הנגד.

המרחב המוגן על-ידי דיביזייה מחולק לשלושה-ארבעה אזורים נגד-נחיתה, אשר בכל אחד מהם מצויות מערכת-תצפית נגד-אווירית מתמדת ומערכת-אזעקה; בתכנית-ההגנה מתוכ-

ננים צירי-תנועה לאזורי-הנחיתה המשוערים של האויב. תכנית-ההגנה כוללת אף אפשרות של הפעלת עתודה זו באזור-רייצליחה אפשריים, בהם עלול התוקף להטיס או להנחית כוח-סער לכיבוש ראשי-גשר.

לעתים יקים המגן כוחות מיוחדים, כגון צוותים לפשיטות על אזורי-ריכוז של אמצעי-צליחה, נקודות-צליחה, סוללות-ארטילריה וצירי-תנועה, וכן צוותים להזרמת חומרי-הבערה או מוקשים צפים לעבר נקודות-צליחה של התוקף.

מערכת-האש בהגנת מכשול-מים

תכנית-האש הכללית מופצת מן הדרג העוצבתי המתכנן; היא כוללת אש נ"ט, אש שטוחת-מסלול, אש ארטילרית ולעתים אף אש מנשק גרעיני. לתכנית-האש של הגנת מכשול-מים תכונות אחדות משלה, כאילו חילק מכשול-המים לשתיים את תכנון-האש:

● תכנון-האש לפני מכשול-המים ועל פני-המים עצמם (שלב הקרב במערך-ההתראה, במערך הקדמי ובשעת-הצליחה);

● תכנון-האש בשלב הקרב על המערך העיקרי ובצומק המרחב המוגן.

מערכת-האש משולבת במערכת-המכשולים, ותפקידיה העיקריים הם התשת התקפת-האויב; מניעת צליחתו את מכשול-המים; שבירת התקפת-האויב בראשי-הגשר שנכבשו על-ידו; חיסול ראשי-הגשר של האויב.

תכנית-האש לפני מכשול-המים ועל פני המים כוללת: מתן סיוע ארטילרי לגייסות מחפים, בעיקר בשעת-נסיגתם; מתן סיוע לכוחות המערך העיקרי; הנחתות-אש על שטחי כינוס וריכוז של כוחות-האויב ואמצעי-הצליחה שלו (בעיקר הנחתות אש ארטילרית עקיפה); ריכוזי אש-השמדה על נקודות-צליחה משוערות של האויב (תהא זו אש ארטילרית עקיפה, או שטוחת-מסלול ואש-מקלעים); הנחתת אש-השמדה על פני המים — בעיקר אש שטוחת-מסלול ממקלעים, רו-בים, תותחים-נ"ט וטנקים.

בשעת-הצליחה מונחתת האש בקצב מקסימלי, ותפקידה לשבור את צליחת מכשול-המים. לשם השגת מטרה זו מקצה המגן מקסימום כלי-נשק לאש בכינון ישיר. בקרבת קו-המים מוצבים ומחופרים היטב תותחים דו-תכליתיים, טנקים ומקלעים; עמדות-האש ערוכות במורד גדת-הנהר. כל העמדות מוסוות, וכלי-הנשק מופעלים רק משנקבע, כי האויב החל בצליחה; כלי-נשק אלה לא ישותפו, בדרך כלל, בשלב הקרב על המערך הקדמי. אחוז ניכר מכלי-הנשק מוצב באגפיהן של נקודות-הצליחה המשוערות. לשם כך מנוצלים עיקולים או בליטות בנהר, שבהסתייעו בהם מסוגל המגן לרכז אש אגפית על פני-המים והגדה הנגדית.

תכנית-האש מאפשרת את ריכוז מקסימום-האש לנקודות-הצליחה האפשריות — מחד גיסא, ואת הפעלתה לטווחים רחוקים כאש נגד-סוללתית — מאידך גיסא.

במוצבים מוגנים מול אזורי-צליחה משוערים מרכז המגן תותחים (טנקים) לירי בכינון-ישיר, בהתאם לחישוב הבא: מנקודת-צליחה חטיבתית אחת (שרוחבה 600—800 מ') עלול

דיביזיוני ירוכזו לצורך סיוע-האש להתקפת-הנגד העיקרית כ-6-8 גדודי-ארטילריה.
 תכנית-האש ה"נ"ט היא חלק בלתי-נפרד מתכנית-האש הכללית ולה תכונות אחדות המיוחדות אותה מתכנית אש-נ"ט בהגנה רגילה; תפקידה בהגנת מכשולי-מים הוא כפול: בשלב-הצליחה עליה להיות מסוגלת להשמיד כלי-שיט וכלי-רכב משוריינים אמפיביים בעודם בשטח-ההיערכות ובעת צליחתם את המים. מילוי משימה זו דורש מן המגן קירובם של התותחים ה"נ"ט אל קויה-מים. כידוע, "מרכך" התוקף באורח יסודי את מערכי-ההגנה לפני הצליחה, ומפעיל לשם כך מפציצים ומטוסי-קרב בקנה-מידה גדול. משום כך, על המגן לנקוט באמצעי-נ"מ הכרחיים ובין היתר לרכז באזורי-הצליחה ובראשי-הגשר המשוערים סוללות-נ"מ, אותן יוכל להפעיל גם לירי בכיוון ישיר נגד אמצעי-צליחה ורכב אמפיבי.

עבודות-הנדסה

העבודות ההנדסיות הן רבגוניות ביותר בהיקפן ובסוגיהן, ומילויין דורש השקעה גדולה בכוח-אדם ובאמצעים הנדסיים. הקמת מערכים נוספים, כגון המערך הקדמי — שאינו נהוג בהגנה רגילה, ומערך-ההתראה, וכן הקמת מכשול בתוך מי-הנהר, ביצור המערך העיקרי ואבטחת צירי התקפות-הנגד ואגפיהן — הן העבודות ההנדסיות העיקריות, הדרושות הקצאה נוספת של כוחות-הנדסה לעומת

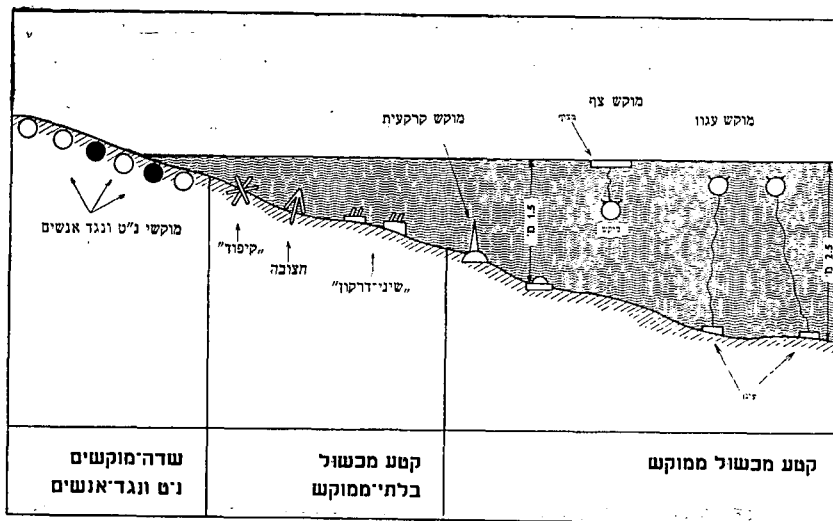
הכוחות ההנדסיים שבהגנה רגילה.
 בהגנת מכשולי-מים יופיע לעתים סוג חדש של מכשול, שאינו בנמצא בהגנה רגילה — מכשול חשמלי של קוה-מים הסמוך למערך העיקרי; לביצועו של מ-שול זה דרושים כוחות-הנדסה מיוחדים. חשמו-מים נעשה באזורי-הצליחה המ-שוערים של האויב, הוא מופק על-ידי גנרטורים, היוצרים רצועת-מים מחוש-מלת בעלת מתח גבוה. שעה שמזנק התוקף מן הסירות בדרכו אל החוף, הוא מכה מכת-מוות חשמלית. נוסף על המכ-שול החשמלי, מותקנים במים מכשולים תת-מימיים וצפים; המגן מכין את הריי-סתם של מתקנים הידרולוגיים, גשרים, אמצעי-צליחה מקומיים ומעברות, הע-לולים לשרת את האויב. למיקוש תח-

מימי משתמשים במוקשי-נהר, מוקשים מעוגנים, מוקשי-קרקעית ומוקשים צפים (ראה מרשם מס' 4).
 מוקשים מעוגנים — יעודם להשמיד אמצעי-צליחה וכלי-רכב אמפיביים. משקלם מגיע עד 40 ק"ג, והם נחלקים למוקשי-מגע ומוקשים אקוסטיים. אלה האחרונים מופעלים על-ידי תהודת הרעש הנוצר ממנועיהם של הסנקים או הנגמ"שים האמפיביים, הנעים במים.
 מוקשי-קרקעית משמשים למיקוש הגדות והמעברות. למטרה זו מופעלים מוקשים מבוקרים ומוקשים-נ"ט.
 מוקשים צפים — תפקידם להרוס גשרי-קבע, גשרים

התוקף להשיט 15-20 כלי-שיט (סירות, סנקים ונגמ"שים אמפיביים), שהרווח המינימלי בין כלי-שיט אחד למשנהו הוא כ-30 מ'. בהתאם לניסיונו של הצבא הסובייטי, דרושים שני תותחים נגד כל כלי-שיט אמפיבי משוריין ומכאן שכדי להתגבר על 15-20 כלי-שיט, יש לרכז בנקודת-צליחה אחת כ-30-40 תותחים-נ"ט או סנקים. למספר זה נוספים אף מקל-עים על סוגיהם השונים.

תכנון-האש בשעת הקרב על המערך העיקרי ובעומק המרחב המוגן: תפקידה העיקרי של מערכת-האש בשלב זה של הקרב הוא למנוע מן האויב להיאחז בראשי-הגשר ולפתח את הצלחתו לעומק המרחב המוגן. כאן בא לידי ביטוי מלא שילובה של מערכת-המכשולים במערכת-האש: משימתה של הראשונה — לתעל את האויב אל שטח-ההשמדה ולמנוע את פריצתו לעומק המרחב המוגן; בעוד שמשימתה של השניה (מערכת-האש) היא לסיים את המלאכה ולהשמיד את האויב בשטח-ההשמדה המתוכננים, וזאת — החל באש נשק-קל וכלה באש הארטילריה.

סיוע-האש בתכנון התקפת-הנגד תופס מקום מיוחד בתכנית-האש. בתכנון התקפת-הנגד מובאות בחשבון שתי אפשר-ויות לפעולה: האחת — ביצוע התקפת-אש, שתכליתה לשבור את התקפת-האויב ולגרום לו אבדות כבדות על-ידי עוצמת-אש והלם. במקרה כזה ממלאים את התפקיד העיקרי אגדיה-ארטילריה של הדרגים העוצבתיים, והאש מונחת בשליטה מרכזית; תפקיד נכבד מוטל על גדודי מטולי-



מרשם מס' 4: תכנית מכשול

הרקטות ("הקטיושות") והמרגמות הכבדות מאוד (מרגמות 160 מ"מ). התקפת-האש תסתייע, בדרך-כלל, גם בהפצצות מן האוויר. לעתים, כאשר לרשותו של המגן עומד נשק גרעיני ני סקטי, תקדים את ההפגזה וההפצצה הנחתה גרעינית על האזורים בהם מצוי הריכוז העיקרי של כוחות-האויב.

האפשרות השניה לפעולה היא ביצוע התקפת-נגד על-ידי הסתערות והשמדה, הבאות לאחר מכת-אש ותוך סיוע באש. בתכנית-האש נקבעים מראש ריכוזי-האש, קויה-אש, פרק הזמן המשוער להכנה הארטילרית; יחידות-ארטילריה המש-תתפות בהכנה הארטילרית; כמות התחמושת ועוד. בדרג

זה מזה, לפי עומק-המים: בקרבת קרהמים של הנהר מטמינים מוקשים-נ"ט, וביניהם — מוקשים נגד-אדם ומוקשי-התראה; בקו הבא, מקום בו מגיע עומק-המים לכדי 1.5 מ', מקימים מחסומים מסוג „קיפוד“, „חצובה“, „שיני דרקון“, ומניחים מוקשי-קרקעית; במים שעומקם כ-2.5 מ' — מניחים מוקשים-מעוגנים.

כאשר גדוֹת-הנהר וקרקעיתו תלולות, מומלץ להניח בנהר מוקשים מעוגנים ומוקשי-קרקעית; אם שיפוע הקרקעית קל-יחסית, מניחים מוקשים-נ"ט; הרווח בין מוקש למוקש במים יכול להגיע לכדי 8 מ'.

בהגיע האויב אל הנהר, מושמדים כל הגשרים, הסכרים והמתקנים ההידרולוגיים. כן משבש המגן את המעברות הקיימות, כדי למנוע מן האויב להעביר דרכן כלי-נשק ורכב-קרב. גייסות מחפים, הפועלים בגדה שבה צפויה ההתקפה, מצויידים בכלי-צליחה וברכב אמפיבי, כדי לאפשר להם לצלוח את הנהר לשם התחברות עם הכוחות העיקריים.

הבנויים מפונטונים ורכב אמפיבי; הם נשלחים עם זרם-המים או מוטלים ממסוקים או מטוסים. מוקשים אלה צפים על פני המים או בעומק לא רב. הם מופעלים על-ידי מגע עם עצמים קשוחים או על-ידי מנגנון-השהיה.

למיקוש גדוֹת-הנהר משתמשים במוקשים-נ"ט, מוקשים-נגד-אדם ומוקשים מיוחדים, כגון מוקשים גרעיניים. מוקשים גרעיניים בהגנת מכשול-מים מוטמנים במיצרים וערוצים, לאורך דרכי-הגישה לנהר, בגשרים ומתקנים הידרולוגיים (סכרים) ועוד. המיקוש הגרעיני משולב במכשול קונבנציונאלי — טבעי ומלאכותי — על-מנת ליצור מערכת-מכשולים אחידה. פיצוץ מוקש גרעיני הנעשה במים או בסמוך להם עלול לשנות באורח קיצוני את אופיו של הנהר, העשוי אף לשנות את אפיקו; הסביבה הקרובה עלולה להיות מוצפת; ואם פוצץ סכר — יזרמו המים במהירות ובעוצמה רבה, ויציפו כל אשר בדרכם, ובין היתר גשרים, נקודות-צליחה וציוד קרבי.

המכשול במים נבנה בקווי-מכשולים אחדים, המונחים בריחוק

סיכום

- מן האמור לעיל ניתן להסיק, כי העקרונות להגנת מכשולי-מים הם כדלקמן:
- החזקת מערכי-הגנה בצמוד לקו-המים; או לעתים, כאשר מאפשרים פני-השטח בבקעת-הנהר את הקמתה של מערכת-אש יעילה, יורחק קו-ההגנה מקו-המים לעומק; במרבית המקרים נערכות היחידות והעוצבות להגנה בחזית רחבה.
 - מערכות האש והמכשול מתוכננות כך שתאפשרנה למגן להנחית מהלומת-נגד בעוד האויב מצוי בדרכי-גישה לנהר; לבלמו לפני מכשול-המים; לאלצו להתרכז, לגרום לצפיפות מוגזמת של גייסותיו — ולהנחית עליו מכות-אש מן האוויר ומן הקרקע.
 - במקרה שיצליח האויב לצלוח את מכשול-המים, מתכנן המגן מראש להנחית עליו ללא-השהיה מכות-אש והתקפות-נגד, שמטרתן להשמידו ולמנוע ממנו להתבסס בראשי-גשר או לפתח את הצלחתו לעומק-ההגנה.





פניה החדשה של המלחמה

דוד קנחי

הוּיֶאֱטֶקוֹנְג הצליח לפתח את המושג „מלחמה עממית“ באורח העולה בהרבה באיכות-יישור מו על תורתו המקורית של מארצה-טונג. ונגד שיטות אלו — מלחמת-גרילה ומלחמה עממית — מפוקפקת יעילותה של שיטת-הלחימה הקונבנציונאלית.

„מלחמה עממית“ אינה מושג צבאי בלבד. במידה לא פחותה הריהי מושג מדיני. מנהיגי המפלגה בעיר, נציגי-התנועה בעיירה, התוע-מלן העובר מכפר לכפר — כל אלה תורמים למאמץ המלחמתי לא פחות מאשר תורם לו המפקד הצבאי. וכפי שנאמר בהקדמה לספרו של המנהיג הצפון ויֶאֱטֶקוֹנְג המפורסם, גנרל גוויין גיאָפּ — ניתן להשיג ניצחון על-ידי „גיוס כל העם, הקמת צבא עממי, מיווג כל האנשים והארגונים הפטריוטיים לחזית לאומית מאוחדת, והנהגה חזקה של מעמדה-עמלים.“ בצפון ויֶאֱטֶקוֹנְג עדים אנו למאמץ מלחמתי כזה. גיאָפּ מאמין, כי שיטת-המלחמה של הוּיֶאֱטֶקוֹנְג תשמשנה מורה-דרך למלחמות-שחרור אחרות באפריקה, באסיה ובאמריקה הלטינית. „ניסיונו המהפכני“ — הוא טוען — „הולם חלקית-בל אלה הרבה יותר מאשר ניסיונה של ברית-המועצות, או אף זה של סין, הואיל ואנו עם קטן ועני, ממש כאותם

הוּיֶאֱטֶקוֹנְג, את האופן בו מתגייסים אליה הכפריים, מהו אופיה, כיצד מתנהלות פעולות-תועמלניה ובאילו דרכים מתוכננות ומבוצעות פעולותיה. כמו כן סוקר הוא את דרך-מלחמתם של אנשי ויֶאֱטֶקוֹנְג הדרומית — בעזרת ארצות-הברית — בטירו, במארבים, בפשיטות — על האיב החודר בלילות לישובים בודדים ופועל בשיטת „פגע וברח“.

מדרך הטבע נוטים אנו לפתוח מייד בהשוואות ולנסות להפיק לקחים. אולם המרחק — ולא רק המרחק הגיאוגרפי — בין ארגון-השחרור של הוּיֶאֱטֶקוֹנְג לבין ארגוני-השחרור הערביים — גדול למדי. רקעם ובסיסם האי-דיאלוגי שונים לחלוטין זה מזה. קיום מקביל לים ניתן למצוא רק במטרותיהם ובאחדות משיטות-הפעולה. משום כך אין ללמוד מספר זה לקחים ישירים. לחחימה בטירו נוסח „אלי פתח“, אך מעניין לקרוא על פתרונותיהם של האמריקאים למאבק במלחמת-גרילה, כפי שי בא לידי ביטוי בוֹיֶאֱטֶקוֹנְג.

המלחמה בוֹיֶאֱטֶקוֹנְג שונה לחלוטין מכל הר מלחמות שקדמו לה. הניסיון הרב אותו רכשו המומחים הצבאיים האמריקאים במלחמת-העור לם השניה, ואפילו במלחמת-קוריאה — אינו עומד להם לעזר רב במלחמתם בוֹיֶאֱטֶקוֹנְג.

ספר זה יצא לאור לפני פחות משלוש שנים. אולם בתקופה קצרה זו השתנו לחלוטין פני המלחמה בוֹיֶאֱטֶקוֹנְג. שיטות-הלחימה, עליהן כותב המחבר, אינן משמשות עוד במלחמת ויֶאֱטֶקוֹנְג כיום. כיום מתאפיינת מלחמה זו על-ידי ההפצצות הבלתי-פוסקות, ההפגזות הכבדות ומבצע-הסריקה הענקיים. כמחצית המליון חיילים אמריקאים נמצאים כיום ב-ויֶאֱטֶקוֹנְג, ואילו בראון שואב את תיאורו ואת לקחיו מן התקופה בה נוהלה המלחמה על-ידי יועצים צבאיים אמריקאים, ויחידות מובחרות בלבד נטלו חלק בקרבות. מבחינת שיטות-הלחימה התישן, איפוא, ספרו של בראון „פניה החדשות של המלחמה“, עוד בטרם הספיק להגיע למדפיהן של חנויות-הספרים.

ואף-על-פי-כן טמון בספרו עניין רב לקורא בו גם היום. זאת — אולי דווקא משום שה מחבר עוסק במלחמת ויֶאֱטֶקוֹנְג בשלבי היר ווצרותה, לפני הגיעה למימדים רבייהיקף שלבשה עתה. דווקא משום כך, אולי, יעניין ספר זה את הקורא הישראלי. פניה החדשות של המלחמה, בתיאורו של בראון, אינן פניה של מלחמה קונבנציונאלית. המחבר מנסה לתאר את שורשיה של תנועת-השחרור של

עמים קטנים ועניים רבים אחרים אשר ייאל-צו — במקדם או במאוחר — לצאת למאבק מזויין נגד משטרידיכוי. תורתו של גיאפ ושיטת-הלחימה של הויאט-קונג מופצות כיום בעולם המהפכני כולו בצורה מרוכזת ומקצור עית. באמצעות ארגונים כגון: ה"ארגון התלת-יבשתי" אשר מרכזו בהבאנה, אשר בקובה, או "ארגון הסולידריות האפרו-אסיאני", שמזכיר-רותו בקהיר. עתונים כדוגמת ה"ויאט-נאם קורייר", חוברות-תעמולה וספרונים — נשל-חים באלפים מדי שבוע לכל ארצות-תבל. נציגים של מפלגות קומוניסטיות וארגוני-שחרור משלוש יבשות — ולאחרונה בפרט מאמריקה-הלטינית — מוזמנים לבקר בצפון ויאט-נאם, להשתלם בה ולהתרשם מן המת-רחש.

מן האמור לעיל עולה, כי משמעותה של מל-חמת ויאט-נאם חורגת בהרבה מגבולותיה של מדינה אומללה זו. "המלחמה העממית" המת-נהלת בה מהווה אתגר חדש הניצב בפני האמריקאים. שכן כישלונם לדכאה יביא ב-הכרח לפתיחת מלחמות חדשות נוסח ויאט-נאם בחלקי-תבל אחרים.

וכאן טמון ערכו הרב של הספר: הוא מסייע לנו להכיר פנים-אל-פנים את "המלחמה ה-עממית" בנוסח זה וממחיש היטב את פירושו של המלים "מאבק מזויין של העם כולו". הוא מבהיר לנו את חשיבותו של המודיעין במל-חמה כזאת, ומעל לכל — את מקומו רב-הערך של התעמולה והלוחמה הפסיכולוגית. כפרים ואזורים שלמים נכבשים על-ידי צד זה או אחר מן הצדדים הלוחמים — לא בכוח הזרוע והנשק אלא בכוח-שכנוע של חוליות-התעמולה והלוחמה הפסיכולוגית. ובשיטות אלו נהנה ארגון הויאט-קונג בויאט-נאם מ-יתרונות גדולים: אנשיו מכירים את העם — שהם בשר-מבשרו — ויודעים את סבלותיו; הם יוצאים חוצץ נגד השוחד ואי-הצדק ה-שוררים בארצם, ולא בה בלבד אלא אף ביתר-ארצות-אסיה בהן פועלים ארגוני-שחרור מסו-גם; הם משוים את מצב-התזונה הירוד באזו-רים הכפריים לשפע הקיים בערים הגדולות; הם מטפחים את הנוער ומחדירים בו תודע-ת-שליחות; הם פועלים בצניעות ובטהור-מי-דות כלפי הכפריים — מחד-גיטא, ומגלים אכזריות נוראה כלפי "אויבי-העם" — שוט-

רים, מורים, או כל "נציג ממשלתי" אחר — מאידך-גיטא. בדרך זו כובשים הם את לב-בות הכפריים ולאט-לאט מזדהים הללו עם מטרותיהם הפוליטיות של התועמלנים.

כיום הוגבר המאמץ הצבאי האמריקאי בויאט-נאם, והוא מגיע לממדים של מכונה מלחמתית אדירה. בפעולה אחת בלבד, שבוצעה בפברואר 1967 במחוז טיינין, הפעילו האמריקאים 8 חטיבות חי"ר, 4 חטיבות משוריניות ו-11 גדודיות-תחנים, כל זאת — פרט ליחידות-סיוע רבות ומאות מטוסים. זהו כוח צבאי גדול ביותר, המ-סוגל לנחול ניצחונות נאים — אולם אין הוא הפיתרון ההולם את סוג המלחמה המתנהלת בויאט-נאם. האמריקאים יודעים לתפוס או להרוס כפרים — אך אין הם מצליחים לכבוש את לבבות-הכפריים, דבר שהוא, למעשה, אתגרה האמיתי של מלחמת ויאט-נאם. כל עוד לא הצליחו האמריקאים במשימה זו, לא יוכלו לנצח במלחמה כולה — על אף ניצחונותיהם האחרונים.

הרהורים על המורח התיכון

סא"ל אבידן

בעולם הולך ומסתיים עתה, כנראה, שלב הפרסומים התיאוריים-עיתונאיים על אודות מלחמת-ששת-הימים, ומתחיל תור ההערכות: אבחון של סיבות המשבר — ותצפית תוצאותיו. אחד המחברים בתחום זה, שכבר פירסם את דבריו (ברבעון ORBIS, קיץ 1967), הוא צ'ארלס מרשל, פרופסור ליחסים בין-לאומיים במכון למחקר בין-לאומי מתקדם (S.A.I.S.) שליד מכללת ג'ורג' הופקינס בואשינגטון. אף שהמחבר מעיד על עצמו, כי אינו מומחה למורח-התיכון או לברית-המועצות, מאלף האורח הבהיר בו מציג הוא את עמדות היריבים הישירים והעקיפים במלחמה. להלן יובאו עיקרי המאמר, וחללו יעוררו ודאי את הקורא להרהורים נוספים משלו.

אף ההגומה המרובה בלשון לטפח אמונה, וכל נאום מלהיב — לגרום לשיכרון. קיימה של לשון משותפת למרחב הערבי כולו חשוב ביותר, שכן מאפשר הוא למדינאים מצליחים להשפיע בכוח אישיותם — בעזרת אמצעי-התקשורת המודרניים, הרדיו והטל-ביוזיה — מחוץ לארצם. השיכרון חורג, איפוא, אל מעבר לגבולות המדיניים.

תגובות אלה יוצרות רושם של אחדות חברתית ולאומית. ארגון האזורי של מדינות-ערב הוא המורכב והנרחב מסוגו בעולם. הערבים מדברים הרבה על אחוה ערבית, המושתתת על מסורות עבר מפואר מלפני אלף שנה, מתקופה בה נתקיים שלטון ערבי מאוחר מן האוקיינוס האטלנטי עד למפרץ הפרסי ומבואות הודו. ואולם, לאמיתו-של-דבר, שריוות ארצות-ערב ביריבות הדדית מת-מדת, והאחוה בין משטריהן דומה לאחוות קין והבל. הליגה הער-

בסיכומו של דוח מטעם הוועדה ליחס-חיון של הסינאט האמריקאי נכתב בשעתו: "המורח-התיכון הוא איזור פרוץ במיוחד בעולמנו; שורר בו חוסר-עקביות עמוק, מן הבחינה הגיאוגרפית, הגזעית, התרבותית, הכלכלית ובעיקר — המדינית. לכל כלל בו קיים חריג; ולכל הנחה — סתירתה..." ואכן, אחד מקווי-האופי הבול-טים, המייחדים את המורח-התיכון, היא המשכיותם של המשברים בו, שהגיעו לשיאם ביוני 1967 — עד כדי היותם לנורמליות.

עמדת הערבים

נושא חשוב בהבנתה של העמדה הערבית הוא כוחה המיוחד-במינו של הלשון הערבית, כפי שהסביר לי פסיכיאטר ירדני זה-לא-יכבד, הערבים, ובעיקר הדלים מביניהם, מוצאים במלים מעין תחליף זול לשיכר, האסור עליהם על-פי חוקיהם. ככל ססימשכר עשויה

כוחה של ארצות-הברית באירופה, ובעיקר — ערעור ברית נאט"ו. בדרך זו היתה נעלמת ארצות-הברית מן הים-התיכון — זברית המועצות ממלאת את החלל ומשתלטת על מבוואות האוקיינוס ההודי. מרחב ימי זה, השלישי בגודלו בין האוקיינוסים, והיחיד שלחופיו שוכנים עמי "העולם השלישי", אוצר בתוכו אפשרויות עצומות.

ניתן לדמות את התפקיד אליו שואפת ברית-המועצות במזרח-התיכון לתפקידה של בריטניה בימי-הזהר הוויקטוריאניים. לא בעלות על הפונדקים בדרך, כי אם גישה בכל עת, תוך יכולת הצטיידות במזון וסוסים", כדברי הלורד פאלמרסטון. כלומר: השפעה עליונה על מדיניות-חסות אחדות, הדוחקות את שכנותיהן בעזרת ברית-המועצות.

אין זו תכנית-אב ואף אין זה לוח-זמנים מוכן וקבוע — אך אין זה גם פרי-דמיון. ברית-המועצות זיהדה בהגשמתה של מדיניות זו, שכן עליה להימנע מעימות ישיר עם כוחה הגרעיני הימי העדיף של ארצות-הברית. עליה לפעול באמצעות שליחים, תוך גיצול תורת "מלחמת-השהרוד האומיות", הקובעת כי כל אותם אירועים בקרב המדינות המתפתחות המשרתים את תכליתה של ברית-המועצות לגיי סימנים הם — בעוד אשר נטיות מנגודות, אינן לגיטימיות.

ביחסה לישראל בולטת מדיניותה המניפולטיבית, העושה שימוש באחרים כמכשירים, של ברית-המועצות. יתכן כי היא לא תצטרע כלל אם תיעלם ישראל מעל מפת-העולם; אך סביר יותר להניח כי בנסיבות הקיימות מטרחה היא להביא את ישראל לידי בקשת חסות ממנה; כך נהגה גם כלפי איראן. אולם, מגבלתה של מדיניות זו הינה יתר-פיכתה: האפסורופסים גוהגים להפריז ביכולת שליטתם על בני-החסות; הם רואים הנחות כעבודות, והופכים — לעתים — מגבלות ליתרונות. נראה כי קובעי-המדיניות הסובייטים אכן הגזימו בהערכת שליטתם על לקוחותיהם הערביים, והוטעו לראות כמות — כאיכות.

ארה"ב

האינטרסים החומריים של ארצות-הברית במרחב מתבטאים ברוח-הי נפט ובדרכי הים והאוויר. למרחב זה השלכה חשובה ביותר על רווחתה וביטחונה של אירופה המערבית. לפיכך נוגדים אינטרסים ארצות-הברית את האינטרסים הסובייטיים במזרח-התיכון, ואולם, עובדה זו נוגדת את הגישה האמריקאית הכוללת במדיניות, שהיא רציונליסטית במהותה, והמדיגשה איוון וסימטריה. גישה זו גורסת כי לכל בעיה — פיתרון משלה, וכל סכסוך — הריהו מעין סטיה. הרציונליזם האמריקאי מדיגש הדגש-יתר את ההבנה לבעיותיהם של אחרים — אך זהו מושג דו-משמעי: פכיסתאנים הודים, פולנים וגרמנים — וכנראה גם ישראלים וערבים — מיטיבים להבין אלה את אלה בקונפליקט שבעיהם — אך אין זו ההבנה השוררת בין זוג נאהבים. הרציונליזם אינו סבלני נוכח עקשנותה של ההיסטוריה או נוכח הבלדים תרבותיים ואתניים. יתר-עליכו, יש בו מידה רבה של דימוי עצמי, כפי שמסתבר מעצתו של נציג אמריקאי באו"מ, לפני שנים אחדות, לנציגים ישראלים וערבים יריבים: "ישבו-נא את חילוקי-הדעות ביניכם בלוח נוצרית אמיתית..."

עם זאת עוצבה עמדת ארצות-הברית במזרח-התיכון על-ידי תמיכתה בהקמת ישראל, השתתפותה בהצהרה המשולשת בשנת 1950,

בית היא יצור חלוש, והחשובים שבעקרונותיה מופרים ברובם. במישור המעשי — בניגוד לעיוני — משקפות מדיניות-ערב קשת של אינטרסים שונים, הגובעים ממשאבים ומסיכויים כלכליים נבדלים, מעבר היסטורי נפרד ומניגודים ביחסים עם ארצות-החוץ.

על אף פיצול זה משמש רעיון האיחוד הערבי — כמסגרת מוצדקת יחידה להקניית סמכות מדינית — כטענה נגד לגיטימיותם של המשטרים הקיימים. והרי לך פרוכוס: המשטרים הערביים השים חובה להעלות מס לרעיון הפוגע בהצדקת קיומם-שלהם; ובמק-ביל — ממשיכים הם לנסות ולשמור על קיום נפרד זה, בניגוד לאידיאל האחדות שהם דוגלים בו, כביכול, מכאן המאבקים הרצויים פים על השתלטות — מזה וקיום מזה, תוך צירופים ומיוזגים המשתנים מפעם לפעם. ולפיכך יוכל רק מומחה להגדיר במדויק את היריבויות זיריבויות-המשנה המצטלבות ברגע מסויים.

ישראל, השונה מן הבחינה התרבותית והדתית מן הערבים והמב-תרת את המרחב הערבי, מסמלת בחריפות את התסכול הערבי: היא הוקמה והתרחבה נוכח איבה ערבית ויתרון כמותי של הערבים. רגש הכבוד-העצמי הערבי תובע לייחס מצב זה לעזרה-מן-החוץ; על-ידי כך ניתן להתחס ישראל כאל יצור מלאכותי, מווייף ותוקפני. בעצמאותה של ישראל אין להודות, ואת המלחמה בה יש להמשיך — ואם לא בפועל, לפחות במלים, בתיאוריות, בהב-טחות ובחלומות. על אף השוני בין גישותיהם של המשטרים השונים לבעיה זו — הריהו בבחינת שאלת-יחיים למרביתם: כל מחזה של הסכמה פורמלית לקיומה של מדינת-ישראל תעורר התמרדות — מה גם שבעיית הפליטים הפלשתינאיים חריפה כיום יותר מאשר בעבר.

אחדות-הערבים נתגלתה בהתנגדות למציאותה של ישראל בלב העולם הערבי. כך העניק כישלונם הבולט ביותר של הערבים — את היסוד היחיד לאחדותם הזוכה לעמידות ולהצלחה.

ישראל

שתי גישות נתפתחו בישראל בחגובה לאיבה הסובבת אותה והמכוונת נגד עצם קיומה:

- הגישה הראשונה מזוהה, אף-כי לא באורח בלעדי, עם ילידי-הארץ ועם הדור הצעיר שגדל בה. האוריינטציה בגישה זו ממוקדת כלפי פנים, וניתן להגדירה כ"כנענית" או כקוראת להחיא את מל-כות-ישראל. לפי גישה זו קמה המדינה הודות למאבקם הנחוש של היהודים, אשר התמדחם היא אף אשר שמרה על קיומה נוכח הצרים עליה. עתיחה של ישראל היא תלוי גם בעתיד באותו גורם.
- הגישה השניה — פניה כלפי הוץ; היא רואה באיוון בין כחות חיצוניים את היסוד החיוני לתקומתה של המדינה ולקיומה. הנוטים לגישה זו באים בעיקר מקרב הישראלים שעלו מן התפור צות, והללו רגישים במיוחד לנעשה בגולה. גישה זו מדיגשה כחיוניים את הפיכתו, ההימנעות מעימות עם הערבים, ההשהיה, ההרגעה והפיוס. עד ערב מלחמת ששת הימים שלטה בישראל גישה זו, אולם משנכשל הניסיון להרתיע את האויב בלא עימות מלחמתי — עלתה גם הגישה השניה.

ברית-המועצות

נראה כי אין קברניטי ברית-המועצות שואפים להשתלטות מיידית או גלויה על המזרח-התיכון. שאיפתם רחבה וכוללת יותר: היסול

והתחייבותה כלפי ישראל לסייע לה בקיום שיט חופשי במפרץ-
אילת — ב-1957. ארצות-הברית היא, למעשה, המעצמה היחידה
שהיא בעלת עוצמה אסטרטגית מספקת ביס-התיכון. כן משמשת

מעצמה זו כמקור העיקרי לתרומות הכספיות, המסייעות להצלחתה
הכלכלית של ישראל. עליכן נראית ארצות-הברית בעיני-הערבים
כאחראית לקיומה של ישראל.

משהחליטה ישראל לנקוט בפעולה צבאית כדי לערער את יסודן הצבאי של תכניות ברית-המועצות
ובנות-חסותה, גברה בה האוריינטציה הממוקדת בה עצמה: ההכרעה בה נפלה לפעול לבדה, מבלי
להמתין לאחרים. החלטה זו נתבססה על התחשבות בערכו של המאזן החיצוני, על ההערכה —
שנתאמתה — ברית-המועצות לא תתערב בלחימה, עקב הכרתה במשמעותו של האינטרס האמריקאי
באיזור, הנעזר במשאבים גרעיניים וימיים עדיפים. הפעולה בוצעה בתעוזה כמותה ניתן למצוא רק
אצל מי שאינו יכול להרשות לעצמו כישלון; היה זה מקרה בו הוטעו ממשלות על-ידי תכניותיהן-
שלהן.

קשה תהא לחזות את המועד בו תוכל ישראל לזכות בשלוח בתוך סביבה שתיראה נורמלית;
המזרח-התיכון ימשיך בעיקשותו כתמיד, וספק אם תוכל ברית-המועצות, גם אם תרצה, לוותר על
תמיכתה ב„עתיד מהפכני“ במדינות-חסותה.

אולם, בעקבות המלחמה יתרחשו ודאי שינויים במרחב; אחד מהם כבר נראה לעין, הוא השינוי
שחל במעמדה של תעלת-סואץ. צדק לורד פאלמרסטון כאשר פיקפק, לפני כמאה שנה, בתבונה
שבכריית-התעלה: אינטרסים רבים מדי יתמקדו בה, וזאת — באיזור הנוטה מאוד, מאז ומעולם,
לחוסר-יציבות.

חסימתה של התעלה על-ידי המצרים מחייבת לדון בשאלה אם ניתן להפקיר נתיבי-מים חיוני כליכך
לשגיונותיה של שאפתנות מקומית. התשובה מתגבשת לא בתכניות-בינאום יומרניות, כי אם
בהסתגלותו של הסחר העולמי לווייתור עליה. משתקטן חשיבותה הבין-לאומית של התעלה —
תקטן אף יכולת-המיקוח של המצרים. גם ישראל עשויה אז להיות יותר ויותר לבדה. משום כך,
יש משום חזון לבאות בעמדה שגברה בישראל ביוני 1967.



על שתי תשובות לנואמר אחד *

אל"מ נ. פעיל

גורמי היסוד למשמעת הצבאית. בחרתי לפרסם את הדברים
ברבים משום שיש החושבים כי המשמעת הצבאית היא ערך עליון
וקדוש לעצמו, גם בלי התכלית של הקרב.

● בסוף רשימתו טוען אל"מ צפורי נגדי שאני מעלה תזה כאילו
ישנם קצינים הטוענים כי המשמעת הצבאית טעמה בכפיה שבשירות
החובה. יתכן, אמנם, כי אל"מ צפורי לא שמע טענה זו מעודו.
אולם היא נשמעת, ומשתמעת, גם מבין השיטין של הבריו-הוא.
המאמר הנ"ל הוא רק הראשון בסדרת מאמרים על נושא המנהי-
גות. המאמר הבא: „האתגר האמיתי של המנהיגות היא טיפוח
הנכונות להילחם“ ובו טוען אני כי מפקד צבאי מתחיל אמנם את
עבודתו כמפקד ממונה, אולם האתגר האמיתי שלו הוא להפוך
למנהיג של אמת, שחייליו ישישו לבצע את רצונו.

קנאותו של אל"מ מ. צפורי להשיב ולחזור ולהשיב למאמרי בדק-
דקנות, מחייבת אותי להבהיר לקוראי „מערכות“, ואל"מ צפורי
בפרט, פרטים אחדים:

- מאמרי בענין „משמעותה של המשמעת“ נמסר ל„מערכות“
כהודש לפני מלחמת ששת הימים. המאמר לא שוגה אפילו כהוא
זה אחריה.
- המאמר הוא בעקבות הרצאה שהשמעתיה מספר פעמים בפני
צוערי בית הספר לקצינים.
- המאמר, כמו ההרצאה, כוונתו לנסות להתעמק ולהבין את

* לרשימתו של אל"מ מ. צפורי, עמ' 37.

נוסע ה"סנטוריונים" של נתק'ה

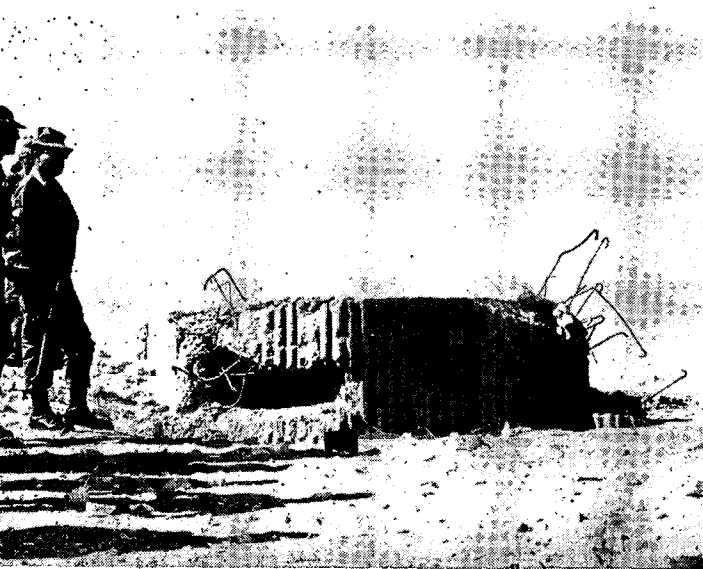
(המשך מעמ' 7)

חוד הכוח המשיך בתנועתו והגיע לכביש אל-עריש, בין אל-חיצמה לצומת אבו-עג'יליה. כאן פנתה השדרה שמאלה, והמשיכה בהתקדמותה — בלעדי פלוגה ב' של יעקב, זו שתפסה את חסימתה כלפי צפון — וקרבה אל צומת אבו-עג'יליה. איאלו עשרות מטרים לפני הצומת נעצר לפתע זחל"מ-הסיוור של יוסליה, אשר הוביל את השדרה כולה. הוא מצא עצמו מול מחסום, ולידו זקיף מצרי. אותו זקיף לא העלה בדעתו כלל-ועיקר הימצאות כוח ישראלי במקום זה; התפתח דו-שיח שקט בערבית. עד אשר הבין הזקיף את המתרחש — אולם במאוחר. זחל"מ-הסיוור פרץ קדימה, והשדרה המשיכה לנוע.

יצחק, סגן-מפקד הכוח, התעכב והציב בצומת את החסימה של פלוגה ג' בפיקוד יונה, שתוגברה אף היא בזחל"מים. נוסף על כך היה עליו לכוון את תנועת שדרת-התובלה של הכוח, ואת תחנת איסוף-הפצועים שעמה נע הרופא.

התחברות באוסי-כתף

לאחר הצבת החסימה של יונה שב יצחק אל השדרה הנעה מזרחה. לא יצאו דקות ספורות עד שהודיע לו איש-צוות



מביצורי אוסי-כתף

מאחד הטנקים כי קלט קולות-דיבור בערבית. יצחק נתן התראה לתותחן — והפעיל זרקור. האלומה נפלה על טנק „טי-34", אשר נקלע אל תוך השדרה. נורה פגז, הטנק המצרי בפגע והתלקח, ובנסותו לסגת בנסיעה לאחור — התהפך. אוראו התגלה, כי לאמתו-של-דבר נמצאה השדרה חוצה את מחנה הצבא המצרי באבו-עג'יליה; כל-יריב מצריים התרוצצו סביב בבהלה. ה"סנטוריונים" פתחו באש-תופת לכל

ארגן לקראת השלב השלישי של מסע-הקרב; הצבת חסימות, והתחברות מן העורף עם החטיבה של מוטק'ה, בלב מתחם אוסי-כתף.

הניון ההתארגנות הוקם למרגלות גבעה 181 הכבושה. פלוגות הטנקים הוצבו בשדרות. פלוגת-החרמ"ש שהצטרפה בינתיים אל ה"סנטוריונים" הוצבה באגפים ובחזית, ואילו הסיירים איבטחו מסביב. צוותי-הטנקים, אף שהיו לאים וסחוטים, לא נתנו מנוח לעצמם; בלא פקודות כלשהן — לא היה צורך בכך — התמסרו לטיפולים, טכניים ברובם, והצטיידו בדלק ובתחמושת.

בשעה 2100 כינס נתק'ה את מפקדי המשנה לקבוצת-פקודות, לקראת המשך המסע.

הנוסע הארוך לתוך הלילה

הכוח נצטוו להיערך בשדרת-מסע ולנוע דרום-מערבה, להגיע עד כביש אל-עריש, להדרים בכביש עד צומת אבו-עג'יליה — ושם לפנות מזרחה ולחדור לתוך מערך אבו-עג'יליה-אוסי-שיחאן-אוסי-כתף מן העורף. בדרכה, היה על השדרה להציב חסימות לשלושה כיוונים: על פלוגה ב' של יעקב הוטל לחסום בנקודה הקיצונית ביותר, לכיוון אל-עריש שבצפון, ולשם כך קיבל יעקב תחת פיקודו שני ג'יפים נושאי תותחים לא-ירטע ועוד מחלקת-חרמ"ש בזחל"מים; פלוגה ג', עתה בפיקודו של יונה, אמורה היתה לחסום בכיוון כללי מערבה, לעבר ג'בל ליבני; ואילו פלוגה א' של זאביק נצטוותה לחסום בהמשך הציר את מוצאותיהם המערביים של מוצבי אוסי-שיחאן. בעוד שמטרת שתי החסימות הראשונות היתה מניעת החשתה של תגבורת מצרית מצפון וממערב, היתה תכלית החסימה השלישית — השמדת כל הכוח המצרי העלול להימלט מאוסי-שיחאן ומאוסי-כתף, בלחץ פעולותיהן של חטיבת-השריון של מוטק'ה וחטיבת-הרגלים של קותי וכוחות הצנחנים שפשטו על עמדות הארטילריה.

את סדרת-הכוחות בשדרה קבע נתק'ה כלהלן: החסימה הקיצונית, הצפונית, תסע אחרונה; החסימה השנייה, המערבית, בתווך; ואילו החסימה הראשונה, המזרחית, לפנים.

בשעה 2200 הודיע נתק'ה למפקדת האוגדה על צאת ה"סנטוריונים" למסעם. היתה זו שעה הרתי-גורל לאוגדה כולה: בחולות שמצפון לאוסי-שיחאן החלו נוחתים צנחניו של דני ממסוקים, לקראת פשיטתם על הסוללות הארטילריות של המצרים בלב המערך; ובמזרח, לא הרחק משם, החלה הסתערות-הרגלים של אנשי קותי על החפרות של רכס אוסי-כתף.

מייד עם תחילתו של מסע השדרה פילחו את האויר כדורים נוחתים שנורו ממחנה אל-חיצמה, ובינות-להם התעופפו פגזים חודרי-שריון, אשר צליפתם קרבה והלכה אל פלוגה א' המובילה. זאביק הורה לפלוגתו לכבות מייד את ה"קארוסי-לות", אותן נוריות קטנות בראשי האנטנות המשמשות סימון לטנקי-המפקדים. האיתות היחיד שמנע מעתה התנגשות בין ה"סנטוריונים" בלילה האפל — היה נצנוץ הטלפון האחורי.

חיצמה. במוצב גילה הכוח ריכוז של 12 טנקי „טי-34” ותותחיים מתנייעים „א.ס.ו.100”; הוא פתח מייד באש עליהם, ותוך דקות הפכו תשעה מהם למדורות דולקות. שלושה טנקים ניסו להימלט, והוחל במרדף. שניים מתוך השלושה חוסלו, אך השלישי הצליח להיכנס לתוך ואדי אל-עריש.

את הטנק הזה גילה — על-פי קצה האנטנה המזדקרת — צוות ה„סנטוריון” של המ”מ שמואל אורן, אשר כבר הוכיח קודם לכן אומץ-לב בלתי-רגיל, כאשר פרץ ראשון אל תוך מתחם גבעה 181. ה„סנטוריון” הגיע עד שפת הוואדי, הנמך את תותחו כדי לפגוע בטנק המצרי, ושילח פגז — אולם זה חלף מעל הטנק, שכן הרכב רבץ נמוך מכדי שניתן יהא לפגוע בו בתותח. שמואל אורן נטל עמו ארבעה רימונים, קפץ מן הטנק, והתקרב אל שריון האויב מן הצד. שני הריימונים הראשונים התפוצצו בקרבת ה„טי-34” מבלי שיפגעו בו. השלישי פגע בטנק — אך לא גרם לו כל נזק. מפקד הטנק המצרי הבחין בשמואל, והחל מצדד את המקלע לעברו. בידי שמואל נשאר הרימון האחרון. הוא מיהר וקרב עוד יותר אל ה„טי-34”, למרחק מטרים אחדים ממש, כיוון — והטיל את הרימון ישר אל תוך פתח הצריח. הפעם אירעה התפוצצות בתוך ה„טי-34”. בינתיים הצליח נהג הטנק של שמואל לגלוש במדרון ולתפוס עמדה, ממנה שילח פגז נוסף לתוך טנק האויב.

מתוצאות החסימה



הכיוונים, ובעזרתה הבקיעו דרכם מזרחה — כשהם נלחמים תוך כדי תנועתם בטנקים, תותחיים-מתנייעים ונושאות-גייסות-משורינות של האויב, שצלליותיהם נראו בטווחים קצרים. נתקיה, אשר נמצא בכוח המוביל — דהיינו, עם פלוגה א' של זאביק שלפניה נעה מחלקת-הסיוור של יוסליה — פקד לסטות שמאלה מן הכביש המרכזי, ולהיכנס לתוך המוצב המצרי אשר בסכר-אר-רואפעה. כניסת השריונים הממה את הכוח המצרי שבסכר. מתוך שדרת-משאיות מצרית נשמעו בבהלה קריאות „מן הדא?!” ובתשובה להן החלו ה„סנטוריונים” שוטפים את המחנה באש. משאיות-אויב נושאות חיילים, תחמושת וציוד התלקחו בזו אחר זו, והפכו לאבוקות-ענק שנראו למרחוק. הפשיטה המהירה הדבירה כל התנגדות מראשיתה. כעבור מחצית השעה יצאו השריונים מתוך המחנה הבעור, חזרו אל הכביש המרכזי ונערכו עליו בשתי שדרות מקבילות, מימין לכביש ומשמאל לו.

השעה היתה קרובה ל-0200. ה„סנטוריונים” עמדו להתחבר עם ה„שרמנים” של ששון, אשר הבקיע את מתחם אוס-כתף והתקרב אליהם מצד מערב. עתה החלה הודעות באמצעות זרקורי-טנקים. נתקיה אותה — ומייד הודלקו זרקורים ממול. היה זה בקרבת המולג בו מסתעפת מכביש-המרכז הדרך היורדת דרום-מערבה, לקסיימה.

נתקיה שמע רעש מנועי-טנקים על הכביש ובטווח היה כי אלה הם ה„שרמנים” של ששון הקרבים-ובאים, שזה-עתה הוחלפו עמם אורות-הזדהות. באותו רגע הגיחה משאית מצרית מצד דרום, ואחד ה„סנטוריונים” שהבחין בה שילח בה פגז והבעיר אותה. לאור הדליקה נתגלה טנק „טי-34” מתקרב בדהרה ממול על הכביש, ואחריו טנק נוסף. הטנק המצרי הראשון רוסק תוך-כדי תנועתו, מטווח מינימלי של כעשרה מטרים, ואחריו רוסק השני. מייד ניתנה פקודה לסגת מאות-מטרים אחדות ולהתפרס. תוך כדי כך נפגע אחד הטנקים, אשר שגה שגיאה גורלית וביצע את התמרון כשירכתיני אל מול האויב. מפקד הטנק נהרג, ואילו אנשי הצוות נחלצו בחיפוי יתר הטנקים.

ואז, לאור הטנקים הבעורים, נתגלה המערך העורפי של אוס-כתף, בטווח מאות מטרים בלבד — כמונח על כף-היד ממש. היו שם כוחות מצריים רגלים, על משאיות וטנקים. החל קרב שריון-בשריון בטווחים של עשרות מטרים ופחות מזה, כשה„סנטוריונים” מדליקים ומכביים את זרקוריהם לסירוגין, יורים בשצף רצחני, מרסקים טנקים מצריים ומשאיות, ומפצחים בונקרים.

הריכוזים של שמואל אורן

אותה שעה עצמה התפתח קרב-שריונים אחר — בחסימתו של יעקב, מול מחנה אל-חיצמה, על כביש אל-עריש, אשר תוגברה קודם-לכן בחמישה טנקים מחטיבה אחרת. הקרב החל משנורה פגז מצרי לעבר ה„סנטוריון” של סגן-מפקד הכוח (טנק זה צורף לחסימה בלא הסגן עצמו) — ופגע בו. מקור-האש היה קבוצה של שמונה טנקים מצריים, אשר נעו במרחק לא רב מאן. כוח-החסימה הסתער עליהם; הטנקים המצריים הסתבכו בתנועתם, התנגשו זה בזה והושמדו כולם, ואילו כוח-החסימה המשיך בהסתערות אל תוך מוצב אל-

אפילוג

עוד מעט תסתיים יממה מאז החלה המלחמה. בקע אורו הראשון של שחר יום ג', שישה ביוני, ובלב מתחם אבו-עגילה הגיע קרב-השריונים אל שיאו. כוח ה"סנטוריונים" חזר עתה שוב לפיקודו של מוטק'ה המח"ט, אשר תיאם בינו לבין כוח ה"שרמנים" של ששון. ב-0430 לערך נתקבלה הפקודה לפנות את הכביש ולעבור לצדו הצפוני, כדי לאפשר את מעברה של חטיבת אלחנן.

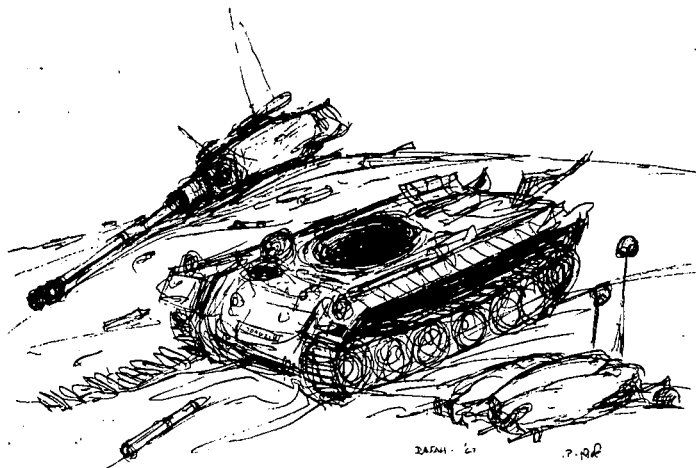
נתק'ה הספיק לאשר את קבלת הפקודה, אולם תוך כדי דיבורו הואר הזחל"מ שלו בלהבת טנק מצרי בער, ותותח מתנייע "אסיו-100" של האויב שילח בו פגז מטווח קרוב. קולו של נתק'ה נאלם; הוא נפצע קשה. התותח המתנייע שפגע בו הושמד על-ידי הכוח של זאביק, וסיריו של יוסליה פינו את נתק'ה מתוך הזחל"מ המרוסק. אור הבוקר הביא עמו את המחזה המרהיב של חטיבת-

מבחינתה של האוגדה מילא כוח נתק'ה ארבע משימות נכבדות ביותר: ראשית, על-ידי כיבוש מתחם 181 וחדירה לצומת אבו-עגילה חסם את דרכי-התגבורת של האויב, ומנע את נסיגת הכוחות המצריים שהותקפו באותה עת מן החזית ומן האגף, גם יחד. שנית, הכוח השמיד כוחות גדולים של חי"ר ושר-יון אויב שהגנו על מתחם 181, וכמו-כן גרם לכך שטנקי-אויב, אשר נועדו לתגבר את המערך באוס-

סנטוריונים" דוהרת — דרך המערך המצרי, אשר להתנגדות בו עדיין לא הודברה כליל. חטיבת אלחנן היתה בדרכה לעבר ג'בל ליבני, בעוד חטיבת מוטק'ה נלחמת — מעל לראשה של חטיבת אלחנן — בשרידי הכוח המצרי שבמתחם אוס-כתף. בשעה 1000 נשתרר שקט באוס-כתף. יחידת-הסיור החטיבתית טיהרה את קני-ההתנגדות האחרונים. במתחם הלכה ונתרכזה עתה כל אוגדתו של האלוף אריק שרון. בסיומו של אחד הקרבות הקשים ביותר, וללא ספק — הקרב המורכב והממושך ביותר בכל הלחימה בסיני.

כוח-ה"סנטוריונים" של נתק'ה ליקק את פצעיו. אבידותיו היו ניכרות, אבל ניכרים עוד יותר היו הישגיו ונצחוננו: הוא לבדו השמיד קרוב למחצית כוח-השריון המצרי שהיה במערך אבו-עגילה—אוס-כתף, למעלה מ-40 טנקים. לאחר מנוחה קצרה — המשיך יחד עם כל עוצבתו של מוטק'ה עד תום הקרבות.

כתף, נשלחו לחסום את התקדמותו שלו; טנקים אלה הושמדו על-ידו. שלישית, להתקפת מתחמי אבו-עגילה — אוס-כתף מעורפם נודעה השפעה ממוטטת על יכולת-העמידה של האויב; לכן רב חלקו של כוח נתק'ה בעצם השגת ההכרעה. רביעית, הכוח נטל חלק חשוב בקרב הטנקים אותו ניהל מפקד החטיבה מוטק'ה עם שחר בלב המתחם, יחד עם כוחות השריון שהבקיעו מן החזית.



ברכות לצה"ל לחג החירות

תנובה

תנובה משווקת למעלה מ-73 אחוז מכל תוצרת המשק החקלאי העברי המעורב



המשרד הראשי:

תנובה, מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ, בית "תנובה", רח' יהודה הלוי 17, ת.ד. 265

טלפון: 7-59511

קרן משקי עזר

המדור לחקלאים במושבה
ע"י המרכז החקלאי

תל-אביב, רחוב אלנבי 126

רפק אלקטרוניקה

בני-ברק, רח' הירקון 51
טל. 722171

מיטב הברכות והאיחולים
לרמטכ"ל הנכנס רביאלוף חיים ברילב
תהיה תקופת כהונתו תקופת שלום ובטחון

ברכתנו מלווה את הרמטכ"ל היוצא,
רביאלוף יצחק רבין
ומאחלת לו הצלחה בתפקידו החדש כמייצג
המדינה מעבר לים.

**חברה לבנין ולעבודות
צבוריות מיסודו של
סולל-בונה בע"מ**

הסתדרות הנורים

תל-אביב, רחוב אלזורוב 93

„מסד“ בע"מ

חברה הרדית להלוואות וחסכונות

תל-אביב

שדרות רוטשילד 79, טל. 623306

ארגון בני עקיבא

ההנהלה הארצית

תל-אביב, רח' דובנוב 7, טל. 246166

אליטה

תל-אביב, רח' הירקון 104

ת.ד. 3231, טל. 244141

הלואה וחסכון

יפו תל-אביב, רח' הרצל 21

טלפון 50761

ועד עובדי בנק הפועלים

„נפטא“

חברה ישראלית לנפט בע"מ

תל-אביב, רח' קרליבך 10, טל. 37931

„עץ לבוד“ בע"מ

מפעל דיקטים

שכ' הרכבת פ"ת, טל. 914931

ברכות לצה"ל לחג החירות

אוטוקרס חבי בע"מ

המפעל וההנהלה

סירת הכרמל, טלפון 941161

שיווק מוצרי אוטוקרס

חיפה, רח' יפו 145, טלפון 521226

"אהלו"

מפעל זכרון לברל כצנלסון,

ד.ג. עמק הירדן

טל. 067-50328

"וולקן"

בתי יציקה בע"מ

חיפה, ת.ד. 624, טלפון: 71304

קולנוע "מאי"

אבן ראשיד 1, חיפה

טל. 62856

"ברן" תעשיית שמורים בע"מ

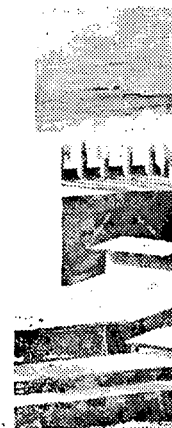
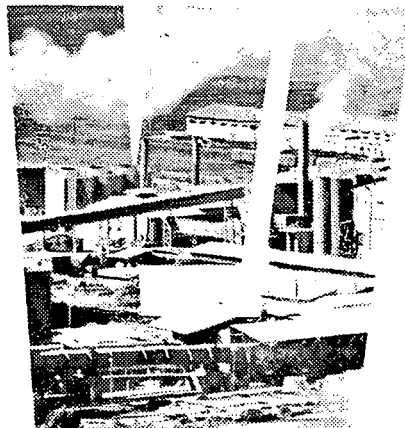
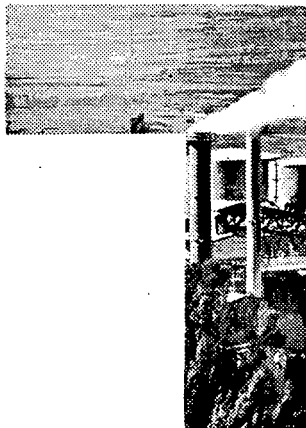
נוה-ים, דואר חיפה ש.ג.,

טל. 942025, 942026

קולנוע "ניצן"

הירדן 2, קרית-ים

טל. 76644



מוניטין ברחבי תבל

הודות לטיבו המעולה והאחיד רכש לעצמו מלט "נשר" מוניטין ברחבי תבל. מלט "נשר" מיוצר לפי תקן ישראלי ה"י 1-1951 ובהשגחתן המתמדת של מעבדות בינלאומיות בארה"ב ובאנגליה, נבדק על ידן בקביעות ואף עולה על התקן הנדרש של B.S.S. 12/1958 ו-ASTM - C - 150/60.



ISRAEL PORTLAND CEMENT WORKS "NESHER" LTD.
מפעלי מלט פורטלנד ישראליים "נשר" בע"מ

ברכות לצה"ל לחג החירות

מועצה מקומית בית שמש

דאר בית שמש

מועצה מקומית מטה יהודה

כורש 10 ירושלים

מועצה אזורית יזרעאל

תל-עדשים, ת.ד. 17, עפולה

מגדל

מועצה מקומית

ד.נ. מגדל העמק

מועצה אזורית מנשה

ת.ד. 80 חדרה

מועצה מקומית קרית-עקרון

מועצה מקומית רמת-ישי

דאר רמת-ישי

גלאון, קבוץ השומר הצעיר

קבוצת פועלים להתישבות שתופית בע"מ

אריגי פיק בע"מ

פלך חברה לטכסטיל בע"מ

ת.ד. 66 רמת-גן

תנובה במחוז תל-אביב

בע"מ

בשוק הסיטונאי

טלפון: 36911

קבוץ גשר

ד.נ. עמק בית-שאן

בית הבראה הגושרים

ד.נ. הגליל העליון,

טל: 067-40138

כפר-גלעדי תל-חי

קבוצת פועלים להתישבות שתופית בע"מ

מפעלי מתכת להבות-הבשן

ד.נ. גליל עליון, טל. 067-48026

כעת כדאי גם לך
להצטרף אל
תגמולים בע"מ

קרן מרכזית לתגמולים
ופיצויים ע"י
בנק הפועלים
בע"מ

וליהנות

מיתרונותיה:

- צבירה מתוכננת
- חסכון ניכר
- במס'הכנסה
- ביטוח חיים
- פטור ממס'הכנסה
- על כל הרווחים.

הופיעו

סודריה

מאבן
אל
הצמרת

פסריק סיל

טילים בהובנה

מאבן קודי-חושב

במסגרת של פרויקט "מאבן קודי-חושב" נערכו ניסויים קליניים ופסיכומטריים רבים במטרה להבין את התהליכים הקוגניטיביים והרגשיים הקשורים בהחלטות קודי-חושב. תוצאות הניסויים מצביעות על כך שיש קשר הדוק בין המצב הרגשי לבין היעילות הקוגניטיבית. מטרת הפרוייקט היא להבין את המנגנונים האלו ולפתח אמצעים לשיפורם.

א.א.א.א.



דואר רשמי

דפוס נידט בע"מ